kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

SAYI: 7 EKİM 1995

50.000 TL. (KDV DAHİL)

KADINLARIN YENİ "EFENDİSİ" ÇOCUKLAR

farklı görünmek farklı olmak mı?

BİZ DE ERKEKLERİ "GÖTÜRMEK" İSTİYOR MUYUZ?

ZEYNEP'E BERAAT

iranlı kadınlar dönerlerse ölecekler

kumkapı cinayeti sanığı zeynep uludağ ile cezaevinde ilk özel söyleşi

Merhaba

Kadınlar için yine dopdolu bir ay geçirdik. Pekin'deki BM ve hükümet dışı örgütlerin toplantısını günlük basından izlemişsinizdir. On yıl önce, Nairobi'deki toplantıda kabul edilen Kadınlara Karşı Ayrımcılığa Karşı Sözleşme, dünyanın hemen her yerinde kadınların mücadelesine ivme kazandırmış ve eksen sağlamıştı. Pekin'de alınan kararlar da benzer bir önem taşıyacak. Bu kez toplantıların gündemini Eşitlik, Gelişme ve Barış oluşturuyordu. Kadınlar, ülkelerinin kalkınmasında, gerek global, gerekse ülkeler düzeyinde ekonomik gelişmelerde söz sahibi olmanın anahtarlarını sağlıyorlar. Bunlar, tabii ki bizim buralarda da önemli olacak. Pekin'deki hükümet dışı örgütler toplantısında **Pazartesi**'den Fadime Gök ve Ayşe Düzkan vardı. Onların yorumlarını dünya sayfalarımızda bulacaksınız.

Pekin'de "Türk hükümet dışı örgütleri" imzalı bir de afiş vardı. İmzanın yanında da Türk bayrağı. Üstü çıplak, altında kumaş pantalon olan genç bir erkek, bir çocuğu beceriksizce kucağında tutuyor. Üzerinde "Sorumluluğu Paylaşmak" yazıyor. Biz, kadınlarla ilgili çalışan bir hükümet dışı örgüt olarak, kadınlarla ilgili bir işaret yerine Türk büyrağı altında birleşen, kadın dayanışması yerine "örnek" erkek resmine dayanan bu afişle ilgimiz olmadığını söylemek istiyoruz.

Gündelik basım uzun süre meşgul eden ve çeşitli iddiaların öne sürüldüğü Kumkapı cinayetini ayrıntılarıyla ele aldık. Halen cezaevinde bulunan Zeynep'le konuştuk. Zeynep'le Cezaevinde Kumkapı olayını konuşan ilk yayın Pazartesi oldu. Zeynep'in avukatı Nuran Atahan'la da konuştuk ve duruşmayı izledik. Gerçekten dehşet verici, başka kadınlara "ben de olsam, adamı öldürürdüm," dedirten bir olay. Aslında kadınlar şiddete kapalı olarak yetiştiriliyorlar ve Zeynep'in avukatı Nurhan Atahan'ın da ifade ettiği gibi, kolaylıkla şiddete başvurabilen erkeklerin aksine, iyice zorlanmadan ellerini kana bulamıyorlar. Nitekim Zeynep de bıçak kemiğe dayanmadan eline bıçağı almamış.

Son yıllar Türkiye'de cinselliğin tartışıldığı, sorgulandığı bu alanda belli bir özgürleşmenin en azından rüzgarlarının esmeye başladığı bir dönem oldu ama bu tartışmaların ve özgürleşmenin kadınlar için ne anlama geldiği belli değil. İşte, Meltem geçen sayı Asuman'ın başlattığı tartışmayı sürdürüyor. Bu tartışmanın önümüzdeki sayılarımızda okurlarımızın da katkısıyla zenginleşeceğini ve süreceğini ümit ediyoruz. Hani belki sizin de söylemek istediğiniz bir iki lafınız vardır. Bildiğiniz gibi sayfalarımız size de açık. Haberlerinizi bekliyoruz.

Gelecek **Pazartesi**'de buluşmak üzere...

kadınlara mahsus gazete
PAZARTESİ

Annesinin yaşadığı cinsel taciz, arkasından yaşadıkları saldırı Zeynep gibi ufak tefek bir genç kızın eline bıçağı almasına yol açmış. Zeynep maktulü hiç hatırlamıyor, zaten bıçağı da sadece savurmuş. Maktulün ise olaydan sonra bir süre dolaştığını görenler var. Onu öldürmüş bile olsa Zeynep katil değil, annesinin kendisinin ve kızkardeşinin canının ve onurunun savunucusudur aslında.

Zeynep'e beraat

Zeynep'in duruşmasında buluşalım

Kumkapı cinayetiyle ilgili olarak halen cezaevinde bulunan Zeynep'in duruşması 10 Ekim'de, saat 10.30'da, İstanbul Sultanahmet'teki 7.Ağır Ceza Mahkemesi'nde. Zeynep'e dayanışma göstermek isteyen herkesi oraya çağırıyoruz.

Zeynep katil

İki aydır çoğumuz gibi ben de, Kumkapı'da bir yemek dönüşü anne ve iki genç kızının uğradıkları cinsel taciz ve saldırı haberlerini, her an benim de başıma gelebilir duygusuyla, yarı dehşet yarı panik içinde okuyordum. Zeynep'le tanıştıktan sonra "Ona bunlar olabiliyorsa..." düşüncesinin sonunu getirmekten korkar oldum.

Zeynep on-dokuz yaşında, güzel gülüşlü, güzel bakışlı ufacık bir genç kız. Beni sıcak bir selamla karşıladı, hemen sohbete başladık. Aklı o gün *Hürriyet* gazetesinde çıkan "Taciz davasında şok iddia" başlıklı, maktülün eşinin "Kocamın katili Zeynep değil restoran sahibi ile garsonlar" dediği haberdeydi. Olayı sordum, anlatmaya başladı.

"Dört beş kişiydiler. Çok iri yarıydılar. Eve dönmek üzere restorandan çıktıktan sonra saldırdılar. Biri, 'Sen bana nasıl bardak fırlatırsın orospu' diye annemi yumruklamaya başladı, sonra hepimize saldırdılar. Yardım istedik, müdahale eden olmadı. Etraf çok kalabalıktı, erkek çoktu. Yardım etselerdi saldıranları durdurabilirlerdi. Faruk bey ilk başta kaçtı. Müthiş panik içindeydim. Kardeşimi, annemi öldürüyorlar diye düşündüm, öldürürcesine dövüyorlardı, ne kadar sürdü hatırlamıyorum. Bana çok uzun geldi. Devamlı yardım istiyor, çığlık çığlığa bağırıyordum. Kimse yardım etmedi. Kuvvetim yetmiyordu. Lokantalara dalıp çıktım. Elime bir bıçak aldım, havaya kaldırdım. "Dağılın, polis çağırın", diye bağırdım. Elimdeki bıçağı havada sallıyordum. Kimseye vurmadım. Sandım ki korkup bizi bırakacaklar. Annemi döven koyu renk tişörtlüydü. O benden uzaktaydı. Beyaz tişörtlü, adı Ercan olan üzerime yürüdü. Üzerime geldikçe ben geri çekildim. Bıçağı rasgele sallıyordum. Bu nedenle Ercan yaralanmış olabilir. Başka kimse üzerime gelmedi. Saplama hareketi yapmadım, darbe vurmadım".

Zeynep ısrarla kimseye bıçak saplamadığını, elinde bıçak varken üzerine sadece açık renk tişörtlü Ercan'ın saldırdığını anlatıyor. Ölen ve üzerinde koyu renk tişört olan İsmail ile saldırı sırasında, elinde bıçak varken hiç yüzyüze gelmemiş. Zeynep'e saldıran, elinde bıçak varken, üzerine yürüyen Ercan ve üzerinde beyaz tişört var.

"Annemi koyu renk tişörtü olan biri dövüyordu. O nedenle ölen İsmail'e benzettim, çünkü onun da üzerinde koyu renk bir tişört vardı, ama olay sırasında yüzünü görmedim. Ölen İsmail ile saldırı sırasında hiç yüzyüze gelmedik, var nuydı yok muydu bilmiyorum. "

Zeynep anlatırken görüş mahalline tutukluların bölümünden çıkan bir adam küfür ederek dalıyor. Birileri tutmaya çalışıyor. Adam Zeynep'in hemen yanıbaşında sağa sola saldırıyor. Güvenlik görevlileri ortada yoklar, içerideki bir iki gardiyan ise dönüp bakmıyorlar bile. O anda saldırıya uğrasak herhangi bir görevlinin bize ulaşması olanaksız. Bayrampaşa Cezaevi avukat görüşündeyiz ve can güvenliğimiz kesinlikle yok. Zeynep sakin duruyor. Konuşmaya bir süre ara veriyoruz. Olay yatışınca "Dışarıda nasıl bir hayatın vardı? Neler yapardın?" diye soruyorum.

"Dışarıdayken her şeyim vardı. Çalışıyordum, sekreterlik yapıyordum.

Kumkapı sanığı Zeynep'le avukat görüşünde tanıştık. Bu kez avukatlık değil, gazetecilik yaptım. Meğer Zeynep'le Kumkapı olayı için yüzyüze görüşen ilk gazeteciymişim. Beni çok sıcak karşıladı, yaşadıklarını anlattı.

değil!

Spor yapıyordum, Dinarsu'da futbol oynuyordum. Arkadaşlarım çoktu. Burada hiçbirşey yapamıyorum. Evde bir kedim ve bir köpeğim var. İkisini de ben büyüttüm. Çok iyi geçinirler. Kediyle köpek aynı kaptan yemek yer mi? Benimkiler yiyorlar. Bir ara beş tane muhabbet kuşum vardı. İzin verseler ev hayvanat bahçesine döner. Bir gün arkadaşlarla antrenmandan dönüyoruz. caddede bir kumruya araba çarptı. Kendimi arabaların önüne atıp kumruyu aldım, veterinere yetiştirmeye çabaladım, elimde öldü. O gece köpeğim olsa havlar birşeyler yapar bizi kurtarırdı."

Zeynep hayvanları çok seviyor. Küçük köpeğine, kadınlar öldüresiye dövülürken seyreden bir sokak dolusu adamdan daha fazla güveniyor. Bence de haksız sayılmaz.

"Cezaevinde neler yapıyorsun?" diye soruyorum.

"Burada hiçbir şey yapamıyorum. Çevremde beni anlayabilecek insanlar yok. Kafa yapılarımız çok farklı. Koğuşta altmış kişi var. Karavana ne kadar pis anlatamam. İçine çöp atıyorlar. Allahtan dışarıdan yemek alıyorlar. Ama burada her şey para. Koğuş küçük, banyo sorun, bir çeşme var herkes sıraya giriyor. Soğuk suyla banyo yapıyorum. Bir ara uyuz geçirdim. Gürültüden pek okuyamıyorum."

"Ailenle görüşebiliyor musun? Onlar nasıllar?"

"Şu anki halime bakmayın görüşe makyajlı çıkıyorum. Ailem bana, ben aileme moral veriyoruz."

"Ailem tehlike içinde. Ölenin erkek kardeşi sürekli tehdit ediyormuş. Kızkardeşim okula ara vermek zorunda kalmış. Başka ne zorluklar yaşadıklarını bilemiyorum. Bana yansıtmıyorlar. On dokuz yaşındayım. Bugüne kadar bir gün bile ailemden ayrı kalmamıştım. Onları çok özlüyorum.

Kadın Bakanlığı aramış, yapabilecekleri bir şey olup olmadığını sormuşlar. Benim için Özel Tip'e geçme talep edip, Cezaevi şartlarını anlatmışlar. Adalet Bakanlığı'na iletmişler. İki ay oldu. Maalesef hiçbir değişiklik olmadı."

Zeynep'e "Bize söylemek istediğin başka bir şey var mı?" diye soruyorum.

"Ben bir ara turizm şirketinde çalışmıştım. Kumkapı'yı turistik yer olarak biliyorum. Annemin arkadaşı Ankara'dan gelmişti. Balık yedirelim, eğlensin, Ankara'ya gittiğinde anlatacağı bir yer olsun diye Kumkapı'ya gittik. Olay sırasında başka yapabileceğim bir şey yoktu. Hayat kadını olup olmadığımız tartışılıyor. Aynı olay bir hayat kadınının başına gelse o da kendini savunma hakkına sahip olurdu, aksi takdirde ölebilirdi çünkü. Bence hata toplumda. Müdahele edilmiş olsaydı ben burada olmazdım."

Zeynep'le sarılıp öpüşüyoruz. Ona kendine çok iyi bakmasını, cezavinden gülümseyerek çıkmasını söylüyorum, "Bu topluma atabileceğin en iyi kazık bu bence," diyorum. Gülüyor.

Tüten Ateş

"Kadınlar Saldırganlaştı"

Bir iki yıldır medya kadınların şiddetinden, kadınların uyguladığı cinsel tacizden, kadınların saldırganlığından dem vurmaya başladı: "Tüm dünyada saldırgan kadınların sayısında artış var"; "... milyon erkeğe kadın şiddeti"; "Kim bu saldırgan kadınlar?" vb., vb. Çeşitli tahliller, yorumlar yapılıyor: "Çocukluğunda ailesinde şiddete tanık olmuştur", ya da "Herşey annelerin başının altından çıkıyor; kızlarına, erkek arkadaşları ileri gitmeye kalkarlarsa onlara hadlerini bildirmelerini öğütlüyorlar", ve tabii "Sosyo-ekonomik, kültürel düzey meselesi..." İlk şaşkınlık atladıldıktan sonra da, şu ya da bu şekilde varılan sonuç hep aynı: Erkeklerin kadınlara şiddet uyguladığı gibi, kadınlar da erkeklere şiddet uyguluyor. Kadınlar da dövüyor, kadınlar da cinsel tacizde bulunuyor (tecavüz iddiaları henüz yaygın değil!), kadınlar da öldürüyor.

Kuşkusuz şiddet hem toplumsal ve siyasal biçimleriyle, hem de kişisel ilişkiler içinde, sadece erkeklere özgü bir olgu değil. Ama sapla samanı karıştırmamak gerek! Erkeklerin kadınlar üzerinde uyguladıkları sistematik şiddetin nedenleri ve işlevleri, kadınların erkeklere yöneltikleri şiddetin nedenlerinden çok farklı.

Erkek şiddeti her an, toplumun her alanında karşımıza çıkıyor. Sokaktan eve, karakoldan yatağa, işyerinden sinemalara, kahvelere, her yerde, savaşta, barışta, şenlikte, her zaman kadınlar cinsel tacize ve tecavüze uğruyorlar, dövülüyorlar, öldürülüyorlar ya da bu tehditlerle yaşıyorlar. Erkekler kadınlar üzerindeki hakimiyetlerini şiddete baş vurarak sürekli kılıyor: Ev içinde kocasına "iyi hizmet etmeyen" kadın dövülerek, aşağılanarak yola getiriliyor; cinsel "görevleri"ni yerine getirmekte isteksizlik gösterirse tecavüze uğruyor. Sokağa çıkmak, sinemaya, kahveye, lokantaya gitmek isteyen kadına ise bu kez yabancı erkekler yerini ve haddini bildiriyor: Tacizle, tecavüzle, sokakların, ulaşım araçlarının, eğlence yerlerinin erkeklere ait olduğu kendisine hatırlatılıyor. Şiddet aracılığıyla ya da şiddet tehdidiyle, kadınların cinselliği, bedenleri, emekleri, erkekler tarahndan denetleniyor. Bütün erkekler bütün bu farklı şiddet biçimlerine baş vurmasalar da, bütün kadınlar bu tehdidi sürekli olarak yaşıyor.

Oysa erkekler için aynı şeyi söylemek mümkün değil. Diyelim ki kadın şiddeti arttı. Diyelim ki, kadınlar artık evde sürekli olarak dayak yemeye, tecavüze uğramaya daha az razı oluyorlar ve kocalarına, şiddete baş vurarak karşılık veriyorlar; kocalarını yaralıyor, öldürüyorlar. Diyelim ki, sokakta, kamusal mekânlarda cinsel tacize, sarkıntılığa uğradığında, artık daha çok kadın bunu hak etmediğine, tacizin sorumluluğunun ve utancının kendisine ait olmadığına inanıyor; saldırgana saldırganlıkla karşılık veriyor. Bu neyi değiştirir? Bu, kadınların erkekleri denetim altında tutmak istemelerinin bir sonucu mudur?

Evde yıllar süren dayaktan, cinsel şiddetten, işkenceden sonra kocalarını öldüren, ya da sokakta cinsel tacize, tecavüze şiddetle karşılık veren kadınlar genellikle yaptıklarından pişmanlık duymuyorlar. Böyle durumlarda şiddete baş vurmuş olan kadınların büyük bir çoğunluğunu birleştiren bir ikinci özellik ise, geçmişlerinde suç sayılacak başka olaylı olmaması. Çok yaygın olan bu iki özelliği birlikte değerlendirdiğimizde ortaya şu çıkıyor: Kadınlar erkekleri çaresizlikten bunaldıkları için yaralıyorlar, öldürüyorlar. Kocalarını öldüren kadınların durumunda sık sık karşılaşıldığı gibi, şiddet önceden planlanmış olduğunda ise, yılların birikiminin getirdiği bir çaresizliğin sonucu. Kendini korumak için uygulanan anlık şiddet gibi, o da meşru müdafaa, o da ağır tahrik sonucu.

Kadınların neden şiddete baş vurduğunu sormayan bir hukuk sistemi, erkeklerin kadınlara şiddet uygulamasını özendiren, bunu onaylayan bir hukuk sistemidir. Bu nedenleri göz önüne almamak, kadınların ev içinde, emekleri ve bedenleri kocalarına ait olan köleler olduğunu kabul etmektir. Sokakta cinsel tacize, tecavüze şiddetle karşılık veren kadının eylemini meşru müdafaa saymayan bir anlayışı savunmak, sokakların erkeklere ait olduğunu, sokağa çıkan kadının şiddeti hak ettiğini savunmaktır.

Gülnur Savran

Bu dava bitmez

Kadınlara yalnız dışarıya çıkma hakkı vermeyenleri, çıkarlarsa onları her şekilde rahatsız etme hakkını kendinde bulanları, incinen erkeklik gururunu kadınları döverek gidermeye çalışanları, bütün bunları kenara çekilip seyredenleri, yaralı birini hastaneye yetiştirmeyenleri değil de, canını kurtarmak için bıçağa sarılan genç bir kadını "cinayet"le yargılayan bu dava bitecek mi?

Olaydan birkaç saat önce...

Küçük mahkeme salonu, ezeli bir davanın duruşması için tıklım tıklım dolu. Taraflar yerlerini almış; kadın tarafı ve erkek tarafı! Kadın tarafında oturan erkekler, erkek tarafında oturan kadınlar var. Kadın tarafında oturan asıl kişiler, hem "kurban", hem "saldırgan", hatta "katil" sıfatlarıyla anılıyor. Aslında inanılmaz derecede mağdurlar, ama "birinci dereceden sanık" konumundalar. Erkek tarafı da öyle; "saldırgan" olmuşlar, ama yine de en şikâyetçi durumda olanlar onlar gibi görünüyor.

Duruşmanın fotoğrafını bu şekilde görenler, "Bu iş çok karışık" sonucuna varıyor. Ama acaba öyle mi?

Bilinmeyensiz denklem

Bir anne, iki kızı ve bir arkadaşıyla bir gece Kumkapı'ya yemek yemeğe gidiyor (Gidemez mi?) Dar masa aralarından geçerken bir erkeğin sözle, elle ve hatta tüm vücuduyla, özellikle cinsel organıyla tacizine maruz kalıyor (Bu olmayacak birşey mi?) Kendisine yapılan harekete tepki gösteriyor (Hakkı değil mi yoksa?) Karşılığını sözle taciz edilerek alıyor (Çok mu şaşırtıcı?) Üzerine gelinince masadan eline ilk geçen bardağı kapıp taraflardan birinin başına geçiriyor (Çok mu vahşice?...)

Olayı kapatıp yerlerine dönüyorlar. Bu tatsız ve her zaman olabilecek olaydan kimseye bahsetmiyorlar hatta; yeterki masanın keyfi bozulmasın da...

Ama gecenin ilerleyen saatlerinde, arabalarına doğru yürürken iki misli kadar insanın saldırısına uğruyorlar (Bazı erkekler "kadından dayak yeme"yi nasıl karşılarlar?) Başka bazı erkeklerin-taksi şoförleri, garsonlar, yoldan geçenler- müdahalesiz tanıklığında meydan dayağına maruz kalıyorlar. Saçlarından tutulup yere savruluyorlar, kafaları duvara vuruluyor, birinin ayak kemiği çatlıyor, diğerinin kuyruk sokumu kırılıyor, kızlar kan revan, yara bere içinde kalıyor. (Kiloları karşılaştırın, dayak yemeleri doğal değil mi?) Feryatlarına ne polis geliyor, ne başka bir yardım (Canını kurtarmak için insan nelere, nelere başvurur?) Zeynep Uludağ, annesini iri yarı bir erkeğin yumruklarından kurtarmaya çalışmanın hırsıyla bir bıçak buluyor lokantalardan... Anlattığına göre, son hatırladığı, "Üstüme gelmeyin, elimde bıçak var", diye bağırdığı ve bıçağı salladığı...

Onlar arabaya kaçıp canlarını kurtardıklarında, sokaktaki sessiz tanıklık sürüyor; yaralı adam, yerde uzun süre yatıyor ve sonra ölüyor. (Onu kim öldürdü; bıçak darbesiyle hemen mi, yoksa kan kaybından daha sonra mı öldü?) Bir gece kadın kadına eğlenmeye gitmek, -yüzbinlerce kadın yapıyor bunu- on dokuz yaşın-

da katil zanlısı olarak cezaevine girmekle sonuçlanacak kadar lanetli birşey olabiliyor işte.

Ve dava başlıyor (Yeni mi?)

Kadınlar ve erkekler

Uzun bir okul sırasına benzeyen sarnık sandalyelerinin en başında, üç-dört jandarma tarafından çevrilmiş gencecik bir kadın oturuyor; şık, üzgün, ürkek, akıllı, sessiz, endişeli, Zeynep Uludağ. Dehşet gecesinin şokunda hâlâ (Kim ister, kim düşünürdü ki?) Yanında annesi, Ersin Sakartay; 40'larında ve sanki hâlâ çok genç yaşta boşanmış olmanın, şık giyinmenin, kızlarıyla "gece dışarı çıkmanın" suçluluğu vuruluyor yüzüne. Küçük kızı ise sürekli ağlıyor, ama yaşlı gözleri olan bitene olan isyanını gizleyemiyor hiç (Nasıl etmesin?) Onun hemen yanında erkek tarafı başlıyor. Ercan Kavuncu: kadın tarafının anlattığına göre anne Ersin Sakartay'a ağır tacizde bulunan arkadaşım, "O turisttir, yapar", diye savunan ve olaydan epey sonra da arkadaşlarını toplayıp, "Sen bana nasıl vurursun", diye kuytu bir yerde Sakartay ve kızlarına saldıran adam! Kız arkadaşı Zeycan Demir, Ercan Kavuncu'nun kadınlara saldırısı sırasında orada olup, ona yardım eden, daha çok küçük kızla (kendi ifadesiyle, saçından tutmak, yere yatırıp üzerine abanmak şeklinde) "ilgilenen" kadın. Aslında günün konuşmasını o yapıyor, önce ortada cinsel taciz olmadığını iddia edip, sonra da "siyasi savunma"ya geçiyor: "Hepimiz her gün her yerde cinsel tacize uğruyoruz. Hepsini öldürecek miyiz? O zaman Türkiye'de erkek kalmazdı"...(kimin savunması bu?)

Ve bir başka kadın: kocası bu sarkıntılık olayından sonra başlayan kavgada ölen Gülten Kızılkaya... Yelpazenin en ucunda, acılı bir yüz ifadesiyle oturuyor. (O da kadın, o da belki çok kez sokakta üzerine üzerine gelen erkeklere şiddetle karşılık vermeyi içinden geçirmiştir, kimbilir. Oysa şimdi olanların, söylenenlerin hangisine yansın?)

"Kadınlar bıçak kemiğe dayanmadan ellerini kana bulamıyorlar"

Zeynep Uludağ'ın avukatı Nuran Atahan, on beş yıldır ceza avukatlığı yapıyor.

Kadınlarla erkeklerin karşı karşıya geldiği başka davalarınız da oldu mu?

Oldu tabii, olmaz olur mu? Mesela dostunu öldüren bir hayat kadınının vekili oldum. Yine dostunu bıçakla öldüren başka bir hayat kadınını savundum. Kocasını sevgilisine öldürttüğü iddia edilen bir evkadını vardı. Sonra mesela kumasıyla Almanya'dan gelen kocasını öldürmeye çalışan bir evkadını. Ceza avukatı olarak verilen bir hizmet var. Kadına da erkeğe de aynı şekilde vekillik yapmak söz konusu tabii ama kadınlar biraz daha mağdur, erkeklerle kıyaslandığı zaman kendini savunma açısından daha zor durumda diyebiliriz. Toplumun onlara bakış açısı biraz daha farklı, olaylar karşısındaki tepkileri daha farklı. Dolayısıyla, kadınların, tutuklu kadınların durumu biraz daha zor. Bunların içinde gerçekten yardıma ihtiyacı olanlar da var. Mesela kocasını sevgilisine öldürttüğü idiasıyla idam istemiyle, müebbet hapis cezası almak üzere yargılanan bir kadın vardı, bütün ailesi sırt çevirmişti. Kimsesi yoktu, kadıncağız ekmek alacak durumda değildi cezaevinde. Dosyada savunmaya çok müsait bir takım durumlar vardı. Yardım olarak ücret alamadan onun davasına girmiştim beraatle de sonuçlanmıştı dava.

Bir ceza avukatı olarak sanıklar ve suçlularla sık sık yüz yüze geliyorsunuz. Suçun işlenmesi öncesi, işlenmesi sırasında, işlendikten sonraki süreçte kadınlarla erkekler farklılık gösteriyorlar mı?

Aşağı yukarı on beş yıldır ceza avukatlığı yapıyorum, Doğuda da bir süre çalıştım, yüzlerce dosyam oldu, cinayet de çok bunların içinde. Kadınlarla erkekler arasında farklılık var, erkekler daha kolay sinirlenip daha çabuk eyleme dökebiliyorlar gerçekten. Kadınlarda dikkat çekici olan şu, kadınların ellerini kana bulamaları iş iyice çığrından çıkıp yapacak hiçbir şey kalmadıktan sonra gerçekleşiyor. Onun için de toplumda kadınların sayısı erkeklerin sayısından az olmamakla hatta daha fazla olmakla birlikte hukuk istatistiklerine bakarsanız erkek sanık sayısı kadın sanık sayısından daha fazladır. Son dönemde kadınların da suç işleme oranında biraz artma var, bu da ekonomik sosyal sıkıntıların artmasından olsa gerek diye düşünüyorum. Bir toplumsal yapı var, erkeğin kadını saymasından ziyade kadın erkeği daha bir sayar, erkeğe daha özverili davranır. Kadın gerçekten iyice bıçak kemiğe dayanmadan eşine, sevgilisine, dostuna katiyen elini kaldırmıyor. Mesela hayat kadını, dostu var, kadın çalışmış, o yan yatmış, kabadayı tabir edilen şekilde yaşamış, kadın getirmiş parayı ona teslim etmiş, kendisine para almamış, evin yükünü de, kabadayının yükünü de kadın çekmiş, artık öyle bir noktaya gelmiş ki, dayanılacak durum kalmamış. Çalışmış bütün gece feci bir halde, parayı erkeğe teslim etmiş; adam parayı az bulmuş, üstüne üstlük hakaret etmiş, dövmüş, Dostu tarafından dövülmüş, horlanmış, O aşamadan sonra öyle bir raddeye geliyorki... Senelerin yükü var, artık başka türlü kurtuluş olmayacağı kanısında, o ağır tahriklerin sonucunda alıyor bıçağı saplıyor.

Kadınların yargılandıkları davalar genellikle ağır ceza. yaralama, öldürme gibi...

Şimdi tabii müessir fiil yok. Karşınızdaki erkek: tokatla ne yapabilirsiniz ki? Fiziksel güç açısından doğa erkeği daha güçlü yaratmış, bu açık. Çok istisnai bir durum olacak, kadın erkekten fiziksel olarak güçlü olacak. Genellikle durum bunun tam aksi. O yüzden bıçak kemiğe davamınca kadın elini kana buluyor. O zaman da iş müessir fiil şeklinde gelişmiyor.

Ama erkeklere baktığınız zaman sayısını tam olarak bilmiyorum ama müessir fiil korkunç rakamlara ulaşmıştır. Erkeğin erkeğe karşı, erkeğin kadına karşı müessir fiili, dayağı, şiddeti son derece yaygın.

Zeynep'in davasını hukuki olarak nasıl görüyorsunuz?

Zeynep'in durumunda da bıçak tam kemiğe dayanmış zaten. Ondan sonra kızcağız eline bıçağı almış. O olayda iki ayrı zamanda hem cinsel taciz, hem saldırı var. Cinsel tacizle başlamış, saldırıyla devam etmiş; bana göre de Zeynep'in meşru müdafaasıyla sonuçlanmış. Gerçekten de aynı durumda kim olsa aynı şeyi yapardı diye düşünüyorum. Yolda giderken iri yarı bir bey anneye sarılmış, beline dolanarak vücudunu vücuduna yapıştırmış. Yani vücutla cinsel taciz, elle cinsel taciz söz konusu. Anne onu itmiş, o itince tacizi yapandan tepki gelmemiş, yanındaki bir şahıs, "O turist, o yapar" diye tepki göstermiş. Anneyle o ikinci şahıs arasında bir tartışma olmuş. Anne de eline rastgele geçirdiği bir bardağı almış, atmış. Adamın kaşı yaralanmış. Olayı orada bitirmiyorlar işin ilginç yanı. Olay duruluyor gibi oluyor, gidiyorlar lokantalarına oturuyorlar. Ama bir süre sonra maktül geliyor. Maktül Kumkapı'nın eskisi, o kaşı yaralananın da eski arkadaşı, mahalle arkadaşı. Maktül arkadaşının durumunu görünce, "Nasıl yapar bir kadın bunu, gelin hesap soralım, " diyor. Ercan'ın yanında başka şahıslar da var; bu söyleniyor ama

insanlar ifade vermekten de kaçmıyorlar işin kötüsü. Gayet sinirli bir şekilde Talip Restoran'da kadınları arıyorlar. O sırada kadınlar da evlerine gitmek üzere yoldalar. Araba biraz uzakta ve tam gitmek üzere tokalaşırken restoran sahibi Ersin Hanım'ın elindeki yarayı görüyor, bardağı atarken eli kesilmiş. Onu anlatırken üç beş dakika oyalanmışlar, oyalanmasalar evlerine gitmiş olacaklar, belki bu olay hiç olmayacak. Ve tam Kumkapı'nın girişinde, otoparka dönen köşede pat diye saldırıyorlar. Tekme tokat yumruk sille girişiyorlar. Zeynep'in durumu hakkında kendini onun yerine koyarak yorum yapmak lazım. Ben dosyaya bakmadan almam davayı, biraz dava da seçerim açıkçası. Bu insanları dinledim, ifadelerine baktım. İyice ikna olmak için kalktım, Kumkapı'ya gittim, soruşturdum. Dondurmacısından baloncusuna, garsonlara kadar bir sürü insanla konuştum. Herkes olayı olduğu gibi anlatıyordu, ifadeye geldiği zaman, "Asla ifade vermeyiz, bizi bu olaya dahil etmeyin", diyorlardı ama nasıl yerlerde sürüklendiklerini, nasıl dövüldüklerini ve o kızın canhıraş bağırarak annesini kurtarmak için nasıl çabaladığını olduğu gibi anlatıyorlardı. Bunları dinledikten sonra daha çok korkunç geliyor olay size ve yardımcı olmak istiyorsunuz. "Kendisi için kutsal olan bir insan", saçlarından yerlerde sürükleniyordu, diyor tanıklar. Bıçağı aldıktan sonraki yakın dövüş anım ne Zeynep hatırlıyor, ne başka tanıklar. Şimdi bir ihtimal geliyor akla: Başka bir yerde daha sonra bıçaklandı. Orada, olayın üzerinden on-onbeş dakika kadar geçtikten sonra düşmüş maktül. Ayaklarından kan sızar vaziyette dolaşmış, arabalar almamış. Ancak o on beş dakika içinde maktülün ne yaptığını tam olarak gören de yok. Otopsi raporu da yok henüz, başka yaraları da tam olarak bilinmiyor. Zeynep dışında başka biri yaptı mı diye düşünülebilir ama onun da tanığı yok, böyle bir iddia da yok.

> O olayda iki ayrı zamanda hem cinsel taciz, hem saldırı var. Cinsel tacizle başlamış, saldırıyla devam etmiş; bana göre de Zeynep'in meşru müdafaasıyla sonuçlanmış. Gerçekten de aynı durumda kim olsa aynı şeyi yapardı diye düşünüyorum.

Yasal açıdan meşru müdafaa olarak ele alınabilir mi bu olay?

Bir ceza avukatı olarak benim görüşüm meşru müdafaa olduğu yönünde. 49.madde belli sınırlamalarla uygulanan bir madde. Ciddi bir saldırının olmasının yanı sıra saldırının devam etmekte olmasını şart koşuyor. Hem de saldıran kişiyle ona karşı koyan kişinin silahlarının eşit, dengeli olması şartını koyuyor. Şimdi saldırılan kişi kendisi de olabilir, yakını da, hatta bir üçüncü kişiye saldırılmış onu durdurmak istiyor da olabilir. Her halükârda meşru müdafaaya giriyor. Burada ciddi bir saldırı var, belki şu tartışma gündeme geliyor. Saldıran kişinin elinde sopa yok, bıçak yok, tabanca yok. Yumrık, sille, tokatla girişiyorlar. Zeynep ise eline bıçak almış. Ama olayın sıcaklığı içinde bakarsanız bence denge oluyor. Çünkü saldıranlar erkek, güçlü kuvvetli; benim gördüğüm kadarıyla en az doksan kilo. Zeynep zayıf yapılı bir genç kız. Ve yumrukla falan olayı durduramadığı zaman bıçağı eline alıyor. Dolayısıyla bıçak alındığı zaman olay dengelendi. Bıçağı gördüğü halde üstüne gehneye devam etmeyip maktul de anneyi dövmeye devam etmeseydi. Zeynep onlara kesinlikle vurmazdı. Kaldı ki öldürmek için illâ bıçağa, silaha da gerek yok... Adam Ersin Hanımı saçından tutmuş, kadının saçları arkadan tutam tutam kopmuş. Yeni protez yaptırmışmış, protezi yerlerdeymiş, şu anda dişleri kırık. Ben olaydan hemen sonra gördüm, bütün sırtı simsiyahtı kadının ve kuyruk sokumunda kırık vardı. Her tarafı yara bere içindeydi. Kafasını tutmuş yere vurmuş adam. Bıçak saplamasına gerek var mı. Kafasını vurduğu zaman beyin kanamasından ölebilirdi, korkudan kalp krizi geçirebilirdi, çarpmanın şiddetinden kafasında herhangi bir darbe oluşabilir, öyle ölebilirdi. Dolayısıyla nefsi müdafaa olması gerekir diye düşünüyorum. Burada mesele öldürmeye arka çıkmak değil; çünkü Zeynep katleden değil, zorunlu şartlarda eline bıçak alıp müdafaada bulunan bir insan. Sonuçta adam yaralanmış ama dikkat edin o kadınlara beraber saldırdığı adam onu alıp hastaneye götürmemiş. Kendi başının çaresine düşmüş ve o adam öyle yaralı halde on beş-yirmi dakika dolaşmış. Hiçbir taksi almamış. Madem bu kadar birlikteler adam neden destek olup arkadaşını hastaneye götürmemiş? Kadınlara karşı saldırıda güzel birliktelik var ama sonra hiçbir birliktelik yok, dolayısıyla adeta ölümü aranmış. Ölümün üzerine gitmiş. Ben yargıya güveniyorum, herşeye rağmen yargı Türkiye'de iyi işliyor diye ve iyi yargıçlarımız var diye düşünüyorum ve Zeynep'e sabırlı olmasını tavsiye ediyorum. O da sabırla yargının sonuçlanmasını bekliyor.

Heyette kadın yargıç var mı?

İlk duruşmada bir kadın yargıç vardı ama o heyetin devamlı üyesi değil. Bu duruşmada olur mu bilmiyorum.

Zeynep kadın değil de erkek olsaydı yani Ersin hanımın kızı değil de oğlu olsaydı, gerek yasal olarak gerekse toplumsal olarak, yani insanların tepkisi, basının tavrı itibarıyla durum nasıl değişirdi?

Erkek olsaydı olay biraz daha farklılaşabilirdi. Yalnız kadın potansiyel fahişe olarak görülüyor. Hâlâ ülkemizde, sadece ülkemizde de değil aslına bakarsanız, dışarıda da var, hafif kadın diye bir ayrım getiriliyor. Hafif kadına karşı herşey yapılabilir, en azından pek çok şey yapılır ve mazur görülür diye bir düşünce var. Gece içkili lokantada oturuyor olması onyedi yaşında kızı kolunda olsa bile buna hakları olduğu fikrini doğuruyor adamlarda. Yanındaki oğlu olsaydı tabii ki bu hareketi yapamayacaktı ve tabii bundan sonrası da olmayacaktı.

Ama yanında oğlu olsaydı, annesinin namusunu, şerefini, hayatını kurtarma durumunda kalmış gibi düşünülecekti. Şöyle bakıyorlar, masadan masaya laf atılmış, bir tacizin sonunda adam mı öldürmek lazım? Bir sürü erkek bir sürü bayana laf atıyor, cinsel tacizde bulunuyor. Sonunda iş cinayete kadar varacaksa vay başımıza gelen diye bir bakış açısı da var. Bir kızın eline bıçak alması, müdafaada bulunması daha farklı bir gözle değerlendiriliyor. Erkek egemen toplum açısından, kendilerinden yana yontarak çeşitli yorumlara neden oluyor.

Kim kimden şikayetçi

Zeynep, annesi ve kızkardeşi, olayı zaman zaman ağlayarak anlatırken, kendilerine saldırıp kıyasıya döven kişiden, "Ercan bey", diye bahsediyorlar; "Bize vurdu, saçımdan tutup yerde sürükledi, hakaretler etti", "Kahverengi tişörtlü bey bana vurdu", "Karanlıkta görmediğim başka bir bey daha..." diye devam ediyorlar. Anne Sakartay, hakim karşısında tacizin cinsel organlı kısmından, haklarında kullanılan sıfatların hepsinden, küfürlerin tamamından söz etmeyi zül addediyor, es geçiyor. Hatta bir adım geri gidip, "Ben aslında böyle yerlere pek gitmem", "Çevremizde çok mazbut tanınırız", türünden savunmalara girişiyor yaşaran gözlerle. Sanki zaman geriye alınabilse, kızı cezaevinden çıksa, biri ölmese, hiç gitmemiş oysalar meyhaneye...

Sıra Ercan Kavuncu'ya geliyor. O ise "Bu ..." diye bahsediyor Ersin Sakartay'dan küçük kızı için "Bu kız" diyor. "Ben oturuyordum... Birden biri kafama şişe indirdi... Anlayamadım... Sonra bir baloncu çocuk gelip, abi sana vuran kadınlar şu restoranda oturuyorlar dedi... Ben de kardeşim, sen bana niye vurdun diye sormaya gittim... Bana birden piç, orospu çocuğu diye bağırdı" gibi bir "hikâye" anlatıyor. "Şikâyetçiyim hakim bey, bu kadınlar beni yaraladı".

> Ve bir başka kadın; kocası bu sarkıntılık olayından sonra başlayan kavgada ölen Gülten Kızılkaya... Yelpazenin en ucunda, acılı bir yüz ifadesiyle oturuyor. (O da kadın, o da belki çok kez sokakta üzerine üzerine gelen erkeklere şiddetle karşılık vermeyi içinden geçirmiştir, kimbilir. Oysa şimdi olanların, söylenenlerin hangisine yansın?)

İnsanın içinden "Keşke kimse ölmeseydi, ama bu bir cinayet değil, nefsi müdafaa", diye haykırmak geliyor. "Kaçta kaçımız o dehşet anında farklı davranırdık?" diye soruyor ürkerek. Kadınlara yalnız dışarıya çıkma hakkı vermeyenleri, çıkarlarsa onları her şekilde rahatsız etme hakkını kendinde bulanları, incinen erkeklik gururunu kadınları döverek gidermeye çalışanları, bütün bunları kenara çekilip seyredenleri, yaralı birini hastaneye yetiştirmeyenleri değil de, canını kurtarmak için bıçağa sarılan genç bir kadını "cinayet"le yargılayan bu dava bitecek mi, diye devam ediyor sorular. Bu ölü toprağı gibi anlayışlar sürdükçe daha kaç kadın dışarı çıkmaktan ürkecek? Kaçı ürkmeyip sokağa çıkacak? Onların ne kadarı ne gibi tacizlere uğrayacak? Kaç tanesi buna nasıl tepki gösterecek?

Ama duruşma, "usule uygun" gitmek zorunda; otopsi raporu bekleniyor. Dava bir ay sonraya atılıyor. Zeynep, soruları, belki pişmanlıkları, suçluluk duyguları, isyanları ve korkularıyla, sıradan bir yemek gecesinin ardına saklanan koca bir kâbusu sırtlanıyor, cezaevinin yolunu tutuyor. Annesi, kızını demir parmaklıklar ardına göndermenin ezikliğini yaşıyor. Ölen İsmail Kızılkaya'nın genç eşi kızgınlıklarla karışık yasını tutuyor. Ve sokaklarda kadınlar yeniden yeniden tacize uğruyor. Hayat devam ediyor.

Emel Deniz

BİRİSİNEE♪ BİRİSİNEE♪ AŞIK♪ OLDUM♫ BİRİSİNEEEE..

BAAK, BIKTIM BU ADAMIN KISKANÇLIĞINDAN. AKŞAM GENE HER Bİ TARAFIMI ÇİMDİRDİ, MORARTTI. NE O, KISA KOLLU GİYİP SOKAĞA ÇIKMIŞIM. KOMŞULAR KURTARMA- SAYDI ÖLDÜRMÜŞTÜ BENİ VALLAHİ/.

HII?.

HÜRP/. OF/.. OFF/..

YAZIK AYOL ÇIK/. ÇIK/.

VAH/. VAAH/.

UVAAAA/. KEŞKE BENİMKİDE KISKANSA DA, HER Bİ TARAFIMI ÇİMDİRSE. AMA UMRUNDA DEĞİLİM ONUN. GÖZÜ DOSTUNDAN BAŞKASINI GÖRMÜYO. ARTIK EVE BİLE UĞRAMAZ OLDU.

VAH ANAM VAAH/.

OFF/. OF/.

AH/AH/ SİZİNKİLERDE DERTMİ AYOL, BENİMKİ AYYAŞIN TEKİ. HER GECE İÇİP İÇİP EVE GELİYOR, TİKSİNİYOM VALLAHİ. Bİ ŞEYDE BECERSE BARI. ÜSTÜMDE SIZIP KALIYOR.

OFF/. OF/.

BİZİMKİ HİÇ OLMASSA İÇMEYİO

A.AA.. NEREYE SANİYE HANIM. BİRDENBİRE KALKTIN.

HE?. BEN KAÇTIM. ÇOK OTURDUM.

HEPİMİZ BÜTÜN SIRLARIMIZI ANLATTIK. O TEK KELİME ETMEDİ.

ÇOKTA DÜŞÜNCEYDİ. DALIP, DALIP GİDİYORDU. DERİN, DERİN İÇ ÇEKİŞİYOR DU.

BİZDEN BİR ŞEY GİZLİYO AMMAAA..

ÜFF-ÜFF/. BİZİMKİLERDE DERTMİ CANIM. YURTEŞİ KABARMIŞ BUNUN. AMA, NE KABARMAK.. KARA SEVDALARA TUTULMUŞ.. GÜRET HEMDE, EVİNE GİRİP ÇIKAN BİRİ. ŞÖLE KAPI GİBİN. YAPILMI YAPI LI Bİ ADAMA VURULMUŞ. DUR BAKİİM.. ŞÖLE AĞIR Bİ ŞEYLER TAŞIYO SANKİ. KARA YAĞIZ..

VAY SANİYE HANIM VAAY. BİYİĞİDA VARMI KIIZ/. SANKİ MANİFATURACI HACAN EFENDİYEDE BENZİYO AMA.

YOH-YOH-ONUNKİ BOYLU ŞEY HEM YÜKLÜ VARMIŞ. TESİSATÇI MUHARREM'E DAHA ÇOK UYUYO. SANKİ. BOYLU POŞLU. EH, SANİYE HANIM ELİMİZDEN KURTULAMIYCAKSIN.

Ramize Eyer.

(Türk-İş'in ilk kez bir kadın sendikacılar kurultayı düzenlemesi, kurultayda yapılacak çalışmaların başlıkları, hem kadın işçiler hem de tüm kadınlar açısından umut verici, olumlu bir gelişme gibi görünüyordu. Gelgelelim...

Türk- ş'te kadın sendikacıların içinde bulundukları durumun resmidir.

Açış konuşmalarından açılamayan kurultay

Kurultay'ın yapıldığı Akgün Otel (İstanbul'un en çok iş yapan kumarhanesine sahip olduğu ve sahiplerinin MHP'li olduğu söyleniyor) o yüzme havuzlu, muhteşem görünüşlü otellerden. Ne yapalım, hep işverenler ya da erkek sendikacılar mı lüks otellerde toplanacak? Oldukça alışılmış bir toplantı görüntüsü: izleyici sıralarından bir kaç basamak yüksekte toplantıyı yöneten 6 kadının oluşturduğu divan, ortada başkan Yaşar Seyman, konuşmacılar için kürsü, mikrofon. Kısacası topluluk içinde konuşmaya alışık olmayan kadınlar için yabancılaştırıcı, cesaret kırıcı bir düzen. Ama burada toplanan kadınların bir kısmı belli ki topluluk içinde konuşmak konusunda pek sıkıntısı olmayan kadınlar. Nitekim toplantı arasındaki sohbetlerden bazı kadınların toplantılara, seminerlere sık sık katıldıkları, farklı şehirlere, otellere alışık oldukları anlaşılıyor. Bunlara alışık olmayanlar zaten giyim kuşamlarından, hallerinden belli oluyorlar; onların cep telefonları yok, sendika faaliyetleri için bir ay Amerika'da ya da Japonya'da kaldığından söz edenlere biraz hayretle bakıyorlar. Onların da farklı ve ilginç başlıklar taşıyan grup çalışmaları sırasında konuşmalarını umuyorum. Ne de olsa bu kurultayın en anlamlı bölümü açış konuşmaları ve zafer nutukları olmasa gerek.

Ama ne yazık ki açış konuşmaları faslı bitmek bilmiyor: Türk-İş Kadın Bürosu Başkanı Seyhan Erdoğdu, Bayram Meral, özellikle de bazı kadınların salonu terkederek konuşmasını protesto ettikleri ANAP'lı Burhan Kaya. Şube başkanı iki kadına, Yaşar Seyman ve Sakine Uygur'a başarılarından ötürü plaket veriliyor. Bu kadınların gerçekten de "başarılı" oldukları belli çünkü Türk-İş'e bağlı 800 sendika şubesinden yalnızca ikisinin başkanı kadın ve yalnızca biri, Yaşar Seyman, profesyonel sendikacı. Toplantıya katılanlar hstesine yazılacak kadar "önemli" konumlarda bulunan diğer 34 kadının çoğu, denetim ve disiplin gibi ikincil kurulların üyeleri; ötekilerin adı yok.

Yemek arasından sonra sıra mesajlarda: Tansu Çiller, Hikmet Çetin, Hayri Kozakçıoğlu,vs.,vs. Ve nihayet kadın sendikacıların konuşmaları, Yaşar Seyman'ın yüzünden hiç eksik olmayan muzaffer gülümsemesiyle yaptığı ve konuşmacılarınkinden daha uzım süren ara konuşmaları. Konular sendikacılığın önemi, kadınların sendika yönetimlerine katılmaya teşvik edilmeleri. Atatürk'ün kadınları nasıl kurtardığını filan anlatan konuşmaların arasında, neyse ki feminizmden, cinsiyetçi işbölümünden, çifte işgücünün yükünden sözeden bir kaç anlamlı konuşma. Bu konuşmaların da diğerleri kadar alkışlanmaları dikkat çekici. Demek artık feminizm, daha bir kaç yıl önce olduğu gibi ürkütmüyor kadınları. Tümtis'in sürmekte olan Retrans direnişinden gelen Hatice Onay toplantının havasını birden bire değiştiriyor. İnanılmaz çalışma koşullarını (16 saat ayakta), sırf sendikaya üye oldukları için nasıl işten atıldıklarını, gözaltına alınmalarını. dövülmelerini anlatıyor. "Bize sahip çıkın, yardım edin " diyor,"gelin de kadınların nasıl yaşadıklarını bizim orada görün" diyor. Ayakta uzun ve coşkulu bir alkış, genel grev sloganları... ve ağlayanlar. Hiç ağlayan bir divan görmemiştim, ne de olsa kadınlık!

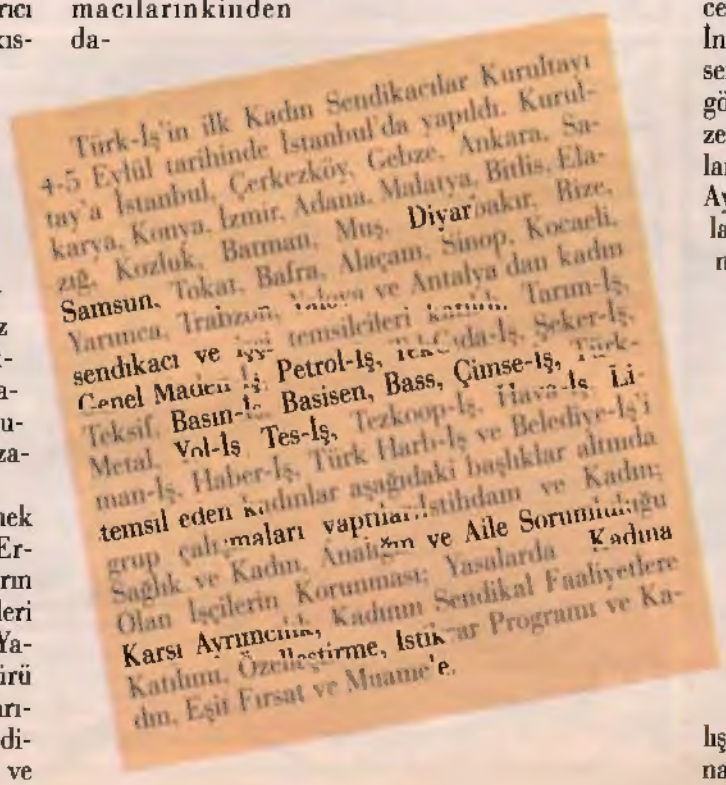
Türk-İş'in ilk Kadın Sendikacılar Kurultayı 4-5 Eylül tarihinde İstanbul'da yapıldı. Kurultay'a İstanbul, Çerkezköy, Gebze, Ankara, Sakarya, Konya, İzmir, Adana, Malatya, Bitlis, Elazığ, Kozluk, Batman, Muş, Diyarbakır, Rize, Samsun, Tokat, Bafra, Alaçam, Sinop, Kocaeli, Yarımca, Trabzon, Isparta ve Antalya'dan kadın sendikacı ve işyeri temsilcileri katıldı. Tarım-İş, Genel Maden-İş, Petrol-İş, Tez-Koop-İş, Şeker-İş, Teksif, Basın-İş, Basisen, Bass, Çimse-İş, Türk-Metal, Yol-İş Tes-İş, Tezkoop-İş, Hava-İş, Liman-İş, Haber-İş, Türk Harb-İş ve Belediye-İş'i temsil eden kadınlar aşağıdaki başlıklar altında grup çalışmaları yaptılar: İstihdam ve Kadın; Sağlık ve Kadın, Analığın ve Aile Sorumluluğu Olan İşçilerin Korunması; Yasalarda Karşı Ayrımcılık, Kadının Sendikal Faaliyetlere Katılımı, Özelleştirme, İstihdam Programı ve Kadın, Eşit Fırsat ve Muamele.

Grup Çalışmaları: Adet Yerini Bulsun!

Seyhan Erdoğdu yine kürsüde. Grup çalışmalarına ilişkin teknik bilgi veriyor. Her grubun başında bir uzman var. Erdoğdu bir başkan ve yazman saptanmasını söylüyor. Konuyla ilgili tüm belge ve bilgilerin uzmanlarda bulunduğunu belirtiyor. İnsan kendisini ilkokulda. kompozisyon dersinde gibi hissediyor. Grupların nasıl çalışmaları gerektiği harfiven dikte ediliyor: Önce konunun tanımı, sonra bu konuda yaşadıklarımız, nihayet sonuç ve çözüm önerileri. Programda grup çalışmaları için ayrılan süre üç saat ama kalan süre bunun yarısı. Sorun bununla da bitmiyor. Aynı salonda, iki metre arayla 2-3 çalışma birden var. Upuzun masaların çevresine sıralanan kadınların birbirlerini değil duymaları. görmele-

maları, görmeleri bile bir sorun. Yan masalardaki konuşmalar bunu iyice olanaksız hale getiriyor. Kadınların bazılarından gelen "ama ben öbür grubu seçmiştim" gibi itirazlar sonuçsuz kalıyor.

Özelleştirme grubunun çalışmasına katılıyorum. Kadınlar gerçekten de sorunlarını konuşmak konusunda isteksiler. Özelleştirmeden yana ve karşı olanlar var. Masanın öbür ucunu hatta ortasını duymak bile mümkün olmadığı için her köşede ikili üçlü konuşmalar sürüyor ve tabii özelleştirme doğru dürüst konuşulamadığı için sıra kadınların bundan nasıl etkilendiklerine gelmeden süre bitiyor. Ertesi gün sonuçlar aktarılacak. Hangi sonuçlar?

İkinci gün isteyen herkese söz veriliyor ama anlaşılan "grup sözcüsü" olarak konuşmak önemli bir şey. Bu konuda üstü kapalı gerginlikler yaşanıyor ve hatta birileri kendiliğinden sözcü oluveriyorlar. İki "başarılmış" kadının, Yaşar Seyman ve kurultaydan bir hafta sonra "fahişeler işçi olamaz" yolundaki beyanatıyla erkek sendikacıların bile tepkisini çeken Seyhan Erdoğdu'nun. "biz mücadele ettik, siz de edin, başarın" yollu "yüreklendirici" müdahaleleri sürüp gidiyor. Neyse ki Doçent Gülay Toksöz "kotadan korkmayın" diyerek kadınların sendika yönetimlerine katılmalarının tek yolunun birbirleriyle rekabet olmadığını hatırlatmış oluyor. Bir kadın işçi haklı olarak kurultayda cinsel tacizden hiç söz edilmediğine değiniyor ve bu konudaki kişisel tecrübesini aktarıyor. Sonra, bazılarının bu konunun açılmasından rahatsızlık ve mahcubiyet duyduklarını hissediyor olacak ki, onlara dönerek, "neden öyle bakıyorsunuz, sanki siz böyle şeyler yaşamıyor musunuz?" diye isyan etmekten kendini alamıyor.

Kurultay'ın özellikle de arka planı, yani kulis kısmı, insanda kadın dayanışmasına dair bir duygu uyandırmıyor. Tersine, erkek dünyasında bir yer kapma mücadelesinde kadınlararası rekabet, başarılı kadınların diğerleriyle hiyerarşik ilişkileri, kadın işçilerin erkeklerden çok hemcinslerinin engellemelerinden şikayetleri daha baskın görünüyor. Ama şu anda baskın görünmeseler de, içten içe kaynayanları, hem işçi hem de kadın olarak kaybedecek fazla bir şeyleri olmayanları da hissetmek mümkün.

Kurultay'ın kendisine gelince, yine bir kadın işçinin sözlerinden naklen: "Her şey göstermelik. Bunların ne kadınlar ne de işçiler için bir şey yapacakları var. Bir kaç ay içinde Türk-İş'in kongresi var. Kadın kurultayına katılanların çoğu üst kurul delegesi, hepsi oy verecekler. Bu kurultayla Türk-iş onların gönüllerini alıyor.

Ne diyelim, yine de kadınlar bir araya gelince ne olacağı belli olmaz!

DİSK'te cinsel taciz

"Bütün erkekler karşımda"

ünine Hancan yıllarca iplik fabrikalarında işçilik yapmış. Her zaman sendikal mücadelenin içinde olmuş. Şimdi Tekstil'in 2. Nolu şubesinde, şube sekreterliği yapıyor. O da diğer sendikacı arkadaşları gibi gün oluyor gece yarılarına kadar çalışıyor. grevlere, direnişlere gidiyor, toplantılara katılıyor. Ve bir gün tacize uğruyor.

"Sorumlu bir işyeri vardı, akşam toplantıya geleceklerdi. Telefon açtım. Tekstil Genel Merkez yöneticilerinden Hüseyin Kayabaşı'yla konuştum, "Biriniz gelin" dedim, "Tamam, ben boşum gelirim" dedi. Toplantıdan sonra "ben açım" dedi. "Valla, ben de açım" dedim. Gerçekten de öğle yemeği bile yememiştim. Birlikte yemeğe gittik. Zaten aynı taraftayız, arabayla beni eve bırakacak. Yemekte sürekli o sorumlu işyerini konuştuk, sendikadan söz ettik. 'Sen artık şube başkanı ol' dedi. Yemekte her zamanki gibiydi, dikkatimi çeken hiç bir şey olmadı. Yemekten sonra arabaya bindik, ben tam kemeri takacağım, üzerime saldırdı. 'Ne oluyor' dedim. 'Her şeyin bedeli var, şube başkanı olacaksın' dedi. Elimle yüzümü kapattım. Ondan sonra kilitlendim ben, şok oldum, hiç konuşamadım. O da konuşmadı. Eve yaklaşırken 'öpücüğümü vermedin' dedi. 'Bak Kayabaşı, bir daha denersen kendimi arabadan atarım' dedim. Bu hoşlanma değil, hoşlanma olsa sezerim, ayrıca bir insan başka birinden hoşlandığını böyle ifade etmez. Bu gerçek bir taciz. Seçimlerde beni destekleyip, karşılığında beni istiyor."

"Erkek sendikacıların, işyerindeki ve sendikadaki kadınlara yönelik kendi davranışlarını gözden geçirmeleri de gerekecektir."
DİSK Broşüründen

Cinsel tacizin, ciddiye alınması gereken bir sendikal sorun olarak görüldüğü, tüm üyelere açıkça gösterilmelidir.
DİSK Broşüründen

Münine Hancan'ın yaşadıkları bu kadarla bitmiyor. Sendikadaki diğer erkekler de beklediği dayanışmayı göstermiyorlar:

Genel Merkez'e söyledim. Genel Başkan Süleyman Çelebi, "yaptı da diyemem, yapmadı da. O yapmadığını söylüyor, kanıt yok, bu işi kilitleyelim" dedi. DİSK Kadın Dairesi'ne yazılı başvuruda bulundum. Kadın Dairesi Başkanı Mehmet Atay, çağırdı, gittim. O da "bunun kanıtı olmaz, kanıt da istenmez, yapmadı diyemem. Açığa çıkartman iyi oldu. DİSK'te başı önünde geziyor, bir daha böyle bir şey yaparken düşünür. Şimdi kapat bu işi, kongre zamanı seninleyim, seçilmemesi için elimden geleni yaparım" dedi. Peki kendi karıları böyle bir şey söylese kanıt mı isteyeceklerdi? Bir gün Genel Merkez'den bir arkadaşla taksideyalnızız, iş için bir yere gidiyoruz, bu meseleyi konuşuyoruz. "sen de onunla gitmeseydin" dedi. "Ne farkımız var, seninle de gidiyorum, benim işim bu" dedim. Zihniyet aynı. Zaten DİSK'teki erkekler "uçkur davası ne oldu" diye işi hafife alıyorlar. Kabullenemediğim tek şey DİSK içinde olması. Türkiye'de tacize ilk ben uğramadım. DİSK cinsel tacizle ilgili kitap yayınladı. Kadın haklarından, insan haklarından, demokrasiden söz eden bir kurum. Sokakta, arabada, işyerinde oluyor, buna alıştık. DİSK'te olması beni üzdü.

Hancan'ın sorunu bu kadarla da bitmiyor.

"Daha eşimin haberi yok. Çünkü tepkisinden ürktüm. Sendikacılığa herkesle kavga ederek başladım. "Kadın çalışamaz" dediler. Örgütlenme sırasında evimi çok ihmal ettim, eve hep geç gittim. Şimdi duyunca ilk önce bunları söyleyecek. Eşim de dahil bütün erkekler karşımda. Türkiye'de kavga veriyoruz. Hani mücadelenin içinde birlikte olacaktık? Şu anda her şeyi göze aldım, iki seçenek var, ya o ya ben. Çünkü DİSK benim umudum ve ben umudumu kaybetmek istemiyorum.

Hancan'ın en büyük umudu da kadınlar.

"Yönetimde kadın olsa bunlar böyle yaşanmazdı.

Hancan, aslında şimdiye kadar DİSK içindeki kadınlardan da destek görmemiş ama biz haberi hazırlarken, DİSK'te yönetici, uzman olarak çalışan bir grup kadın bizi aradı ve Hancan'a destek olacakları söyledi.

Filiz Koçali

Hüseyin Kayabaşı

"65'den beri sendikal mücadelenin içindeyim"

Hüseyin Kayabaşı'nı 1980 öncesinde DİSK'ten, işçi sınıfı mücadelesinden

tanıyorum. Yedikule bölgesinin öncü işçilerinden. Onbeş yıldan fazla bir tanışıklığımız var. Onunla her zaman sendika, mücadele falan konuşurduk. Bu kez taciz konuştuk.

- Hakkında bir şikayet var.

Ne şikayeti?

-Cinsel tacizde bulunmuşsun.

Allah belalarını versin. Eğer bir işte başarılı olursan, hemen böyle yaparlar. Hakkında her şeyi uydururlar.

-Yapmadın mı?

Basacak mısın bu haberi?

-Elbette basacağım.

Ben yapar mıyım, sen beni tanırsın?

-Tanıdığım bir sürü erkek bunu yapabilir.

Olur mu öyle şey, bak ablacağım. 65'den beri sendikal mücadelenin içindeyim. Profesyonel sendikacı olmadan önce de sendikanın her kademesinde çalıştım. Üyelerin yüzde doksanı kadın. Tarih boyunca görülmemiş böyle bir şey, şimdi biri böyle söylüyor.

-Ona "şube başkanı ol" demişsin.

"Vah vah. Bir görüşme yapalım. Ben yarın oraya geleyim."

Ertesi gün Hüseyin Kayabaşı işyerimize geldi ama ben dışarda olduğum için görüşemedik. Görüşseydik de, birbirimize aynı şeyleri söyleyecektik. Ben solcuların, aydınların, işçi önderlerinin de cin-

Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin gönüllülerine taciz

"O zaman kadınlar gönüllü olmasın"

"İki yıldır Doğal Hayatı Koruma Derneği'nde gönüllü olarak çalışıyorum. Antalya Belek'te Hacettepe Universitesi'yle birlikte caretta carettaları korumaya yönelik bir proje yürütülüyor. Projelerde çalışan elemanlar için ucuz yerler kiralanıyor. Seçilmiş 5 eleman gittik. Çalışma haziran sonu başlayıp eylul başı bitecekti. Yumurtalarını, yuvalarını sayıp carettaları izliyorduk. Kaldığımız yer araziye uzaktı, bisikletle gidip geliyorduk. Üç kız, iki erkek, birisi proje asistanı. İki hafta boyunca da iki İskoç kız bizimle birlikte kaldı. Onların gittiği 26 temmuz akşamı gece saat dörtte bir şahıs yedek anahtarla yattığımız yere girdi. Bizi izlemiş olmalı, çünkü yedek anahtarımızı gizli bir yere koyuyorduk. Çalışmaya gitmek üzere o saatte kalkıyorduk; uykum da ağırdır, o yüzden hissettiğim ilk dokunuşları beni uyandırmak isteyen arkadaşlarım sandım. Sonra yabancı birisi olduğunu farkettim ve kim olduğunu anlamaya çalıştım. Yabancı birisi olduğunu farkedince 'Odada kim var?' diye bağırmaya başladım; adam bahçeye çıktı. Arkadaşımı uyandırdım, el feneriyle koşmaya başladı. O ana kadar oradan kaçmaya bile gerek görmeyen yabancı adam bunun üzerine ahırdan kaçtı. Hemen jandarmaya haber verdik; ancak jandarma bir türlü gelmedi. Saat altı sularında kapının önünden geçen bir inşaat işçisini odada gördüğümüz adama benzettik. Adamın hareketleri çok tuhaftı. Saat on bire kadar bekledik, jandarma gelmeyince biz gittik. Şüphelendiğimiz kişiyi anlattık. Bu kişi yüzleştirme sırasında çok çelişkili cevaplar verdi. Ancak jandarma, adamın abisini tanıdıklarını, iyi bir insan olduğunu, bizim de zaten emin olmadığımızı üstelik adamın beş yıl yatacağını söyleyip bizi uzlaştırmaya çalıştı. Sonra adamın ağbisi geldi, "Siz bize leke sürdünüz", dedi. Durumu anlattık, daha doğrusu anlattığımızı sandık. Bu sefer gece yarısı epey içkili vaziyette geldi, yanında başkaları da vardı, evimizi taşladılar. Korkudan bütün gece uyuyamadık. Derneği aradık, bizi Turban'a taşımayı önerdiler, ancak orada da güvenliğimiz olmayacaktı. İstanbul'a dönmek zorunda kaldık. Dernek, bize hiçbir biçimde sahip çıkmadı, ne bu olayda ne de bundan sonra çıkabilecek benzer olaylarda gönüllülerin güvenliğini sağlamak için bir önlem almadı. Önerdikleri tek şey bundan sonra o bölgeye kadın gönüllü göndermemekti."

Genç kadın yaşadıklarını böyle anlatıyor. Olaydan sonra oradaki inşaat işçileri, "Siz de köyün içinde mayoyla geziyordunuz," diyerek yaşanan tacizi gerekçelendirmişler. O köyde yaşayan, çalışan insanlar, kendilerinden farklı yaşayan, farklı giyinen Doğal Hayatı Koruma Derneği gönüllülerini yadırgamışlar, şehirli ve zengin görünüşlerinin sağladığı üstünlük duygusuna da tepki duymuşlar belli ki. Kendinden farklı olan bir topluluğa duyulan tepki en kolay o topluluğun kadınlarına, yani en korumasız, en kolay ezilebilecek olanlarına yöneltiliyor genellikle. Doğal Hayatı Koruma Derneği'nin kadını yöneticileri ise, kendi projesini yürütmek için gönüllü çalışan bu kadınlara sahip çıkmak ihtiyacı hissetmemiş. Yukarıdaki tecrübeyi yaşayan kadınlar projeye katılan, oranın insanlarınca garipsenen bütün grubun farklılığının bedelini, kadın olmalarıyla ödemişler. Belki de artık DHKD'nin projelerinde kadınlar gönüllü olmayacak.

Pazartesi Barış Şenliği'nde

Birleşik Sosyalist Parti ve Geleceği Birlikte Kuralım Parti Girişimi'nin ortaklaşa düzenledikleri Barış Şenliği'nde bizim de bir standımız vardı. Şenliğe gitmeden önce, Gülnur'un geçen ay çıkan barışla ilgili yazısı üzerinden biraz tartıştık, sloganlar bulduk. Üç dövizimiz vardı: "Erkek egemenliğine savaş açtık", "Kadınlar ille de barışçı değildir ama feminizm anti-militaristtir", "Barış savaşsızlık hali değil, eşitlik ve özgürlüğün varlığıdır." Gün boyunca *Pazartesi* çıkartmaları, dergi sattık, Pazartesicilerle konuştuk. Bir de binlerce kişiyle şenlik alanına giren Kürt gruplarını alkışladık.

Leman Kılıçaslan'la dayanışma

Ankara Emniyeti'nde tecavüze uğradığını söyleyen politik tutuklu Leman Kılıçaslan'la dayanışmak amacıyla, İstanbul'da çeşitli kadın gruplarının katıldığı bir basın açıklaması yapıldı. Açıklamada, "Her yerde, her zaman tecavüzü yaşayan kadınlara, 'Bu utanç senin değil, teşhir et' diye sesleniyoruz" denildi. Tecavüze uğradığını kanıtlamanın zor olduğu, tecavüz davalarında mağdur durumdaki kadının ifadesinin delil sayılması gerektiği söylendi.

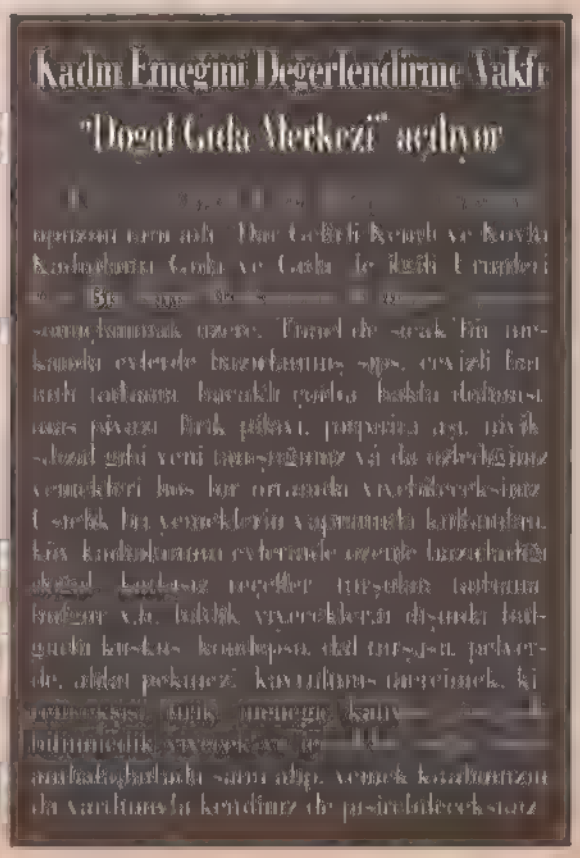
Kadını Emeğini Değerlendirme Vakfı

"Doğal Gıda Merkezi" açılıyor

Tomris Özden... Yanınızdayız...

Önce elleri birleşti... İstanbullu olanı ellerini biraz ürkek bıraktı, hatta bir ara çeker gibi oldu. Diyarbakırlı sıkı sıkı tutmuştu. Sonra, İstanbullu da gevşedi, bıraktı ellerini. Zaten az sonra da dayanamayıp sarıldılar, bir süre öyle kaldılar. İkisinin de gözleri yaşlıydı. Hepimiz ayakta alkışlıyorduk. "Şehit albayın karısı" Tomris Ozden ve bir "gerilla ablası" Emine Duman sarmaş dolaştı. Gerilla ablalarının, annelerinin, eşlerinin barış çağrılarına alışıktık ama bir "şehit albay eşi" ilk kez bu sözleri söylüyordu Kocası Mardin'de PKK lilerle çıkan bir çatışmada vurulup, ölmüştü. O "intikam" demiyordu. "vatana helal olsun"demiyordu. "Kimseye kin duymuyorum" diyordu, "bu iş silahla çözülmez, bu savaş silah tüccarlarının işine yarıyor" diyordu. Devletin Kürt politikasını eleştiriyordu. Ve AKM'nin büyük salonu, 1 Eylül Barış Gecesi'nde "Yaşasın halkların kardeşliği!" sloganıyla inliyordu. Abartmıyorum, son yıllarda yaşadığım, yaşadığımız en büyük coşkuydu bu.

Tomris Özden'le ilk kez Barış Gecesi'nde yüz yüze konuşma fırsatım oldu. Daha önce çok sıcak bir kaç telefon görüşmesi yapmıştık. O görüşmelerde, "Benim acımı paylaştığınızı biliyorum", diyordu. O gece de eşinden sözetti. "Ölüm acısını biliyorum ama bu başka bir şey. Bu nedenle, bu biçimde ölmemeliydi" diyordu

Hem "özel hayat" filan deyip, hem de Özden'i istifaya zorlayan ikiyüzlü politikacılar, küçücük kızlara sarkıp sonra da "ahlakçılık" yapan köşe yazarları, yaptığı kaçamaklarda AIDS'den korkan ama o manşetleri atan gazeteciler... Tomris Özden sizden daha mı suçlu?

Tomris Ozden'in barış sözleri ilgi görünce, Baykalcı Mehmet Sevigen, Özden'i CHP'ye davet etti. Özden, en yüksek oyu alarak parti meclisine seçildi. Gazeteler bunu, "Delege barış istiyor", yorumuyla verdi. Gerçi bazı gazeteler bazı "şehit" ailelerini toplayıp Albay'ın mezarına götürüp, "Albay'ın kemikleri sızlıyor" filan diye haber yaptılar ama "büyük" gazetelerin vurgusu, barıştı.

Sonra Emin Çölaşan'ın sözde gazetecilik başarısı patladı. (Yeri gelmişken, adam yerinden kımıldamadan Mardin'den gelen bir mektupla gazetecilik yapmış, sonra *Hürriyet*'in garibanı Kuşadası muhabirleri harıl harıl boşanma dosyasını arayıp bulmuşlar, koltuğundan kımıldamayan Çölaşan'a fakslamışlar.)

Meğer, Tomris Özden eşinden boşanmak istiyormuş, çünkü eşi onu aldatıyormuş, hatta bir ara eşinin frengi ya da AİDS olduğundan bile şüphelenmiş ve bütün bunları boşanma dilekçesinde yazmış. Bir de Albay'ın "silah arkadaşları"nın söyledikleri var. Meğer, Tomris Ozden, eşinin eşyalarını almaya gittiğinde streç pantalon giymiş. Ne büyük suç! Bakın şu gazetecilik başarısına! Emin Çölaşan'a diyeceğim yok da (ne de olsa onun ne olduğunu biliyoruz) ya "CHP'de Tomris şoku" , "CHP başına dert aldı" diye başlık atanlara, boşanma dilekçesini manşet yapan gazetelere, ilk haber olarak veren TV'lere ne demeli? (Gerçi onların da ne olduğunu biliyoruz ya.)

Özetle, barıştan yana esen hava birden tersten esmeye başladı. Bir erkek bir kadını aldatmıştı, ama suçlanan kadın oldu. Bir albayın "silah arkadaşları" olmadık şeyler açıklıyor, hani kemik sızlatıyorlardı ama herkes Tomris Özden'e yükleniyordu.

Sözde gazetecilik başarıları ard arda gelmeye başladı! Güneri Civaoğlu bir telefon bağlantısıyla bir kadının tanıklığına programında yer veriyor, Tomris Özden'in "şizofren"liğini milyonlara ilan ediyordu.

İlhan Selçuk "gazeteci arkadaşı" Emin Çölaşan'ın yaptığı gazeteciliği, belki biraz da kıskanarak, (ah o minik kuş keşke ona konsaydı) onu haklı buluyordu.

O hemen herkesin Tomris Özden'e saldırdığı, ya da en azından kuşkuyla baktığı günlerde, bir telefon görüşmemizde , "Bugün ona gittim, konuştum, dertleştim. Yanında yedi tane yeni mezar var, hepsi de 75 doğumlu çocuklar, yazık. Bitirsinler bu savaşı", diyordu hala.

Tomris Özden'le son yüz yüze görüşmemiz, bütün bu kopan fırtınalardan sonra oldu. Yaklaşık iki saat konuştuk. Son gelişmeler nedeniyle çok yaralanmıştı, çok yıpranmıştı. Ama onu en çok yıpratan, eşinin başka arayışları olmuştu. 28 Nisan'da başlayan şüphelerini neredeyse gün gün, saat saat anlattı. Asla eşini kötüleyerek, kızarak değil ama çok üzülerek... "Önce şok yaşadım. 21 yıldır birlikteyiz, ben hâlâ kocasına aşık bir kadınım. Sanki ölüm gibi. Çok acı çektim. İnşallah değildir dedim. Şüphelerim yanlış çıksın diye uğraştım. Kendi kendime acaba duygusal ilişki mi, yoksa sadece cinsel ilişki mi diye soruyordum, ikisine de tahammül edemiyordum. Tamam, saygı göstermek lazım, istemiş yaşamış, ama eğer söz konusu üçüncü kişiyse bu kadar mantıklı olamıyorsun."

Sonra, testler, kanıtlar... Tomris Ozden'in kendmce en önemli silahı; boşanma davası... Sonra... Günde üç defa telefonlaşmalar. nazlar, kurlar, güzel sözler. Sonra... Ölüm...

Tomris Özden belki hepimizin değil ama çoğumuzun yapacağı bir şeyi yapmıştı. İhanete uğradığını düşündüğünde, kendince en vurucu silahları kullanmaya çalışmıştı. Ve bu fırsat bilinerek, söylediği o çok anlamlı sözler silinmeye çalışıldı.

Gazetelerdeki. televizyonlardaki, hadi istifa etmeyen demiyeyim (çoluk çocuk var, araba, ev taksidi var) ama kazan kaldırmayan kadın (hatta erkek) yöneticiler, gazeteciler,

"Herkesin özel hayatı" filan diyerek iki yüzlülük yapıp Tomris Özden'i istifaya zorlayan Deniz Baykal, Mehmet Sevigen,

Basına değil ama yakın çevresine "Örgüt rahatladı", diyen Aysel Baykal, Tomris Ozden'den boşalan yere gıkım çıkarmadan oturan Emel Nakıoğlu, Tomris Özden'in böyle bir nedenle harcanmasına göz yuman CHP'liler,

Tomris Özden için "Siyasette benim birtakım hatalarım ortaya çıkar mı, demeden ortaya çıkmıştır", diyerek, bir boşanma talebini "hata" sayan İmren Aykut,

Sizin diğerlerinden, mesela Emin Çölaşan'dan, yemeyip içmeyip ona mektup yazan Albay'ın "silah arkadaşlarından" ne farkınız var?

Siz, iki hatta üç karılı milletvekilleri, küçücük kızlara sarkan köşe yazarları, yaptığı kaçamaklarda AIDS'den korkan ama o manşetleri atan yazı işleri görevlileri, elinizi vicdanınıza koyun! Tomris Özden sizden daha mı suçlu?

Ve Tomris Özden... Kadın olarak uğradığımız saldırılardan dolayı ve söylediklerinize bizi hala çok umutlandırdığı için... yanınızdayız.

Filiz Koçali

Dipnot;

Ahmet Altan, Güngör Mengi, Fuat Kanetti, Ali Kırca, Duygu Asena, Gülay Göktürk, Mehmet Altan, Zülfü Livaneli, Umur Talu, Can Dündar, Hikmet Çetinkaya ve olumlu görüş belirtipde gözümüzden kaçan öteki yazarlara Tomris Özden'le ilgili yazılarınız için teşekkürler.

***Emin Çölşan'a özel dipnot:** Bu işler Ankara'dan olmuyor, PKK'yle savaş için oralara gitmeniz şart. Giderken de streç pantalon giymeyi unutmayın. Hem rahat edersiniz, hem de yakışır.*

Dönerlerse

Kadın, erkek, çocuk, yüzlerce İranlı, BSP Genel Merkezi'nde siyasi sığınına hakkı bekliyor. Koşulları çok kötü. Erkekler politika yaparken, kadınlar o kötü koşulları iyileştirmeye çalışıyor.

Bir süredir (en az bir buçuk yıldır) Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yaşayan İranlı mültecileri 47 gündur barındıkları Birleşik Sosyalist Parti Genel Merkezi'nde ziyaret ettik. 32 kadın, 70 çocuk ve 76 erkekten oluşan bu topluluk hakkındaki ilk izlenimlerimiz çok kötü ve zor koşullar altında olduklarıydı.

Bizi biraz kuşku ve çekingenlikle ilk önce erkekler karşıladı. Kadın dergisinden geldiğimizi, kadınlarla görüşmek istediğimizi söyleyince, kadın ve çocukların bulunduğu başka bir odaya götürdüler ama yanımızdan ayrılmadılar.

Önce İran'da üniversite öğrencisi olan, üç yıldır Turkiye'de kaçak olarak yaşayan ve kendisinin siyasi sığınma hakkı için mücadele ettiğini özellikle vurgulayan genç bir kadınla söyleştik. İran'daki İslamî yönetimin özellikle kadınları etkilediğini bildimizi söylediğimizde, erkekler bunu onayladılar. Ama evlerdeki kadın erkek ilişkisinin nasıl olduğunu, mesela sosyalist erkeklerin kadınlarla ilişikisini sormamızdan hiç hoşlanmadılar. İranlı öğrenci genç kadın bu düşünce yapısındaki erkeklerin de kendi evlerinin içinde kadınlara-şeriat hükümeti kadar olmasa da- benzer baskıları uygulamakta olduğunu soyleyince ortalık biraz karıştı. Konuştuğumuz kadınlar, İran'daki rejimin öncelikle ve kesinlikle kadınları yok saydığını defalarca tekrar etti. Bu kadınların tanıkhkları arasında bizi dehşete düşüren birkaçını aktarmadan edemiyeceğiz:

. İran'da elli yaşında bir kadın, yakın zamanda erkek komşusuvla konuşma suçundan taşlanarak öldürülmüş.

. Erkeğe "kan sahibi" adı altında tanınan bir hakla. ailesindeki kadınlardan kim olursa, (karısı, kızı, yeğeni vb.) yanlışını (!) gördüğü takdirde öldürme hakkı verilmiş. Bunu yapan erkek yadırganmıyor.

İran-Irak savaşında ölen İran'lıların dul karılarına bakmak ve onları korumak üzere "Şehit Muessesi" adı altında bir kurum açılmış. Daha sonra bu kurum dul kadınların fotoğraflarını albüm haline getirmiş ve Tahran'ın Kac caddesinde erkeklerin beğenisine sunulmuş. Buradan seçilen kadınlar erkeklerle bir saatten, bir haftaya kadar para karşılığında olmaz uzere imam nikahıyla evlendirilmiş. (İran'da fuhuş böyle düzenleniyor.)

. Şeriatçı kadınlar kendilerine "Zeynep" grubu adını vermişler. Bu kadınlar sokaklarda dolaşarak kadınları gozlüyorlar ve hafif bir ruj belirtisi gorduklerinde ellerindeki arasına jilet konmuş pamuklarla kadınların rujlarını siliyorlar!!!

. Açık renk çorap ya da ayakkabı giyenler hemen yakalanıyor ve bir hafta ceza alıyor.

. Tırnağında oje görulen ve bu yüzden yakalanan kadın, elleri kanca dolu bir kovaya sokularak cezalandırılıyor.

. Üniversitedeki kız yurtlarında, kızlar birbirini tahrik eder gerekçesiyle açık gecelik, elbise vb. ile dolaşamıyorlar. Tesettür orada da geçerli. Odalarında değil aynı yatağa

Savaş ve ruj...

Yüz altmış üç Bosnalı çocuk ve yirmi sekiz kadın şimdi Ankara'da. Dört kadının kocası esir, diğerlerininki ölmüş. Çocukların yüz iki tanesinin anne ve babası yok.

Kadın Bakanlığı'nın misafiri olarak Türkiye'de bulunan Bosnalı kadınları ziyaret amacıyla yola çıktığımızda ilk durağımız zorunlu olarak Kadın Bakanlığı oldu. Ankara Briç Klubü, Devlet Tiyatroları'ndan dört kadın sanatçı Köroğlu Lioness Klübü, Kadınlar Birliği ve Dayanışma Derneği, Türk Kadınlar Konseyi Derneği'nden kadınlarda aynı amaçla yola çıkmıştı...

Bosnalı kadınların kaldığı yurda gitmeden önce Bakanhk'ta bu kadınların aslında "Avrupalı" olduğu ve isteklerine tepki göstermememiz gerektiği konusunda uyarıldık. (Avrupalı olmasalar tepki mi göstermemiz gerekiyordu?) Örneğin daha önceki ziyaretçilerden ruj istemişler. ziyaretçi kadınlar çok tepki göstermişler; "Savaştan gelmişler ruj istiyorlar" diye. Ayrıca bir çok kadın dişlerinden sıkıntı çektiği halde dişçiye gitmeyi reddetmiş. Çünkü, tüyleri uzadığı için etek giyemiyorlarmış. (İstedikleri ağda ve tüy dökücü kremler hâlâ ulaştırılmadı ki. Bosnalı kadınların hepsi uzun etek ya da pantolon giyiyorlar.) Psikolojik durumlarını gözönünde tutmamız gerektiği de söylendi. Çocukları hâlâ akşam yemeğinden kalan ekmekleri ceplerine sakladıkları. herkese ayrı birer yatak verildiği halde özellikle çocukları birbirlerine sarılarak uyudukları anlatıldı.

Yurda varmak için yaklaşık 40-45 km. yol katettik. Etrafı tamamen boş, düzlük ve ağaçsız bir alanda üç binadan oluşan yurda vardığımızda Bosnalı Kadınlar ve çocuklar kukla gosterisi izliyorlardı.

Onları beklerken yurt yöneticileri bizlere bilgi verdiler. 31 Ağustos'ta 163 çocuk ve 28 kadından oluşan grup Ankara'ya gelmiş. Dort kadının kocası halen esir. diğerlerininki ölmuş. Çocuklardan 102 tanesinin anne ve babası yok. Bazı çocukların ise anneleri Bosna'da. Uçak çok kalabalık olduğu için sadece çocuklarını gönderebilmişler.

Yine yurt yöneticilerinin verdikleri bilgiye gore buradaki kadınlar verilmek istenen psikolojik danışma ve yardım önerilerini reddetmişler. "biz burada yeniden savaşı düşünmek. yaşamak. anlatmak istemiyoruz. Biz savaşı unutmak ve sakin yaşamak istiyoruz" demişler.

Kadınlar ülkelerinde kırsal kesimde vaşadıkları

ölecekler!

uzanmak, aynı yatakta yan yana otururken bile görülürlerse (yurtlar ajan dolu) cezalandırılıyorlar. Bu kurallar yönetimce bildiri olarak her yere asılmış durumda.

Konuştuğumuz kadınlar arasında bir elektrik mühendisi (İrak'ta okumuş), el sanatları mezunları, ilkokul öğretmenleri var. Bir de tenis şampiyonu kadın. Tenis şampiyonun kocası İslami hükümetin generallerinden. Beş çocuğu ile kaçmış. "Humeyni iblis "diyor. Başı kapalı. Demokrasi istiyor, düzen ne olursa olsun adalet istiyor. Onun konuşmasını pek istemiyorlar ve ne yazık ki ayrıntılı konuşmamız engelleniyor. Bir başka kadının kocası idam edilmiş; 20 yaşındaki oğluyla birlikte işkence görmüş. Bir diğerinin kocası pilot, kendisi öğretmen, üç çocukları var. Ailece kaçmışlar. İlk öğretimde görevliyken çocuklara dayatılan İslami kuralları reddettiği için işten atılmış. Diğer kadınlar ev kadınları olduklarını belirttiler. Biz bu söyleşiyi yaparken, odada sanki denetleyicilik görevi yapan bir kadın vardı. Sonunda erkekler tarafından yazılmış bir kağıtla içeri geldi ve kağıdı bize okuttu:

. Biz siyası sığınmacıyız. Birleşmiş Milletler'e bunu kabul ettirip değişik ülkelere gitmek istiyoruz.

. Biz dilenci değiliz. Giysi gibi yardımlar istemiyoruz. Biz siyasiyiz yaşam hakkı istiyoruz.

. Kadınlardan destek ve dayanışma istiyoruz. Bu ses İran'lı kadınların sesidir.

. Türkiye'den cevap bekliyoruz.

. Biz iltica hakkı alıncaya kadar ölumüne mücadele edeceğiz.

Onların bu haklı taleplerine yürekten katılıyoruz. Biliyoruz ki, donerlerse ölecekler. Ama şunu görmezden de gelemiyoruz; böylesine sağlıksız koşullarda bile, kadınlar hasta çocuklarına bakmak, yemekleri hazırlamak, (bir tek leğende sırayla) çamaşırları yıkamak gibi görevleri yerine getiriyorlar. Erkekler ise ziyarete gelenleri karşılıyor, siyaset yapıyor ve bizim gibi "Kadınlarla konuşmak istiyoruz" diyenlere kadınların ne söylemesi gerektiğini belirliyor.

Kalbiye-Hümayun

için eğitimsizler. Geri döndüklerinde yaşamlarını sürdurebilmek için meslek eğitimi istemişler. Daha çok konfeksiyon ve kuaförlük konularını tercih ediyorlarmış. Aralarında tecavüze uğramış kadın olup olmadığı kesinlikle gizli tutuluyor. Bosnalı kadınlarla karşılaşmamız bu bilgileri aldıktan sonra oldu. Çocuklarıyla beraber kukla gösterisinden çıktılar ve hepimizi öperek, hoşgeldiniz dediler. Dil sorunu olduğu için karşılıklı oturup uzun bir süre gülümsedik birbirimize. Bizlerle yanyana oturmaya ve dokunmaya özel gayret gösteriyorlardı. Bunca acıyı omuzlamış bu kadınların yaşlarını tahmin etmek oldukça zordu. Kadın derneklerinden gelen son derece şık, takmış takıştırmış ve yaş ortalaması oldukça yüksek kadınlarımızı uzun uzun incelediler. Kadınların takılarını gösterip çok beğendiklerini işaretlerle anlattılar. Ayakta kalan ziyarerçilere büyük ısrarlarla yerlerini verdiler. koltuk sandalye buldular. Ziyaretten mutlu oldukları anlaşılıyordu. Çocuklarını bizlerle tanıştırıyorlar isimlerini söylüyorlardı. Kucağıma aldığım çocukların hepsi öyle bir sarılıp öyle bir sokuldular ki. savaşa tekrar tekrar lanetler yağdırmamak mümkün değildi.

Özel konuşmalar yapmamız oldukça zordu. Buna rağmen tercümana bu isteğimizi söyledik. Kısa olmak kaydıyla ve eşlerine-savaş'a ilişkin soru sormamak kaydıyla razı oldu.

Bosna'da kadınların konumlarını soracak olduk. Tercüman hanım bu önemsiz (!) sorumuzu Bosnalı kadınlara yöneltmeye bile gerek görmeden "Bunun cevabını ben verebilirim, ben orada yaşadım, biliyorum. Hiçbir şekilde orada bu konuda bir sıkıntı yok. Kadın-erkek orada tamamen eşit, kadınlar rollerinden gayet memnunlar. Bu kadınlar köylerden geldiler eğitimsizler. Ama eşleri de eğitimsizdi. Yani baskı altında kalıp okumamış değiller"

- Ev içinde de bu eşitlik geçerli mi?

- "Evet. geçerli. Bir çok evde yüzde yüz diyemem ama yüzde seksen eşler hanımlarına yardım ediyorlar."

Genel olarak hangi mesajı vermek istediklerini soruyoruz (Tercümanın tavırları bunun son soru olması gerektiğini belli ediyor)

"Bizim başımıza gelenlerin, sizin başınıza gelmemesi için birlik olun, ayrımcılıklara göz yummayın".

Kadınların yüzleri, bakışları. zaman zaman akan gözyaşları dünya üzerindeki savaşların, her zaman önce kadınları etkilediğini bize bir kez daha düşündürdü.

Kalbiye- Hümayun

RP'li belediyeler savaş açtı

Pendik, Üsküdar ve Diğerleri

4 Eylul sabahı, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı'nm Pendik'teki yuvasına gelen çocuklar ve veliler, Pendik Belediyesi'nin yuva girişine astığı bir yazıyla karşılaştılar: "Yuvamız tadilat nedeniyle bir süreliğine kapatılmıştır. Kimse madur edılmeyecektir". Bu surpriz "tadilat" tan ne velilerin ne de Belediye'nin yerinde kiracı olarak bulunan Vakıfın yöneticilerinin haberi vardı. Ustelik yuvada iki ay önce tadilat yapılmıştı. Toplanan veliler ve vakıf yöneticileri yuvaya girince görevlilerin direnciyle karşılaştılar. Belediyeye gidildi. Başkan Yardımcısı Mehmet Akıncılar'a dert anlatılmaya çalışıldı.

5 Eylul sabahı yuvanın kilitleri değiştirilmiş ve kapının arkasında dolap ve masalardan bir barikat oluşturulmuştu. Çocuklar, anneler, dedeler kapıyı kırıp barikatı aştılar. Bina görevlilerinin mudahalesi sertti. İtiş kakış sırasında bir kadın kolundan yaralandı, bir dedenin gözlüğü kırıldı; ağlayan çocuklar, yere saçılan kupeler, eşyalar...

6 Eylul sabahı veliler zabıta ekiplerince geri çevrilince, çocuklarıyla birlikte semt konağının önünde oturmaya başladılar. Yuvanın eşyaları, velilerin mudahalelerine rağmen, başka bir yere taşınıyordu. Neyse ki mahkemenin verdiği karara bağlı olarak gelen icra ve polis memurları buna bir son verdiler. Tüm kapı kilitleri yemden değiştirildi, taşınan eşyalar yuvaya iade edildi.

Vakıfla belediyenin davası 17 Ekim'de, mahkemede sürecek. Bu ilk örnek değil. Geçen yıl vakfın Kocasinan'daki yuvası da RP'li belediye tarafından benzer durumda bırakıldı. RP'li belediye, Güngören'deki kadın sığınmaevi kapattı. Ankara'da Kadın Dayanışma Vakfı. kiraladığı yeri terketme konusunda yoğun ve yasadışı baskılarla karşılaştı.

Türkiye'de yerel yönetimlerin maddi imkânlarının sınırlı olması, bu imkânlar kullanılırken, genellikle "siyasi" tercihlerin sözkonusu olması ve en onemlisi, belediyelerin merkezi iktidara ve partilere tamamen bağımlı yapılar olmaları, bağımsız, gönüllü kuruluşların belediyelerle iş yapma olanaklarını oldukça sınırlı hale getiriyor. İktidar değişikliklerinden fazla etkilenmeyecek, kısa vadeli projelerin şansı belki daha fazla ama yaşanan deneyimler, sığınmaevi, yuva gibi süreklilik gerektiren projelerde belediyelerle işbirlığının sakıncalarını ortaya koyuyor. Refahlı belediyelerin ilk hedef olarak bu tür kurumları seçmeleri ise RP'lilerin ideolojisini, ellerine bir iktidar olanağı geçtiğinde bunu ilk önce nasıl kadınlara karşı kullandıklarını göstermiş oluyor.

Biz de erkekleri "götürmek" istiyor muyuz?

Kadını cinsel nesne haline getiren erkek bakışı sadece sokakta yürürken peşimize takılan adamların gozlerinde yuvalanmış değil. Bu bakış her yerde, toplumun bütununü kuşatmış, her şeye sinmiş. Kaleleri içerden fethedip hepimizin aşklarının, "cinsel duyguları"nın içine girmiş; başka bir erotika düşlemeye başladığımızda bu yüzden çok zorlamıyoruz. Çünkü kolayca reddedebileceğimiz, tersine çevirebileceğimiz sınırları belli bir erkek erotikası yok aslında. Sarışın bomba eskiyince yerine esmer dilber, ya da kızıl afet geçirilebilir. İri memeler, dolgun dudaklar erotizmin simgesi olabileceği gibi, tam gelişmemiş bir genç kız vücudunun körpeliği de erkeklerin iştahını kabartabilir. "Aptal sarışın" makbul sayılsa da, kadınların yaratıcılıklarından zekâlarına, kahkahalarından korkularına bilumum davranış ya da özellikleri erkekler için erotik hale getirilebilir. (Bir tartışma sırasında bir erkekten "sinirlenmek seni çok seksi yapıyor" diye bir laf da duyulabilir.) O yüzden, erkekler için içeriği ve işaretleri sabit bir erotikadan çok, bir erotikleştirme iktidarı söz konusu. Varsayım: her şeyin erkek arzusu için bir nesne olduğu. Eğer kadının bir arzusu varsa o da eninde sonunda erkeğin arzusuna teslim olmaktır. Kadın bütün gizli ya da açık, ama tercihan yarı gizlenmiş olan zevk verme potansiyellerini otomatik olarak ya da kabul edilebilir bir kapris dahilinde erkeğe sunmaya hazır olarak hayal edilir. Bu varsayım bazen alakasız örneklerde komik şekillerde ortaya çıkar. Tansu Çiller'in şık kıyafetlerle meclisteki dolanmasını erotik bulup "cinsel taciz"den şikayet eden erkek milletvekilinin, herhalde Çiller'in hep kendi gözlerine baktığım, enflasyondan söz ederken kendisini tahrik etmeye çalıştığını varsayması gibi... Ya da *Pazartesi* dergisinin sadece "Ayıp Köşe"sini değil, bütününü erotik bulan bir erkek okuyucunun sözlerinde dile geldiği gibi, kadınların politika yapması, bedenlerinden söz etmesi (vesilesi çoğunlukla tecavüz, taciz, ya da sağlık olsa da) sanki erkeklerin önünde onlar için soyunmakmış gibi...

Eğer erkek arzusunun hükümranlığı kadınlarla erkekler arasındaki ne zamandır süregelen bir ilişki biçiminden, bir iktidar ilişkisinden kaynaklanıyorsa, temelini orada buluyorsa, bu ilişkiye dokunmadan sadece cinsellik alanında ilerleme kaydetmek de pek mümkün görünmüyor. Cinsellik iddia edildiği gibi sadece bedensel, sadece teknik bir konu değil. Eğer erkekler cinselliği bu kadar kolay ayırıp, bu alanda bir "özgürlük" yaşayabiliyorlarsa bunun nedeni kendi efendiliklerini her alana hakim kılmış olmaları. Evli ya da değil, çoğu erkeğin derdi uygun durumlarda kadınları aşktan, sevgiden bağımsız olarak sadece cinsel bakımdan "götürmek" olabilir. Ama onlar götürdükleri gibi, gerekirse nasıl göndereceklerini de biliyorlar; işlerini bozan her hangi bir durumda, şikâyette, talepte bu durumdan nasıl kurtulacaklarının gücünü de ellerinde tutarak. Yani cinselliği bir sevgi ilişkisinden ayırırken, iki alanda da gerekli silahlara sahip olmanın avantajını yaşıyorlar. Hem geceyi, hem gündüzü denetleyebiliyorlar. Böyle düşünmeye başlayınca, işin içinden, sadece bizim de erkeklere bakıp onları cinsel nesneler haline getirmeye çalışmamızla çıkılmazmış gibi geliyor. Sadece bir erkeğe bakıp cinsel isteğimizi ifade ederken değil, o sırada ve sonrasında, cinsellikle ve başka şeylerle ilgili (örneğin bir çocuğu doğurup doğurmama gibi) konularda özne olabilmeyi hedeflememiz gerekiyor, diye düşünüyorum. Yoksa "keleğe gelmek", anlık özgürluklerden acı çekmeye, yaralanmaya, köleliklere varmak hiç de uzak bir ihtimal değil. Biz de erkekleri cinsel nesne haline getirelim demektense, erkeklerin çizdiği sınırları ve koyduğu kuralları kabul etmeyip, özne olmak için, kendini değişik anlarda çeşitli nesneler bulabilecek arzumuzu arzu ettiğimiz gibi ifade edebilmek için uğraşalım, diyorum.

Meltem Ahıska

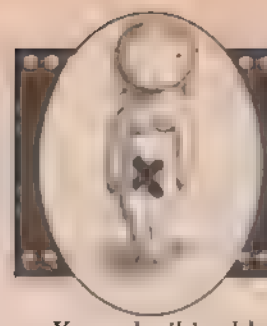

Ayıp Köşe

Kocamla iki yıldır evliydik. Onu çok seviyordum ve gözüm başka birini görmüyordu. Beş aydır askerdeydi. Beş ay içinde yalnızca bir kez, sadece iki gün görüşebildik. Canım sıkılıyordu, onsuz bir düzen kuramamıştım henüz. Bir gun küçük dukkânımda sıkıntıyla bulmaca çözerken, eski bir okul arkadaşım girdi içeri. Çok samimi olduğum biri değildi, ara sıra selamlaşır, küçük sohbetler yapardık, o kadar. Vitrinlere bakarken beni gormuş. Belki de can sıkıntısından, onu gordüğüme çok sevindim. Koyu bir sohbete daldık. Epey zaman geçmişti, artık pasajın kapıları kapanıyordu. "Bir yere gidelim" dedi. Kabul ettim. Yolda yürürken, karşıdan gelen kalabalık grup bizi ayırmasın diye omuzumu tuttu. Kokusunu ilk kez o sırada farkettim. Müthişti. Tuhaf şeyler hissettim, çok garip bir biçimde etkilendim. Belki o koku, belki de uzun zamandır bir erkek tarafından dokunulmamış olmak, neydi bilmiyorum ama tek istediğim, elini omuzumdan çekmemesiydi. Ama çekti. Cadde çok kalabalıktı, ara sıra ellerimiz, vücutlarımız birbirine değiyordu, aynı tuhaf şeyi yaşıyordum. Çay bahçesinde birbirimize çok yakın oturduk. Artık kokusunu iyice duyuyordum ve garip bir istek duyuyordum, dokunalım. Ne konuştuğumuzu hiç farketmiyordum. Sonra nasıl oldu bilmiyorum, o mu önce davrandı, ben mi, birden ellerimiz kenetlendi. Ellerimizi okşuyorduk, sıkıyorduk. Kısık bir sesle "bana gidelim" dedi. Allahım, kokudan sonra şimdi de ses! Hemen kalktık, taksiye kadar el ele yürüdük. Taksiye biner binmez elini bacağımın üzerine koydu. sıcacıktı. Sonra, yine o mu başladı, ben mi, yoksa ikimiz de aynı anda mı birbirimize döndük, bilemiyorum, öpüşmeye başladık. Sanki ilk kez opuşüyordum. Onun kalbinin atışlarını duyuvordum ama benimki daha hızlı atıyordu galiba. Ne taksi şoförü umurumuzdaydı, ne de yoldan gelip geçenler... Ne kadar sürdü onu da hatırlamıyorum. Taksiden evin önünde indik. Giriş katında oturuyordu, dairenin kapısına gelene kadar üç kez durup, uzun uzun öpuştük. Eve girdik. Artık yalnızca ikimiz vardık. Fakat bir tuhaf oldum. Yer ve zamanı ilk kez farkettim. Hava karanlıktı, dağınık, zevksiz, yabancı bir evdeydim. Aklıma gerçekler geldi. Kocamı düşündüm. Gözümün önüne asker hali geldi. O ne düşünüyordu bilmiyorum ama o da suskundu. Sessizliği ilk o bozdu. "Bir sigara verir misin?" Allahım yine o kısık, istekli ses! Çantamdan sigaramı çıkarırken, bu defa başka gerçekleri düşünmeye başladım. İç çamaşırlarım farklı renklerdeydi, tüylerim uzamıştı, üstelik sabah da banyo yapmamıştım. Sigarayı almak için yanıma yaklaştı. Yine o koku, yine ellerinin sıcaklığı... Bütün gerçekler aklımdan çıktı. Öpüşmeye başladık. Öpüşmüyorduk da, birbirimizin dudaklarını içiyorduk sanki. Dudaklarımızı bırakınca, birbirimizin ellerini, boynunu, göğüslerini, kulaklarını öpüyorduk, emiyorduk. Zaman ve mekân tamamen silinmişti artık. Kontrol edemiyordum kendimi. İlk kez böyle sözler söylüyordum. Dayanamadım, elini klitorisime değdirdim, ben de onunkini tuttum. Şimdi daha da güzeldi. Çok kısa bir süre sonra boşaldık. Sarılıp, uyuduk.

Artık kokusunu iyice duyuyordum ve garip bir istek duyuyordum, dokunalım. Ne konuştuğumuzu hiç farketmiyordum. Sonra nasıl oldu bilmiyorum, o mu önce davrandı, ben mi, birden ellerimiz kenetlendi. Ellerimizi okşuyorduk, sıkıyorduk. Kısık bir sesle "bana gidelim" dedi. Allahım, kokudan sonra şimdi de ses!

Sabah onun uyanışını, yanağını öpüşünü, işe gidişini duydum. Ama duymamış gibi yaptım. Giderken bir not bırakmış, "Beni aramak istersen telefon numaralarım...". Notu evden çıkar çıkmaz attım. Ama kokusunun sindiği sutyenimi ve blûzumu uzun süre yıkamadım.

“farklı” olmak

simge olan şeyler anlamını kaybediyor, simgeleri paylaşmak farklı bir sürünün parçası olmanın işareti.

önem dönem ufak değişiklikler gösterseler de onları hemen tanırsınız. son zamanlarda bele oturan deri ceketler, bol paça pantolonlar, bedenlerine oturan tişörtler giyiyorlar. gerçi hint eteklerinin modası tamamen geçmiş değil. saçları genellikle ortadan ayrık, uzun, dümdüz, yüzlerinin iki yanından serbestçe sarkıyor. bileklerine mutlaka ince bir deri dolanmış. boyunlarının hemen etrafına dolanmış başka bir derinin ucunda bir boncuk ya da başka bir süs var. hızma, dövme, kınayla çizilen desenler de yaygın.

birkaç sene önce saçlar kıvırcık ya da çok kısaydı ve bir yerlerden, özellikle beklenmedik bir yerlerden bir kuyruk uzun bırakılırdı. bu şu aralar da gözden düşmüş değil.

böyle giyinenler her zaman değil ama genellikle, yaşça gençler, hayattaki konumları itibariyle öğrenci ya da hediyelik eşya tezgâhtarlığı, hizmet sektörü gibi “ekonomi dışı” tabir edilen alanlarda iş tutuyorlar. zaten “yerleşik” düzenin, ekonominin çarklarına girince kılık kıyafette bu tavrı yürütmek kolay değil.

bu “alternatif” süslerin bir kısmı.mesela dövme, hızma, kına malumunuz aslında geleneksel şeyler. ama şimdi değişik biçimlerde kullanılıyor. mesela dövme, yüzyıl kadar önce genellikle erkekler arasında yaygınmış. oysa şimdi kadınlar da dövme yaptırıyor. pek yaygın değilken dövme yaptıran bir kadın anlatıyor:

“ yıllarca bir dövmem olsun istedim. sonunda dövme yapan biriyle tanışınca hiç düşünmeden ‘iğnenin altına’ yattım. fakat dövmemi görenler adeta şok içinde ‘bunu nerede yaptırdın?’ diye soruyorlardı. sonunda ben de şaka olsun diye, ‘gemilerde miço olarak çalıştığım dönemde yaptırmıştım,’ diyordum. sonra kadınların da dövme yaptırması moda haline geldi. hatta o kadar moda oldu, o kadar yaygınlaştı ki artık dövmemi daha az seviyorum.”

bu “farklı” süslerde şaşırtıcı olan da bu işte. yaygın olanın, modanın dışına çıkmak, farklı olmak için tercih edilen şeyler sonunda öyle bir biçimde yaygınlaşıyor ki, adeta bir etiket, bir üniforma halini alıyor ve esas önemlisi. anlamından, tarihinden koparılarak içi boşaltılıyor. bir kadın yorumluyor:

“şu grunge modası belli ki kadınlara dayatılan güzellik, şıklık kurallarının zorlanmasıyla, rahat, ucuz, kuralsız giyim olarak ortaya çıkmış. punk da öyle. ama zamanla sıradan modanın parçası olarak pahalı, ucuz bütün vitrinlerde karşımıza çıkar oldular.”

janis joplin hayranı istanbul’lu bir kadın ise şunları söylüyor:

“bu aralar beyoğlu genç janis joplin’lerle dolu, aynı saçlar, aynı kolyeler, hatta aynı bakışlar. ama hiç birisi onun kimliğinden, neler söyleyip neler yapmış olduğundan haberdar değil. sadece resmini görmüşler, bir de uyuşturucudan öldüğünü biliyorlar. bu da taklit edilmesi için yeterli. nasıl sinir oluyorum bilemezsiniz.”

simge olan şeyler anlamını böylece kaybediyor, simgeleri paylaşmak farklılığın değil sadece farklı bir sürünün parçası olmaya işaret ediyor, ya da belki kendini toplumun kalanından farklı hissedenlerin birbirlerini tanımalarına yarayan şifreler. ve her zaman toplum dışı olmanın belirtisi olmuyor. bir kadın anlatıyor:

“ yıllar önce istanbul’da sinema festivalinin son günüydü. aynı zamanda da herkesin çok görmek istediği bir filmin son gösterimi. bir kadın arkadaşımlayız, elimizde fazla bilet yok ama yer numarası olmayan bilet koçanları var ve bunlarla kaçak girmenin mümkün olduğunu biliyoruz. yanımıza bir çift yaklaşıp fazla bilet sordu. adamın saçları uzun, arkadan bağlı, ceketinin altından bir karış uzun tişörtü görünüyor. kadının kıvırcık saçları tutam tutam açık kırmızıya boyalı, her tarafı başka boyda olan eteğinin üzerine beyaz bir tişört, onun da üzerine orası burası sökük çok bol ama kısa bir kazak giymiş. alışılmadık büyüklükte gümüş takıları var. gözünüzün önüne geldi değil mi? biz de aynı şeye güvenerek sahtecilik yapmalarını teklif ettik. hani yardım olsun diye. yüzümüze kiralık katillik teklif etmişiz gibi bakıp uzaklaştılar. beş dakika kadar sonra elli yaşlarında, tayyörlü, topuzlu, şişmanca iki kadın yanımıza yaklaştı; yine fazla bilet sormaya. biz yine ama bu sefer biraz daha umutsuz, aynı teklifi yaptık. birbirlerine baktılar, ‘eh, bir deneyelim,’ dediler! uçuk kılıklıların cesaret edemediği şey onlara kolay gelmişti.”

siz giydiklerinizin, taktıklarımızın, görünüşünüzün sizi, yalnızca sizi ifade ettiğine inanıyor musunuz?

ayşe düzkan

En taze yiyecekleri yedirmek, en geliştirici oyuncakları seçmek, en iyi okullarda okutmak, en iyi eğitimi vermek. Her zaman en mükemmelini, en iyisini vermek... Peki ya bizim isteklerimiz, hayatımız? Beş kadın çocuklarımızla ilişkilerimizi konuştuk. Hem içimizi döktük hem çözüm aradık.

Kadınların yeni "efendisi"

Emine- Benim oğlum 14 yaşında. O doğduktan sonra bambaşka bir hayat yaşamaya başladım. Hiç bir zaman bitmeyecek bir sorumluluk ve bunun altından nasıl kalkacağım konusu beni gece-gündüz meşgul etti. Bilinçli bir anne olarak kendime görevler vermiştim. Bir seneden fazla emzirdim. Çocuk iyi beslensin diye kendim de dengeli beslenmeye çalıştım. Hayatımı çocuğu emzirme saatlerine göre düzenlemeye çalıştım. Evde tezimi yazıyordum o zaman. Üniversiteye, kütüphaneye gitme-gelme saatlerim tamamen oğlumun emzirilme saatlerine gore ayarlanmıştı. Büyüdukçe yeni düşünceler geliştiriyordum. Daha bir yaşıma bile gelmeden zihinsel olarak nasıl yetiştirebilirim diye kafamı yormaya başladım. Ona uygun oyuncaklar düşunmeye başladım. Evi tamamen çocuğa uygun hale getirdim Kendi düzenim bozulmuştu.

Aysel- Bir yıllık evliyken anne oldum. O nedenle evliliğimi tam anlamıyla yaşadığımı söyleyemem. Eşim işi gereği zamanın zaman dışarıya gidiyordu. Az birlikte olduğumuz halde çok güzel bir yıl yaşadım... Ancak çocuk doğduktan sonra hem anne hem ev kadını hem çalışan kadın olarak ağır bir yükümlülük altına girdiğimi farkettim. Gerçi kayınvaldemin yanımda olması bana bir rahatlık getiriyordu. Ama bunun yanında büvükannelerin torunlarına çok farklı yaklaşmaları yeni sorunlar getiriyor. Çocukla duygu yoğunluğu fazla, fakat eğitim yönü eksik biçimde uğraşıyorlar. Bunların sıkıntısını yaşadım. Baba devamlı olarak yanımızda olmadığı için butun yük bendeydi. Anneliği yeni yaşadığım için benim bir takım eksikliklerim vardı. Bunları arkadaşlarımdan, kitaplardan öğrenerek çocuğumu daha iyi yetiştirmenin yollarını arıyordum. Çocuğun beslenmesi konusunda çok titiz davrandım. Mutlaka her şeyin tazesini almak için uğraştım. Çocuğum üç yaşındayken ikinci çocuğa hamile kalınca istifa etmek zorunluluğunu hissettim. Dort yıl ara verdim çalışmaya. Anneliği tam olarak ikinci çocuğumda (kızımda) yaşadım. Babaannemiz yanımızdan ayrılmıştı. Çocuklarımla hep beraberdik. Daha yoğun bir annelik yaşadım. Kızım üç yaşına geldiği zaman tekrar işime döndüm. Çocuklar büyüdükçe sorunlar farklılaşıyor. Şu anda ilk çocuğum (oğlum) 16 yaşında. Ağırlıklı yük gene benim uzerimde, eşimin pek yardımcı olduğunu söyleyemem. Bir şeyler yapmaya çalışıyor ama yüzeysel kalıyor.

Billur- Ben çocuğumu 25 yaşında doğurdum. İlk üç senemi tamamen ona bağımlı geçirdim. En taze yiyecekleri yemeli, üstü temiz olmalı, günde bilmem kaç saat uyumalı filan. Bazen ona günde üç saat kitap okuduğumu hatırlıyorum. Ya çocuklu arkadaşlarımla görüşebiliyordum, ya da annem, ablam gibi yakınlarımla. Bir gün üniversiteden arkadaşlarımla buluştuk. Hepsinin anlatacak çok şeyleri vardı. Ben uzun zamandır oğlumdan başka bir şeyle ilgilenmediğimi farkettim. Hani derler ya, o anda başıma bir tuğla düştü, onlara çok özendim. Değişmek istedim. Oğlum asla benden ayrı kalmak istemiyordu ama ben artık ara sıra ondan ayrı kalmak istiyordum. Yuvaya vermek istedim. Annem itiraz etti, sağlıklı çocuğu hasta edeceksin diye. Bütün itirazlara rağmen yuvaya verdim, bir ay sonra geri almak zorunda kaldım, hastalanmıştı.

Nihal - Ben küçüğü üç yaşına bastığı anda iki çocuğumu da yuvaya verdim. Doğru, üç ay hastalıkla uğraştım. Çevremde bu yüzden çocu-

ocuklar...

ğunu yuvadan alan çok kadın var. Ama, üç aydan sonra eskisinden daha sağlam oldular. Bütün kışı hafif bir nezle, bir iki öksürükle atlatıyoruz. Çocuğun sağlığını korumak için tecrit etmek bence kötü sonuç veriyor. Hani, sakınan göze çöp batar derler ya...

Billur - Ben ilk başta direnemedim. Çocuğu yuvadan aldım ama bir şeyleri değiştirmek konusunda çok kararlıydım. Hemen iş aradım, pek de parlak olmayan bir işe girdim. Altı ay kadar annem baktı, sonra yuvaya verdim. Aslında bazı şeyleri abartmayınca, her şey daha kolay oluyor. Çalışırken mesela yemek sorununu daha kolay çözdük. Yani ara sıra taze olmayan yemek yese, sandviç yese bir şey olmuyor. Şimdi o da sosyalleşti. Ben olmayınca başkalarıyla kalabiliyor. Kendi işini görmeyi öğrendi. Mesela anneannesine giderken çantasına oyuncaklarını, eşyalarını koyuyor, kendi giyiniyor. Tabii bu işlerde çok başarılı değil ama öğrenecek.

Hale- Ben, anneliği ilk düşündüğüm günden itibaren sürekli okudum. Gerek sağlığım, gerek kendi vücudumda olup bitenler ve gerekse yeni doğacak insanın gelişimini etkileyecek her türlü etken hakkında ne kadar bilgisiz olduğumu farkettikçe pek çok sayıda kitap okudum. Hamilelik döneminde kendi psikolojik durumumu duzgün tutabilmek için çabalarken, bebeğimi etkileyecek her türlü olumsuzluktan kaçtım. Anne olduktan sonra da tabii ki yeni doğanın eğitimi için en ideal kişi ben olacaktım. Başkaları benim bebeğimi benim istediğim kadar özenli, özgür, mutlu, ruh sağlığı yerinde, ileriye dönük bir insan olması doğrultusunda yetiştiremezlerdi. Böyle bir düşünce ile hemen istifa ettim. Bebek büyüdükçe ev işleri tüm anlamsızlığı ve rutinliği ile üzerime gelmeye başladı. Bunalımlı günlerin sayısı giderek arttı. İlk çocuğum yuvaya başladığında hemen iş aramaya giriştim. Yıllarca okuduğum kitaplar, özellikle eğitim kitapları ikinci çocuğun mutlakhğını anlatıyordu. Diğer yandan çocuğum çok önemli ve değerliydi. Onu kardeşsiz bırakmak çok zoruma gidiyordu. Çok zorlanarak da olsa ikinci çocuğa karar verdim. Kadın olarak, herşeyden bağımsız, sadece kendime sorduğumda çocuk sahibi olmak ve onların eğitimleriyle uğraşmak müthiş keyifli bir şey benim için. Ama bu kadarla kalmıyor işte.

Nihal- Şimdi modern aile modelinde kim daha özgür, çocuklar mı, baba mı, anne mi? Bence en az özgür olan biziz, yani anneler. Babalar çocuk sahibi olmakla özgürluklerinden, günluk duzenlerinden bir şey kaybetmiyorlar. Onların hayatında çocuktan dolayı bozulan bir şey yok. Çocukların özgur yetişmesi için de en çok çaba sarfeden biziz.

Hale- Bir yandan meslek sahibi bir kadınsınız, diğer yandan çocukların "en iyi" olabilmeleri için evde oturmayı tercih etmişsiniz. Okumaya, başka şeylerle uğraşmaya, evin içinden dünyaya karışmaya, geri kalmamaya uğraşıyorsunuz. Ve bu arada evde oturma nedeniniz olan çocuklara bu huzursuzlukları vermemelisiniz, eğer verirseniz sizin için de evde oturmanın bir anlamı kalmayacak. Yani patlama noktasına geldiğinizde dahi tepkileriniz ölçülü olmak zorunda . Öyle değil mi ya? Madem kötü ve huzursuz, sinirli bir anne olacaksınız, evde oturmayın!.. Bütün bu baskılar arasında, tüm bu duyguları eşinize anlatabilmek çabası var. "Ev beni yutuyor demek her zaman yetmiyor....

Emine - O üniversiteye gidince epeyce rahatlayacağım gibi geliyor. Herhalde artık o da beni istemeyecek, daha bağımsız ve özgür olmayı seçecek. Şu anda ben ona bağımlı yaşıyorum. Gece evde yalnız bırakmak istemiyorum. Ovsa 14 yaşında, yalnız kalabilir. Ama zamanında yatmaz. TV seyreder. Sabah kalkamaz, iyi bir gün geçiremez. Bir yere gidecek olsam yemeğini yapmam gerek. Yurt dışına gidecek bir arkadaşım olsa hemen oğlumun pul kolleksiyonunu hatırlıyorum ve "Onun için pul getirir misin?" diyorum

Nihal - Belki de hata bütün bunların bizim "kimliğimizi" oluşturmasına müsaade etmek. Benim çocuklarım henüz küçük, biri dort, diğeri beş yaşında. Odalarını tamamen onlara terkettim. Hiç toplanmıyorum. Bulamadıkları oyuncaklarını bana sorunca "Nereye attınsa oradadır" diyorum. Böylece yavaş yavaş kendi dağıttıklarını toplamaları gerektiğini anlamaya başlıyorlar. İleride pul kolleksiyonları olacaksa bundan kendimi sorumlu hissetmeye de hiç niyetim yok. Tabii ki çocuklarını hayatındaki herşeyden daha önemli ama tam da bu yüzden kendilerine yeterli olmayı öğrensinler istiyorum. Ben her zaman yanlarında olmayacağım ki...

Hale - Ben evde oturmayı seçmeseydim, yani çalışsaydım.

Oğlum girdiği faaliyet gruplarının çoğuna gireməyecekti. Müzik ve spor çalışmaları okul dışı olduğu için onu götürüp getirecek kimse yoktu. Ayrıca benim vermeye çalıştığım özgür düşünce yerine, benden bir nesil öncesine ait tabular ve baskılarla 0-3 yaş eğitimini alacaktı.

Nihal - Ama oradan öğrenmese televizyondan öğrenecek. Çevre hep böyle. Bence evde ona alternatif şeyler sunabilmek çok önemli. Mesela şimdi çocuklara başarı, hırs, en önde olmak, paylaşmamak öğretiliyor. Benimkiler çok paylaşımcı. Bunu bizim arkadaşlarımızla olan ilişkilerimizden öğrendiler. Eve gelen arkadaşının benim kitabımı alıyor, dolabımı açıp rahatça bir şeyler yiyor. Çocuklar da bunu görüyorlar tabii. Oğlum yuvada hiç bir oyunda rol almak istemiyor. hiç zorlamıyoruz. Ama başka alanlarda kendine çok güvenli. Çocuklara karşı görevden söz edeceksek galiba en önemli gorevimiz onların güvenli olmalarını sağlayabilmek.

Emine - Görevlerimiz çok, yeni görevlerimiz var. Arabanız varsa onu şoförlük ediyorsunuz. Arkadaşına götürmek, getirmek, doğum günü partilerine götürmek sizin işiniz oluyor. Hatta doğum günü olan arkadaşına hediye düşünmek, almak, para ayırmak, vb. bizim görevimiz.

Nihal - Bu kadarı da fazla değil mi? Annelik kavramının ucu bucağı yok galiba. Benim bir arkadaşımın kızı vardı. Üniversiteye başladığında hâlâ tek başına bir yere gitmemişti. En özgür çocukları, bu görevleri yerine getirerek ancak bizim yetiştirebileceğimizden gerçekten bu kadar emin misiniz? Çocuğun gelişimine müdahale, herşeyini bu kadar hazır bulması iyi bir şey olabilir mi?

Aysel - İnsan çocuğunun daima kendisinden ilerde olmasını, daha iyi olmasını istiyor. Her hangi bir başarısızlığını hazmedemiyor. Ben gençliğimde gitar çalmayı çok isterdim. Oğlumun gitarla ilgilenmesini başaramadım. Galiba içimizde kendi yapamadıklarımızı çocuklarımıza yaptırma duygusu oluyor.

Emine - Koyduğumuz standartlar var, onları korumak istiyoruz. Örneğin okulu, giyim-kuşamı, beslenmesi, kitapları, oyuncakları vb. konularda belli standartları korumak istiyoruz. Çünkü bunlar aile dışında, toplumda karşılanmıyor. Ben çocuğumu okuldan sonra bırakabileceğim güvenilir kurumlar olmasını çok isterdim. Bunlar çok sınırlı ve pahalı. Bizim gibi belli paralarla geçinmek zorunda olanlar kendilerinden vererek çocuklarıyla uğraşıyorlar. Bunun sonucu bitip tukeniyoruz. Ben böyle hissediyorum. Dışarıdaki işim ağır. Evin alış-verişi, tamiratı, her işe ben koşturuyorum. Ayrıca çocuğunun duygusal gelişmesini izliyorum. Toplum bütün bunların yapılmasını aileye yıkıyor. Aile de anneye...

Nihal - Tamam, toplumdan ve erkeklerden talep edeceğiniz çok şey var ama biz de alternatifler yaratmaya çalışmalıyız. Ben anneye bağımlı, çok duzenli yetişen çocukların mutlu olduklarını sanmıyorum. Doğduklarından beri çocukları arkadaşlarımla, annemle, kardeşlerimle ve babalarıyla paylaşmaya çalıştım. Hem kendim, hem onlar için. Çevremdeki herkesle çocukların bir ilişkisi var. Çok insanla ilişki çocuğun dunyasını zenginleştiriyor. Hayattan aldığı keyif artıyor çünkü, yalnızca annesinin kendisine ayıracağı zamanı beklemek zorunda kalmıyor. Böylece anneye de zaman kalıyor. Dört yaşındaki oğlum, dökup saçsa da mutfakta iş yapıyor, bence önemli olan bu.

Çocuklar büyüyor çok geçmeden bağımsız yaşamaya başlayacaklar. O zaman ilişkilerimiz nasıl olacak? Ben bunu merak ediyorum. Onlarla dost olabilir miyim? Bunu sağlamak önemli. Yıllarca süren sorumluluklar ortadan kalkınca neler hissederim? Çocukları özgür yetiştireceğim derken onlara da, kendime de gerçekten özgur alanlar bırakabildim mi? Kadınların yeni "efendisi" çocuklar mı oldu?

Yeniden Merhaba.
Oncelikle deliler gibi çalıştığım iki av boyunca " Havva tatilde, Havva tatilde..." diye asparagas haberler yapan *Pazartesi* dergisi çalışanlarını öper, hepsine iyi tatiller dilerim! Ancak birşey kırk kere söylenirse olurmuş; ben de bu "Tatilde, tatilde" tezahüratlarının beynime işlenmesi sonucunda "Öyle tatil yapılmaz, böyle yapılır" diyerek kendimi bir deniz kıyısına naklettim. Memleketimizin nadide insanları artık tatillerinden işlerinin başına dönmüş oldukları için. in cin top atar bir sahilde su akar deli bakar şeklinde bir aşağı bir yukarı dolaşıp; sırtüstü-yüzüstü denizde çırpınıp, köpükler çıkararak tatilimi icra ediyordum. Bu arada türlüçeşitli taşlar toplamayı ve yöre insanları herkese selam verdikleri için bütün Türkiye'de insanlar birbiriyle selamlaşır zanneden, yolunu kaybetmiş bir kaç şuursuz turisti de selamlamayı ihmal etmiyordum tabii. Bu çabalarımın Turizm Bakanlığı tarafından değerlendirileceğini umud ediyorum!
Bir gün bu aşağı yukarı dolaşmalar esnasında kendimi üç turistle gece balığa çıkmak üzere sözleşmiş buldum (bu şuursuzluk hangimize ait bilemiyorum). Gün bitti, sonunda o meşum gece yaklaştı: balık ağları, battaniyeler, malzemeler hazırlandı ve bir denbire beynimde bir panik: " Ben, bir Türk üç Alman adamla kamarası bile olmayan küçücük bir teknede denizin ortasında sabaha kadar napıcam?" daha doğrusu "Çişim gelirse napıcam" ? Artık herşey için çok geçti ve yola çıktık. Ben de ilerleyen saatlerde mesanemin patlaması tehlikesini göze aldığım için ne yapılacağım öğrenmiş oldum: " Lütfen dağlara doğru bakıp, arkanızı dönmeyin," sözü Türkçe ve Almanca olarak iki versiyonu sarfedilir, teknenin kenar direğine tutunulur, " Allahım denize düşüp de rezil olmayayım . diye dualar edilerek ihtiyacınız giderilir. Bu problemi bu şeklide hallettikten sonra taka-taka-taka şeklinde yolumuza devam ettik. Bir süre sonra bize doğru yaklaşan bir tekne hepimizin gözlerini dışarı uğrattı. (Bence yanımdakilerinkini daha çok uğrattı). Yalnızca bir kişi vardı teknenin içinde cıscıbıldak, önünde bir tek yaprak taşıyan bir kadın. Tekneler yan yana geldi ve" Ben Havva", dedi kadın " Burası neresi". Ben bu karşılaşmanın heyecanından yalnızca, "Burası dünyanın en eski medeniyetlerinin ve medeniyetsizliklerinin olduğu Türkiye toprakları Havva hanım " diyebildim. İşte Havva'nın ve onun günlüğünü bulan benim karşılaşmamız böyle gerçekleşti. Havva artık burada.

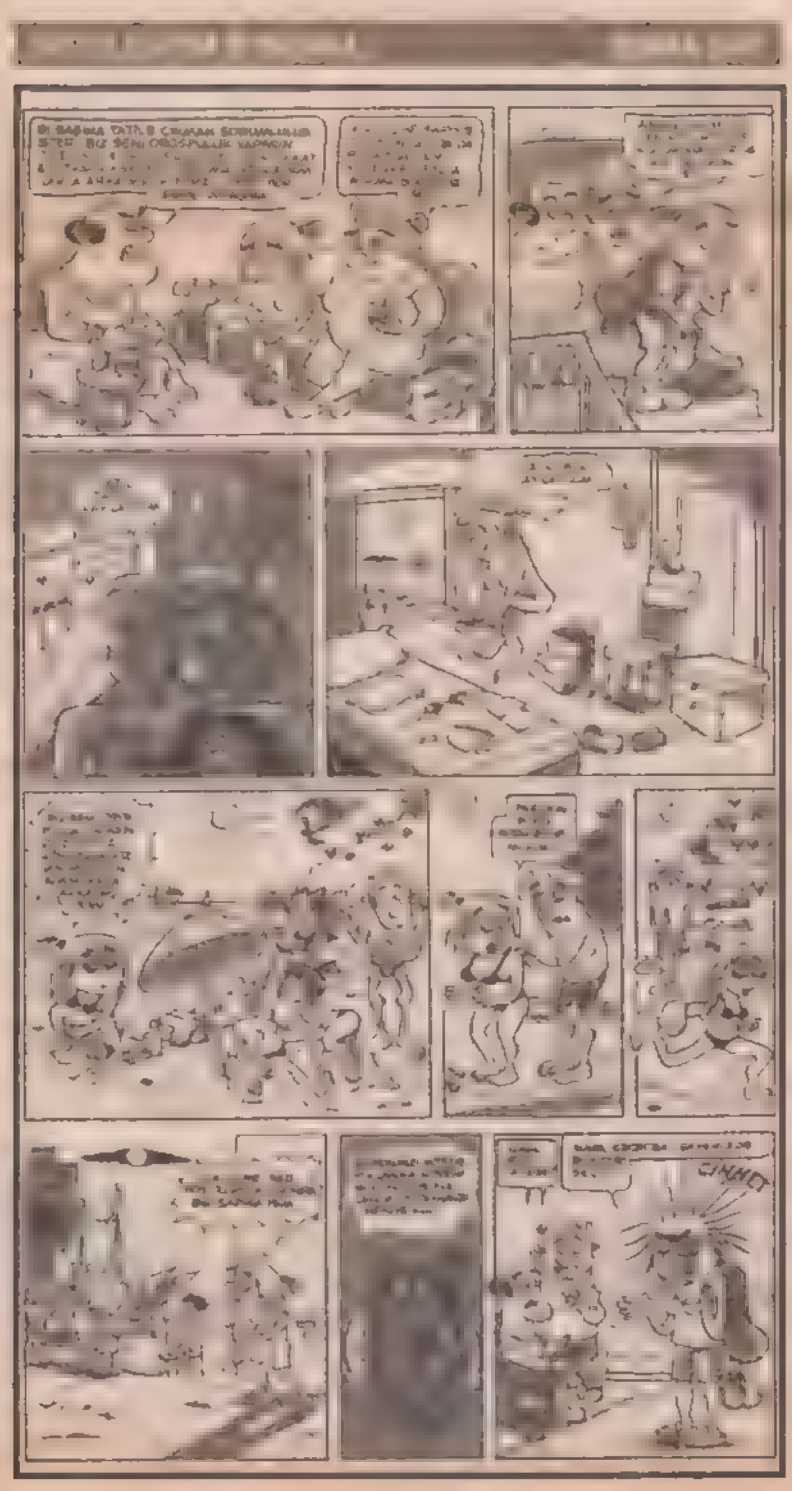

Atropa Belladona

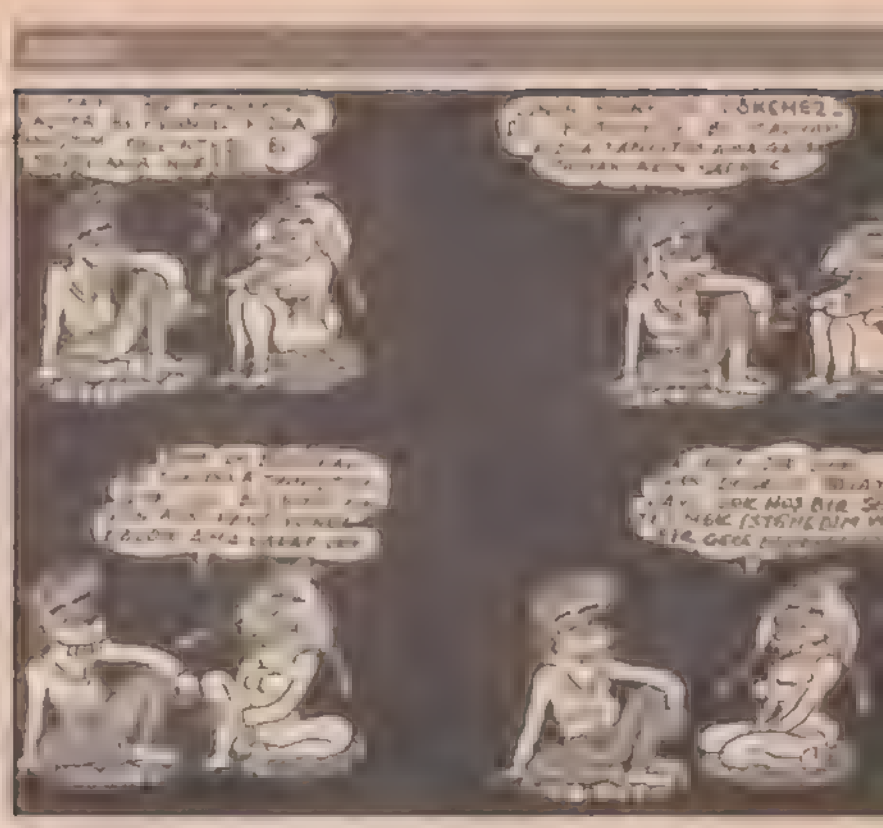

Mor lahana

Burada anlatılacak öykü gerçekten yaşanmıştır. Abartma falan yoktur. Çünkü bu olayın kahramanı benim.

Başıma bu iş geldiğinde yirmi bir yaşındaydım ve ilk defa bir erkekle flört etmeye başlamıştım. Flörte yeni başlamışım, içim kıpır kıpır. Sevgilim elimi tutuyor ben havalanıyorum, ayaklarım yerden kesiliyor. Bir gün biz yine yakın temaslardayız ve bu temaslar sonucunda ben ilk defa öpüşmüş oldum. Aman allahım o ne güzel şeymiş öyle. Bir yandan öpüşüyorum, bir yandan da bunun için niye yirmi bir bekledim diye vahlanıyorum. Opüşüp koklaşmamız bitince dışarı çıktık. Ben mutlu mutlu yürürken sevgilim bana "Aa! Senin dudakların morarmış" dedi. Aman bende bir panik hemen bir ayna bulup dudaklarıma baktım. Hiçbir şey yok dudaklarım normal renginde. Artık eve gönül rahatlığıyla gidebilirim kimse bir şey anlayamaz.

Akşam oldu eve döndüm . Annem mutfakta yemek yapıyor. Benim de yardım etmemi istedi. Ben de keyifle kabul ettim.

Bir ara annem yüzüme bakdı ve birden bir çığlık attı "Kızım senin dudaklarına ne olmuş öyle, morarmışlar" Allahım bu bir kâbus olmalı, başımdan kazanlarla kaynar su dökülüyor. Annem tekrar çığlığı patlatıyor "Kızım senin dilin de morarmış" iyice afallıyorum. Bu işin dilimle bir ilgisi yoktu, biz bu işi sadece dudaklarla yapmıştık. Yirmi bir yaşına kadar bekle, ilk öpüştüğün gün bütün alem-i cihan bunu öğrensin. Ne bahtsızım, öpüştüğüme pişman oluyorum, sevgilime lanetler yağdırıyorum bu nasıl öpüşmekmiş diye. Evet annemin bir çığlığı daha "Kızım senin dişlerinde morarmış" Çüş artık yani, bu kadarı da fazla Kırmızı Başlıklı Kız'ın öyküsüne döndü bu iş. Annem birden kahkalarla gülmeye başlıyor ve bana "kızım sen şimdi salata yaptın ya " diyor. Birden vücudumda bir rahatlama hissediyorum. Morarmamın nedeni salatalara doğradığımız ya da rendelediğimiz "MOB LAHANAymış" ya "MOB LAHANA" Salata yaparken lahanaları fazlaca yemişim o yüzden ağız bölgem morarmış.

O günden beri mor lahanayla aramızda garip bir ilişki doğdu. Mor lahana almaya elim gitmiyor. Hele hele mor lahanadan salata yapmak zorunda kalmışsam kesinlikle ağzıma atamıyorum.

Kadın koluna erkek başkan

Mesut Yılmaz ANAP Kadın Kolları'na bir erkeği, Yaşar Eryılmaz'ı başkan yapmış. Yaşar Eryılmaz basına verdiği demeçte, yeni görevinden pek gurur duyar gibi görünmüyor ama belli ki pek de sesini çıkarmak istemiyor. "İmren Aykut Hanım da MKYK üyesi, ancak kendisi basından sorumlu. Ben doktor olduğum için insan psikolojisi ve hanımların sıkıntılarından anlayabildiğim kanaati var", diyor, yarı mahcup, yarı sitemkar.

Mesut Yılmaz haklı. Kadın kolları filan tamam da, yine de onları zapturapt altına alacak erkek bir başkan gerekli. Herkesin kadın sorunları sandığı şeyler de aslında, kökeni psikolojik olan (mesela kronik penis kıskançlığı vardır kadınlarda, menopoz filan da cabası) "hanımların sıkıntıları" denebilecek olan şeylerdir. Bunu da en iyi bir psikiyatr, ama bu "sıkıntılar"ın üstünde ve ötesinde bir erkek psikiyatr halledebilir.

İnsan elinde olmadan haset duyuyor, ANAP'lı kadınlar. size artık karada ölüm yok!

Biz yanmışız!

Ani az kalsın yanacaktık, hem de sahiden, hem de benim yüzümden. Yanmak bir şey değil de, insan tarihsel sorumluluklarını düşünüyor: Kadınlar bizsiz ne yapacaklar? Türkiye'deki feminist hareketin istikbali ne olacak?

Pazartesi'nin telaşlı günlerinden biri. Gelen giden, telefonlar bitmiyor. Bir arkadaşım geldi, Elvan. Bir kahve içelim dedik. Belli ki birisi çaydanlığın suyunu taşırmış, ocağın ön gözleri su dolu. Tembellik işte, ben de arka gözü yakıp suyu koydum. Odaya geçip sigaralarımızı yaktık ki, önce lokomotif sesini andıran bir gürültü, ardından Ayşegül'ün çığlığı: "Koşun ocak parladı!" Hem de ne parlamak, alevler tavana değiyor. Ocağın üzerindeki dolap ahşap. Oradan oraya koşarken "Kilim, halı, bir şey getirin" diye bağırdığımı hatırlıyorum. O sırada Aşkım'ı göremiyorum. Filiz ile Elvan'ın çıkış kapısına yakın bir yerde öyle durduklarını hatırlıyorum. Elvan'ın yüzü kireç gibi. Filiz elinde söndürme gereği duymadığı sigarasıyla, "Bu bir şaka olsa gerek" der gibi mütebessim. Ayşe arka odada; arada bir görünüyor ama dışarı çıkmıyor, durum göz önüne alındığında biraz fazla sakin bir hali var ama insan hiç olmazsa çıkış kapısının orada durmaz mı? Elime verilen iki kilimi alevlerin üzerine attıktan sonra kilim stokumuzun bittiği ama alevlerin sadece biraz azaldığı da anlaşılmış oluyor. Bu arada tüpün nerede olduğunu soruyorum ama yanıt yok. Tersine, "Mutfağa girme" gibisinden caydırıcı sesler geliyor. Bu kez "Su!" diye bağırıyorum. Ayşegul kahramanca su taşıyor ama miktar biraz yetersiz. Koca bir kovayla banyoya koşup bir bardak kadar suyu ocağa fırlatıyor, sonra yine banyoya. Su tesisatımızda baştan bir sorun var da, sularımız az akıyor. Ama olsun, kız gayretli, üstelik mutfağa da girebiliyor. "Camdan birilerini çağırın, alt kata haber verin" diye bağırıyorum. O sırada da kapıdaki paspası kapıp mutfağa koşuyorum. Alt kattaki Terzi Hüseyin Bey'in kocaman paspasını da gözüme kestiriyorum bir sonraki aşama için. İkinci, üçüncü uyarıdan sonra Filiz'in Yedi Kocalı Hürmüz filmindeki gibi camdan başını uzatıp, nedense hâlâ gülümseyerek "Yangın var, yangın var!" diye bağırdığını duyuyorum. Belli ki baştaki tereddütü böyle bir benzerlik kaygısından kaynaklanıyor. Aslında gayet başarılı. Nihayet, Hüseyin Bey'i hayatında bir kez bile görmemiş olan Elvan dahil herkesin "Hüseyin Bey, Hüseyin Bey" diye bağırdığı duyuluyor. Bir süredir ortalıkta görünmeyen Aşkım'ın elime Semra'nın bol tüylü, gevşek dokulu mantosunu tutuşturduğunu farkediyorum (tamam bizi ortada bırakıp Amerika'ya gitti diye hepimiz kızdık ama bu kadarı da...). "Bu olmaz" diye bağırıp paspasla uğraşmaya devam ediyorum. O sırada biri nasıl olduysa tüpün yerini gösteriyor. Ama artık alevler kilim filan dinlemiyor. Ocağa yaklaşıp yüzümün ısındığını farkedince korkup geriliyorum. Aşkım benim "kilim, hah" çığlıklarından her türlü dokumanın ateşi söndüreceğini düşünmüş olmalı ki, bu kez elime Ayşe'nin ince kumaştan bir ceketini tutuşturuyor: Ben itiraz etmeye çalışırken tek sıra halinde dört erkek mutfağa doğru koşuyorlar. Bana da kenara çekilip yol vermek düşüyor (memnuniyetle!). Terzi Hüseyin Bey tüpü kapatmaya çalışırken, aklımdan "Şimdi bu adama bir şey olursa" diye geçiyor. Tamam gerçi ben feministim, o bir erkek, ama yine de... Hüseyin bey başarıyor ve alevler azalıyor. Biraz da su, tamam. Bu kadar basitmiş demek. Kurtarıcılarımıza defalarca teşekkür ettikten ve "Geçmiş olsun"ları kabul ettikten sonra mutfağa bakıyoruz. Berbat. Hüseyin Bey geri geliyor. Adamcağız beceriksizliğimizden o kadar emin ki. "Kapıcıyı çağıralım" diyor, "Şimdi siz burayı temizleyemezsiniz". "Canım o kadar da değil, temizlikten anlarız" diyeceğim ama, şimdi bu adama ukalalık edecek yüz mü kaldı bende. Salona geçip gülmeye başlıyoruz. Aşkım ilk anda kaçıp merdivenlerden indiğini, ama sonra vicdanına yenilip, "Öleceksek birlikte ölelim" diye geri döndüğünü itiraf ediyor. Ben, neticede bir işe yaramasa da, tehlike sırasında en çok koşturan ve kulağa makul gelen emirler veren kişi olarak itfaiye şefi ilan ediliyorum, ama "yangını çıkaran itfaiye şefi".

Zayiat çok sayılmaz. "Ne yapalım maaşımdan kesin" (yazık, ilk maaşımdı, belki yapmazlar). Bu kadın kısmı tesisat işlerine, teknolojiye yabancı, hatta düşman derlerdi de...Şu ocağın arka kısmındaki plastik boruyu farketsem bu işi yapar mıydım? Ama vidalara çivilere, kablolara, borulara alıcı gözüyle bakmak gibi bir huyum yok ki. Büroda her şey yerli yerinde de tesisat işleri bir tuhaf. Banyodaki musluğu açınca mutfaktaki musluk akıyor mesela! Gerçi biz alıştık ama neden olsun? Üç tane bilgisayarımız var ama aralarında uyum yok. Anlayan herkes bunu halletmenin çok kolay olduğunu söyluyor ama biz bilgisayarlarımızı da oldukları gibi kabul ettik. Yok, artık tamam! Başımıza gelenlerden ders çıkaracağız; bu işleri halledeceğiz, bir yangın söndürme aleti ve bol bol kilim alacağız. Ve *Pazartesi*'de çalışmak isteyenlerden en az bir mesleki/teknik kurstan sertifika talep edeceğiz. Ehliyeti olmayanlar çay kahve yapamayacak ve komşularımızın erkek olmasına dikkat edeceğiz.

Şaka bir yana, bizi bu beladan kurtaran iki kahya ve bir esnaf arkadaşımıza ve özellikle de Hüseyin Bey'e, ayrıca ilgili erkekleri (tesisatçı, tüpçü) seferber ederek mutfağımızı iki saat içinde eskisinden de güzel ve güvenli hale getiren Aşkım'a şükranlarımızı sunuyoruz. Artık teknoloji korkusuna paydos!

Nesrin Tura

Ne dedi ne demek istedi?

Erkeklerin yarattığı dil ve ifade yöntemleri ne yazık ki çoğunlukla kullanmaktan kaçınamayacağımız kadar yaygın. Bazen erkekler bu kendi yarattıkları dili de anlaşılmaz biçimde tersine çevirerek kullanıyorlar. Çoğumuzun günlük yaşantıda deneyimlerle farkına vardığımız bazı klişeleşmiş ifadelerden söz ediyorum. Bunlar içinde bulunulan konumlara göre belirleniyor. Bir hamlede aklıma geliverenleri sıralayarak örneklemek istiyorum.

-Aslında karıma saygım sonsuz, ama onunla çok iyi anlaşamıyoruz...

(Karşıma "he" diyen bir kadın çıktığında onu aldatabilirim...)

-Demek mutlu değilsin. O halde seni daha fazla mutsuz etmemek için ben gidiyorum.

(Oh be, vicdanım rahat ve artık özgürüm.)

-Seninle konuşurken kendimi öyle iyi hissediyorum ki, bu muhabbet hiç bitmesin istiyorum!

(Benim eve mi, seninkine mi gideceğiz?)

-Senin gibi güçlü, özgür, bağımsız bir kadının hiç kimseye ihtiyacı yok!

(Benim de senin gibi sorun olmayacak, yakama yapışmayacak, sorumluluk gerektirmeyecek bir kadına ihtiyacım var!)

-Her an aşık olabilirim!

(Boştayım, anlamıyor musun?)

-Ütüyü senin kadar iyi ve çabuk yapmam mümkün değil. Sen bu konuda müthiş başarılısın.

(Beni böyle saçma işlerle meşgul etmesen...)

-Karıcığım, biz onunla sadece çok iyi dostuz.

(Senle paylaşamadığım çok şey var onunla paylaştığım.)

-Ben senden daha feministim!(?)

(Feminizmi de ben iyi bilir, icabediyorsa ben uygularım.)

Füsun

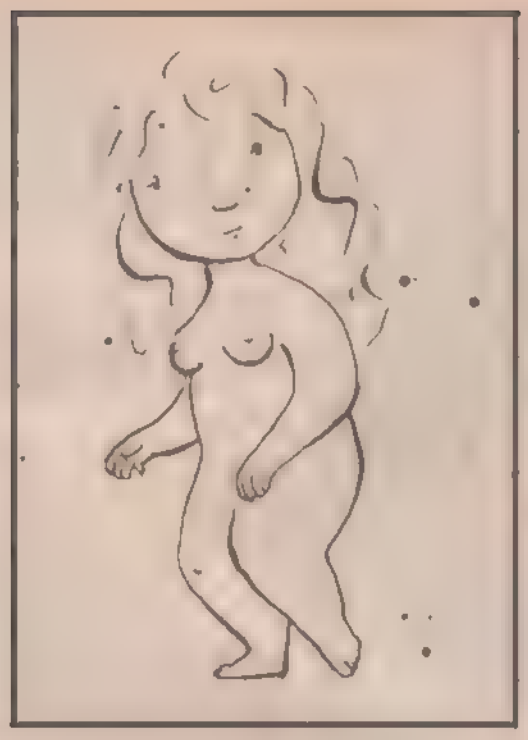

Anne Fitnat, Dilek Ökmen ve Ayşegül Taşdemir'e yazıları için teşekkürler.

"Yeni evde ilk gece zor olur diye taşındığı ilk gece arkadaşıma gittim. Kendi ilk gecemi unuttum bile ama yeni evi uzun süre kullanamadığımı, eşyaları taşıyıp taşıyıp arkadaşlarıma kaçtığımı hatırlıyorum."

Bir kadın daha taşındı

Sokak Kazancı yokuşunun sonunda, Purtelaş. Evin önünde bir kamyon. İçindekileri boşaltan yok çünkü boşaltacak erkekler yandaki kahvede maç seyrediyor. Kapı pencere yeni boyanmış, yerlerde halıfleks, üstünde gazeteler, etrafta naylon torbalar. Torbalarını birinden bir çerçeve taşıyor. Asmak için elime alıyorum: mühendislik diploması. "Yirmi yıllık ev kadını diploman nerede?" " Yirmi üç yıl, yirmi değil!". Fark sanıldığından önemli. Her dakikası uzun o hayatın. Kadın bir deri bir kemik kalmış. "Benim kızın elbiselerini sana saklayacağım bundan sonra, gittikçe küçülüyorsun." Gençleşmiş de. Bekleme bitti. Arama da bitti. Tam altı ay ev aramak, uykusuzluk. Kızıyla konuşuyorum: "Bakma deli dediğime, zor iş yaptığı, cesaret ister" ." Geç bile kaldı, herkes yapmalı!". Kız genç, katı. Eve girdim gireli kadına "delisin" diyorum, gülüyorum bir yandan da gençleşmiş, keyifli yüzünü gördükçe. "Sen bırak güzelim havadar, manzaralı geniş evi, bu arka sokaklara taşın. Rahatını boz, evini dağıt. Delisin, deli", "Kocam da öyle diyor: 'dört kadın için mi giriyorsun bunca zahmete'".Öyle mi sanıyor gerçekten. "Dört kadın için" değilse bile dört kadınla birlikte. Yine de yalnız ve yorgun. Taşıma işini çocukları yapıyor. Dört kadın yok ortada. Kanape onlar için getirilmiş. Gelip çay içerler artık. Düzgün, her şeyin yerli yerinde olduğu bir evden sonra, zor bu derme çatma eşyalara alışmak. Katlanır formika masa gözüne batıyor kadının. "Daha iyi bir tane verecekler, o gelene kadar..." Özür diliyor sanki kendinden, bunca eziyete soktu kendini diye. Alışmak kolay değil, daha küçük, çirkin, yoksul mekânlara. Eşyalar gözüne batıyor; hepsini sıra sıra diziyor duvar dibine. Mekân dar, eşyalar büyük, ev ev gibi değil daha. Kitap torbalarını kitaplığa yanyana yerleştiriyorum, ortalık boşalsın, adım atacak yer yok. İki divan ayrı ayrı yerleştiriliyor içerdeki odaya. Kadın, "Çocuklar için" diyor, "Ben de orada yatacağım". İki kişilik yatak düşünemiyor. Daha erken. Ya da çok geç. Yirmi üç yıl aynı yastıkta, sonra belki yine biriyle, arada sırada.

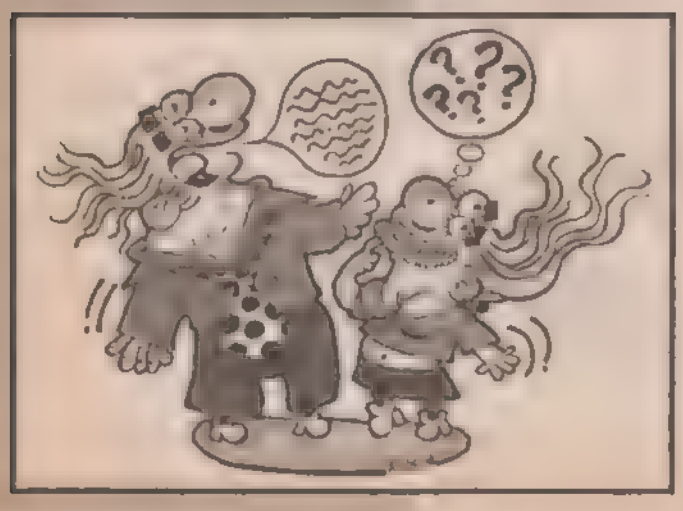

Yeni evde ilk gece zor olur diye gittim. Kendi ilk gecemi unuttum bile ama yeni evi uzun süre kullanamadığımı, eşyaları taşıyıp taşıyıp arkadaşlarıma kaçtığını hatırlıyorum. Mutfağın ışığını yıllarca eski yerinde aradım. Kapıyı açtığımda solda. Ama hep boş duvara değdi elim. Yeni mutfağın düğmesine hâlâ tam alışamadım. Ne de olsa mutfağın düğmesi bu, en çok kullandığım düğmesi evin. Mutfak güzeldi, geniş, ferah dediklerinden. Sabah, etraf karanlıkken inerdim mutfağa, süt ısıtırdım kızıma, servisi beklerdim. Bir kadın görürdüm her sabah, karşıdaki okula oğluyla gelen. Daha doğrusu oğlan okula giderken arkasından izleyen. Yan sokakta otururlardı. Çocuk okula yalnız gidemeyecek kadar değildi. Kadın sokağa çıkmak için geliyor oğluyla köşeye kadar diye düşünürdüm. Bütün gün evinde kapalı bir kadın, sokağa çıkmak için okul saatlerini bekleyen. O kadın ne oldu acaba? Ben taşındım o konak gibi evden, o ne yaptı? Dört yıl oluyor. Bu mevsimdi, bavulları getirip Güneye kaçmıştım. Aylar geçmişti yeni evde ilk geceyi geçiremeden. Kendi eşyalarımı taşımadan önce de öyle. Kolay alışmadım Boğaz'ı görmemeye uyandığımda. Uzun zaman Boğaz gören evlere gidemedim. Boğaz yoluna sapamadım. Özledim ışığını Hisar'ın, renklerini, seslerini, uzun gemilerini.

Bütün bunları hatırlayarak gittim bu gün taşınan kadına. Eşyaları getirdiler, yerleştirdik, taslak çizer gibi bir ev oldu. Sonra anne ve iki çocuğu kamyona binip gittiler. İlk geceye daha vakit var, belli. Şimdi evine dönüyor, koca da orada, Şaşkın. Kızgın. "Dört kadın için mi girdin bunca zahmete". Böyle düşünmek için kör ve sağır olmak gerek. Belki de kör olmak yeter. Kadınlar konuşmaz, anlatmazlar rahatın neresinin battığını. Anlatsalarda adam inanmaz. Önemli mi o kadar konuşmak, uzun sevişmek, ayak kokusu. Her akşam eve dönüyor ya. Kazancı da yerinde, İçki, dayak da yok. Olsa da inanmaz kimse. Önemli mi o kadar arada bir karısını okşamak. Bir iki içkiden sonra dönmek eve. Ya da dönmemek. Önemli mi o kadar?

Eve döndüm. Kapıdan odamın yeni manzarası, dağınıklığı, masam, lambam... Artık durabiliyorum bu evde de. Dört yıl. Bir kadın daha taşındı diye düşündüm. Bir kadın daha.

Ayşegül Taşdemir

Anne Fitnat'ın hatıra defteri

Minik yaratık büyük bir iştahla inceleme-araştırma faaliyetlerine başladı. Meşakkatli bir iş bu. Karşılaştığı her nesne önce ellenecek, gücü yeterse-ya da etrafındaki yasak-koyucular izin verirse-ağza götürülüp, tadına bakılacak. sonra fırlatılıp atılacak. Kendi dünyasına başkalarının çizeceği sınırlarla da tanışıyor artık minik. Bırakmıyorlar ki herşeyin gönlünce tadına baksın! "Yeni nesil" bir anne olarak. onu mümkün olduğunca serbest bırakmaya çalışıyorum. Burnunu, halının püsküllerini. günlük gazeteleri. terliklerimi tatmasına ses etmemeyi başarsam da, iş sineklerin tadına bakmaya gelince çığırından çıkıyor...

Ağlamayı zaten biliyordu. Gülmeyi pek çabuk öğrendi. bir de gözlerini kocaman açarak hayret etmeyi. Kıskanmak. sahiplenmek. dikkat çekmek için oyunculuk yapmak. dağarcığına yerleşmedi henüz. Kimbilir hangi davranışlarımızla bunları da öğrenecek.

Minik yaratık dün ilk cinsel dersini aldı. Doğrusu talihsiz bir başlangıçtı. Akşam anneannedeydik. Torunlar geleli beri. aile efradı da düzenli toplanmaya başladı. Önceleri pek iltifat etmediğimiz bu tür toplantılara artık kocamla ben de katılır olduk. Ailenin ayakları üzerine epeydir dikilebilen erkek torunu Ufuk da gelmişti. Ufukcuk gece boyu pek asosyaldi. Ancak benim minik, kıçının açılma zamanının geldiğini haberlediğinde iş değişti. Ufuk büyük bir dikkatle bu "değişik" manzarayı seyretmeye başladı. Durum büyüklerin de bir hayli ilgisini çekmişti. Kocam gülerek "Bak Ufuk. sende olan onda eksik" dedi. Ofkeyle "Eksik değil. farklı" dedim. "Eksiksizliğini" duymak, Ufuk'a o anda ne hissettirdi bilemiyorum. ama hayatlar bu şekilde adım adım penis üzerine kuruluyor herhalde. hem "eksikler" hem de "tamlar" için.

Ultrasona girdikten sonra kızını olacağını anneme müjdelediğimde, o da bir "eksiklik" hissetmiş olacak ki "napalım, olsun. ikinciyi erkek doğurursun" demişti.

Babamı affetmeyeceğim!

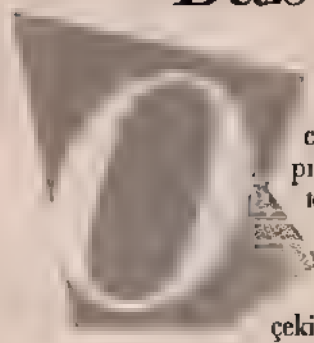

Ortaokul son sınıftaydım. 14 yaşın verdiği genç kızlık coşkusunun yeni başladığı kıpır kıpır bir kızcağızdım işte...Sınıfta öğretmenlerin gözde öğrencilerindendim. O son senenin bitmesini ve liseye başlamayı nasıl da iple çekiyordum. Bunun bir nedeni de formaydı. O tatlı kül rengi jile ve içine giyilen bembeyaz gömlek. Jilenin kumaşından bastırılmış kemer ve kravat... Aman tanrım! Benim üstümde de güzel dururdu hani...

Bu arada başımızda kavak yelleri. Anatomik yapımızın son rötuşlar... Göğüsler. kalçalar son şekillerini alıyor, yolda yürürken dikkat çekiyorsun falan. Ben de hiç fena değildim yani. Arkadaşlık teklifi almakta da sınıfın aslarındandım. Kimi teklifleri kabul eder, tüm kızların ve oğlanların yaptığı gibi, partnerimle okul bahçesinde bir kaçgün volta atardım.

Bu hareketli ve bana çok güzel gelen okul saatlerinin dışında, evimde hep mutsuzdum. Annem üveydi ve okumama şiddetle karşıydı. Okuyan kızların ne mal olduğunun belli olduğunu, hepsinin yoldan çıktığını söyler dururdu. Kız kısmı evinde oturmalıymış. Yemek yapmak, evi silip süpürmek, dantel, kanaviçe işlemek dururken okul da neyin nesiymiş!

Biçare babam genellikle beni savunurdu. Okuyup iyi bir meslek sahibi olacağımı, notlarımın çok iyi olduğunu, istikbalimin parlak olacağını, benim o yoldan çıkımış(!) kızlar gibi olmadığımı falan söylerdi.

Okul bitmek üzereydi. Bütün arkadaşlarım sevinçliydi. Bense evdeki cehennem ortamına üç ay nasıl dayanacağımı düşünüyordum. Ama o üç ayın sonunda liseli bir kız olacağım hayaliyle "her şeye katlanacağım" diyordum kendi kendime.

Bir gün okul çıkışı, başka okuldan bir çocuk elime bir zarf tutuşturdu, utangaç, mahcup ifadesiyle ve uzaklaştı hızlı hızlı. Zarfı kitabımın içine koydum

Eve gelince üvey annemin bana verdiği bütün o aptal ev işlerini yaptım. Sonra bir fırsatını bulup tuvalete gittim ve zarfı açtım. Teklif mektubunu, bana yağdırılan o tatlı iltifatları okudum. Yanaklarım ateş gibi yanıyordu. O güzel satırları kalp resimleriyle süslemişti oğlancağız. Yani çok uğraşmıştı.Yırtmaya kıyamadım, aynı kitabın içine yerleştirdim.

Ve gece oldu, hayatımın en berbat gecelerinden biri. Kitaplarımı yattığım divanın altında tahta bir valize koyardım hep, çantamı da yanma iterdim. Meğer ben uyurken, her gece sevgili ebeveynim(!) valizi ve çantayı karıştırırlarmış! Mektup bulunmuş, babamın sesli sesli okuduğunu duyuyorum bütün asabiyetiyle...Uvey annem ise sonunda haklı çıktığını, orospu kızıyla babanım kendisinden utanması gerektiğini bağırıyor. Ben yorganımı kafama çekmiş, kendime mektubu atmadığım için lanetler ediyor ve sessizce ağlıyorum.

Yorganın üstüne vurulmasıyla irkildim. Babamdı ve elinde bahçeden kestiği (gece yarısı hiç üşenmedin mi be adam!) uzun ince bir çubukla karşımdaydı...Bana hiç söz hakkı verilmedi. Babanım hakaretleri, üvey annemin DGM yargıcı tavrı ve de o çubuğun çıkardığı sesler arasında kaybolmuştum.

Korkunç ağrılarla kendime geldiğimde sabah olmuştu. Mutfak tezgâhının yanında büzülmüş kalmıştım. Ellerim kurumuş kan kokuyordu. Saçlarımın içi, kulağım sanki bir top ateş konmuş gibi yanıyordu. Son kan damlaları burnumdan akıyordu, bacaklarım, kollarım kurbağa yeşili renginde morarmıştı bile. Yani çok kötü dayak yemiştim. Babam çekip işine gitmişti. Yüzünü bile görmek istemediğim üvey annem yanıma geldi ve artık okul hayatımın bittiğini söyledi. Ona inanmadım, bütün gün babamın geleceği saati bekledim. Evin bütün işlerini sessizce ve bütün ağrılarıma rağmen yaptım. Tabii o gün okula gitmedim. Ve nihayet babam geldi. Kapıyı açıp ona "Doğru mu?" der gibi baktım. Babam "Artık okul mokul yok. Annenin(!) dizinin dibinde iyi bir kız olacaksın" dedi. Yediğim dayağın acısı hiç bir şeymiş. Babamın aldığı bu kararın acısı yüreğimin presle ezilmesi gibiydi çünkü...Bütün özür dilemelerim, yalvarmalarım boşa çıktı. Ve okulumu bir daha hiç göremedim. Canım öğretmenlerimi ve arkadaşlarımı da tabii

Karnemi ve teşekkür belgemi, sonra da diplomamı babam aldı. Soranlara çok hasta olduğumu söylemiş. Hayatımda gördüğüm, göreceğim son diplomaya sarılıp iyice bir ağladım. Oysa gözyaşlarım kimseyi ilgilendirmiyordu çünkü ben "kötü" bir kızdım.

O yaz nişanlandım (!) Bir yıl sonra da evlendim. Şimdi 25 yaşındayım, iki oğlum var. Belki eşimden ve çocuklarımdan şikayetçi değilim. Ancak gerçekten OKUMAK isterdim. Ve lise formasını giymiş olmak. Ev kadınlığını oldum olası sevmemişimdir ve seveceğimi de pek sanmıyorum.

Babam artık yaşamıyor, üvey annem ondan önce öldü. Üvey anneme pek bir diyeceğim yok çünkü konumu belli. Ama babamı hiç affetmeyecegim!

Dilek Ökmen

"Kadınlığa ait ilmi ve nazari

Her ayın ilk günü çıkan *İnci*, "kadınlığa ait bilcümle nazari ve ilmi meselelerden bahseden", resimli bir kadın dergisidir. 1 Şubat 1919'da yayın hayatına giren *İnci*, 27 sayı yayımlandıktan sonra *Yeni İnci* adıyla 1923 Temmuz'una kadar çıkmıştır.

İnci, ev kadınına olduğu kadar yeni hayata atılan iş kadınına da yardımcı olmak amacındadır. Dergide sanat, edebiyat, güzellik, çocuk bakımı gibi konuların yanı sıra ünlü Türk ve yabancı hanımların hayat hikâyelerine ve kimi toplumsal konulara yer verilir. Gerek imtiyaz sahibi (Sedat Simavi), gerekse genel yayın yönetmeni (Selahaddin Hüsnü) erkek olan derginin sayfalarında Sabiha Zekeriya (Sertel), Suat Reşat, Ayşe Hikmet, Halide Nusret (Zorlutuna), Müfide Ferit gibi, günümüze kadar belleklerde kalmayı başarmış kadınların adlarına rastlanmaktadır.

İnci'nin ilk sayısında yer alan "Hayatta Kadın" yazısı, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcında kadınlarımızın ailelerini geçindirmek ve ayakta kalabilmek için verdikleri zorlu mücadeleyi dile getirir.

"Kadın Doktorlarımız" ise kadınlar açısından bir başarının müjdesidir: Mekteb-i Tıbbiye'nin kapıları nice tartışma ve gürültüyle de olsa kadınlara açıktır artık

Hayatta Kadın

Türk kadını daha düne kadar kafesinin arkasına saklanmış bir heyula gibi idi;hayat ondan, o hayattan uzak, münzevi ve sâkit (suskun) bir hayat yaşıyordu. Balkan Harbi'ni müteakip bu hal biraz değişir gibi oldu. Memlekette vücudu hissedilen umumi bir intibah (uyanış) hariminde gizlenen Türk kadınını da bulmuş, ona da biraz hayata girmek luzumunu anlatmıştı. O tesir ile tek tük kadın cemiyetlerinin teessüs ettiği ve ötede beride kadınların hayata karışmak arzularının belirdiği de görüldü. Umumi Harp, başlayan bu temaili teşdid etti (güçlendirdi). Ve kadını kısmen evinden çıkararak hayata attı. Bu suretle Türk kadını, birkaç sene zarfında müthiş bir adım atarak hayatın her şubesine girdi.

İlk zamanlar etrafta bir itiraz tufanı koparır gibi olan bu hadise, bilahare hayatın zarureti karşısında tabii görülmeye başladı. Kızlarının dairelerde çalışmasını çok gören valideler, bu defa bizzat hayata atılmak mecburiyetini hissettiler. Yavaş yavaş kadının da çalışmak mecburiyetinde olduğu kanaati hasıl oldu. Bu kanaat hasıl olunca en müşkül safha atlatılmış demekti. Binâenaleyh artık genç, ihtiyar, ihtiyaç içinde bulunan kadınlarımız, kendi sa'yleriyle (çabalarıyla) geçinmek, hudutta vatan için döğüşen kocalarının bıraktığı boşluğu bizzat doldurmak üzere faaliyete başladılar. Bir taraftan evvelce açılmış kadın evlerinde, diğer taraftan hususi ticaret müesseselerinde birer vazife aldılar. Kısmen de memur oldular. Bu hadise İstanbul'a münhasır kalmadı.Taşrada da Turkiye'nin en tembel unsurları addedilen kasaba kadınları, açlık ve zaruret karşısında bu umumi cereyana kapılmak mecburiyetini hissettiler ve az zamanda büyük bir kabiliyet gosterdiler.

Evlâtlarını geçindirmek mecburiyetinde kalan bu valideler, ellerinde mevcut küçük bir sermayeyi esas ittihaz (kabul) ederek ticarete başladılar. Harp, ticaretin şeklini değiştirmiş, eskisinden bin kat müşkül ve bin defa daha dolambaçlı bir ticaret baş göstermişti.

Kadınlarımız, kendilerini bu ihtiyaca uydurdular. Küçücük sermayeleriyle işe başladılar. Bu kadınlar İstanbul'dan birkaç günlük mesafede bir şehirden, burada daha pahalı satacaklarına kanî oldukları erzakı satın alıyor, sonra en mütehammil (dayanıklı) bir erkeğin tahammul edemeyeceği zahmet ve meşakkatlere katlanarak trenlerin basamaklarında, vapurun soğuk ve sıcağa maruz guvertesinde İstanbul'a getiriyor, şehrin sokaklarında yağmur ve kar altında müşterilerine satıyorlardı. Bunlar geceleri yollarda, açık meydanlarda yatar, İstanbul'un pis han köşelerinde sürünürlerdi. Çünkü sermayeleri küçüktü ve kazandıkları para ancak birkaç gunluk gıdalarını temin edebiliyordu. Birçokları bu ticareti, yükü arkasında, çocuğu kucağında yapardı.

Kızlarının dairelerde çalışmasını çok gören valideler, bu defa bizzat hayata atılmak mecburiyetini hissettiler. Yavaş yavaş kadının da çalışmak mecburiyetinde olduğu kanaati hasıl oldu. Bu kanaat hasıl olunca en müşkül safha atlatılmış demekti.

Akşam üzeri Bandırma'dan gelen vapurun yolcularını seyretmek, yahut Sirkeci ve Çarşıbaşı'nda bin tehlike ve felâkete katlanarak getirilen bu bir avuç erzakın ne şerait dahilinde (şartlar içinde) satıldığını görmek, bu zavallı Türk kadınlarının ne tahammülsüz zahmetlere katlandıklarını takdir için kâfidir.

İşte harbin hayata sürüklediği kadınlar arasında, bilhassa bu yeni tüccar kadınlar şayan-ı dikkattir. Çünkü harp içinde Türk kadınının maruz bulunduğu feciaları en canlı sahneleriyle tesbit eden, aynı zamanda onların hayat karşısında ne kadar metin ve iradeli olduklarını gösteren, asıl bu hadisedir.

İNCİ, Sayı:1, Syf.9
1 Şubat, 1919

Kadın Doktorlarımız

Memnuniyetle görüyoruz ki kadınlarımızın Mekteb-i Tıbbiye ye kabulü birçok gürültülerden sonra mazhar-ı tasvip oldu. Bunun fevaid (faydalar) ve muhsinatı (iyilikler) muhtelif vesilelerle tadâd edildiği (sayıldığı) için uzun uzadıya bahsedecek değiliz.

Kadınlık hayat-ı irfanında pek muhim bir inkilâb husule getirecek olan bu teşebbüsün yakın bir atide pek müfid semereler vereceğinde hiç şüphemiz

YAKIN TARİH

Boşanma eylemi ve Cemil Çiçek'e düdük

Yıl 1990. ANAP işbaşında. "Feminizm sapıklıktır" diye işe başlayan Cemil Çiçek, aileden (ve başka bir sürü şeyden) sorumlu Devlet Bakanı. Bu arada VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı İçin "Türk Aile Yapısı"yla ilgili bir rapor hazırlanmış. Rapora göre, kadın milli ve ekonomik zaruretler gereği çalışma hayatına atılınca, son on ve yüz yıllarda milli ve içtimai bünyede rahatsızlıklar ortaya çıkmış. Aileden sorumlu Devlet Bakanı Cemil Çiçek de, bu tespitler doğrultusunda, Müslüman-Türk aile yapısını güçlendirmek için kolları sıvadı. Önce Aile Araştırma Kurumu diye bir kurum kurdu. Bu kurum, yaygın aile afişleri yaptırdı, çalışan kadınların ne kadar mutsuz olduğunu anlatan "Yuva" isimli bir televizyon dizisi hazırlattı, "Aile Şurası" düzenledi, erkeğin reisliğinin, kadının kutsallığının ne kadar önemli olduğunu anlatan kitaplar bastırdı.

Biz ise tam tersine, ailenin kadını nasıl ezdiğini tartışıp duruyorduk. Devletin bu politikasına tepki olarak bir boşanma eylemi gerçekleştirdik. Feminist hareketin en radikal eylemlerinden biriydi bu. 30 kadar kadın, söz konusu politikayı protesto etmek için kocalarımızdan boşanmak üzere. 2 Kasını 1990'da mahkemeye baş vurduk. Duruşmalarda gerekçelerimizi sıraladık. Aile kurumunun zaten kadınları ezdiğini, devletin yaratmak istediği aileyle kadınların daha da ezileceğini anlattık. Hakimler önce durumu pek kavrayamadılar ve ilk altı duruşma (kocalar da boşanmak istediklerini söyledikleri için) boşanmayla sonuçlandı. (Bu altı kadından ikisi sonradan eşlerinden gerçekten ayrıldı, diğerleri hâlâ birlikte yaşıyorlar.) Basının bu eyleme çok

meseleler”

yoktur. Bedbaht Anadolu'nun kan ağlayan sinesinde binlerce aileler hastalıktan kırıldıkları ve nüfus-ı umumiyemiz bu suretle müthiş zararlara uğradığı halde, ahali gittikçe kökleşen eser-i taassub neticesi olarak ailelerinin hastalıklarını erkek doktorlardan gizlemektedir.

Bittabi kadın doktorlarımız, faaliyete başlayınca ilk evvel bu mesele-i mühime ile mubarezeye (savaşmaya) mecbur olacaklar ve en müzmin hastalıkları bile izaleye (gidermeye) sarf-ı mesai edeceklerdir. Bu hareketi takdirle karşılarız.

İNCİ, Sayı 8, Syf. 16
1Eylül,1919
Çevrimyazım: Selmin Kurç

ilgi göstermesiyle “uyanan” hakimler daha sonraki duruşmalarda bu gerekçeleri boşanma nedeni olarak kabul etmedi. Ama boşanma eylemi, Türkiye'de ailenin kadını ezen bir kurum olarak ele alındığı ilk ve en çarpıcı eylem olarak mücadele tarihimizde yerini aldı.

Çiçek Cemil susmadı

Cemil Çiçek bir gün de “Flört fahişeliktir” deyiverdi. Biz de bu “düdük” gibi sözü düdük çalarak protesto etmeye karar verdik. O zamanlar İstanbul'da Tünel'de Kadın Kültür Evi vardı. Bir Cumartesi günü orada, konuyla ilgili bir toplantı yaptıktansonra yüz kadar kadın düdüklerimizi alıp, yola çıktık. (Bir arkadaşımız trampeti tercih etmişti.) Tabii arkamızda da oldukça kalabalık bir gazeteci grubu... Tam hep birlikte düdükleri çalacağımız Galatasaray'a, geldik ki ne görelim, polisler daha erken davranmış, bizi karşılamak üzere yerlerini almışlar.

En öndeki otuz kadını hemen topladılar. “Suç aletlerimiz”, yani düdükler, boynumuzda polis otosuyla Beyoğlu Karakolu'na giderken, polis otolarına alınmayan kadınlar var güçleriyle düdüklerini çalmaya başlamış, Cemil Çiçek'in “düduk” gibi sözü protesto edilmişti. Fakat polis bu defa da beş kadını, üstelik de döverek gözaltına aldı. Gece yarısına kadar önce Beyoğlu Karakolu'nda, sonra Beyoğlu Emniyet Amirliği'nde kaldık. Düduk çaldıktan sonra yakalanan beş kadın ise sabah salıverildiler. Sonra ne mi oldu?

Bugün Cemil Çiçek siyaset sahnesinde yok. Biz ise yolumuza devam ediyoruz.

Boşanma eyleminin erkekleri:

“Aile kurumu kadınları eziyor”

1990'larda aile kurumunu güçlendirip, kadını daha da ezen politikalar üreten devleti, devlet bakanını protesto için boşanma eylemi gerçekleştiren feministleri, bazı erkekler de destekledi.

İskender Dik, kadınların boşanma eylemini desteklemiş bir erkek. Evliliklerinin onuncu yılında, boşanmayı hiç düşünmediği halde, karısının önerisini kabul etmiş.

“Aile Araştırma Kurumu erkeğin aile reisliğini pekiştiren, kadını ikinci planda bırakan bir aile tipi öneriyordu. Bizim boşanma talebimiz buna bir tepkiydi. Kadınların örgütlediği bir eylemdi. Ben de çok destekleyerek katıldım. Yanlış anlaşılmasın, o zamana kadar boşanmayı kesinlikle hiç düşünmemiştim. Evliliğimiz çok iyi gidiyordu ama bu eyleme katılmak çok önemliydi” diyor. Bu karar ve eylem o kadar ani olmuş ki, arkadaşları, vakmları boşanacaklarını basından duymuş. Duyanlar çok desteklemiş, olumsuz bir tepki almamış. Duruşmada “Aile reisliğini kabul etmiyorum ve Aile Araştırma Kurumu'nu protesto ediyorum, bu nedenle boşanmak istiyorum”, demiş ama mahkeme onu bu nedenle “maalesef” boşamamış. İskender Dik ve eşi bu kez de Yargıtay'a başvurmuşlar. Ama Yargıtay da böyle bir nedenle boşamayı kabul etmemiş.

Dik, aile kurumunun asıl olarak kadınları ezdiğini söylüyor. “Kadınlar aile kurumuna karşı çıkmakta haklılar. Ama bizim evliliğimizde ezme ezilme ilişkisi yok. Zaten evliliğimiz süresince farketmeden yaptığım bir olumsuzluk olduğunda, uyarıldığım zaman hemen düzeltmeye çalışırdım. Eşimin feminizmle tanışması, bu değişimi daha da hızlandırdı. Ben sonuç olarak bir erkeğim ve bazı şeyleri değiştirmekte zorlanıyorum. Ama feminizmin haklı olduğunu bildiğim için, değişmek zorunda olduğumu biliyorum. Feminizm bizim ilişkimizi çok olumlu etkiledi” diyor. Buna kanıt olarak da hâlâ ayrılmadıklarını gösteriyor. “Feminizme ayak uyduramayan erkek arkadaşlarım ayrılmak zorunda kaldılar. Pek çok arkadaşımın evlilikleri yürümedi, eşleri onları boşadı.”

Bu vesileyle evliliğimizi sorguladık

Boşanma davasına katılıp, eşinden boşanan bir başka erkek de, kendi boşanma hikâyesini şöyle anlatıyor, “Aşağı yukarı 13-14 yıllık evliviz, boşanmayı hiç düşünmüyordum, eşim bir gün geldi, ‘Politik bir nedenle boşanacağız’, dedi. Önce şaşırdım tabii. Duruşmada eşim boşanma gerekçemizi anlattı. Aile Araştırma Kurumu'nu ve devletin aile politikasını eleştirdi. Ben de “Eşimin gerekçelerine katılıyorum” dedim. Bizim söylediklerimizle pek ilgilenmek istemediler, ikisi de istiyor, boşavalım mantığıyla boşanmamıza karar verdiler.” Boşanma sonrası en ilginç tepki 12 yaşındaki kızlarından gelmiş; “Niye bana haber vermediniz, ben de gelmek isterdim”, demiş.

Bu eylem, evliliklerini sorgulamaya da yaramış; “Madem boşanıyoruz, evliliğimizi konuşalım, sorgulayalım”, dedik. Teorik olarak, aile kurumunun eleştirilmesi gereken bir kurum olduğunu, ailenin kadını ezdiğini biliyordum. Fakat ben bu sorgulama sürecinde evliliğimizde eşimi çok kırdığımı farkettim. Evlilik kurumunun kadınları nasıl ezdiğini, bilmeden nasıl kırdığımızı farkettim. Yıllar yılı erkek egemenliği DNA'larımıza işlemiş. Yaptıklarının farkında olmuyorsun ama bu süreç bana bunları düşündürdü. 13 yıl, bir kurum içindesiniz. Kayınvalide, kayınpeder, akrabalar, yasalar, çevre hepsi kadının ezilmesine yarıyor. Ama bu sorgulamanın çok yararı olduğunu, bunu benim söylemem yetmez ama ilerlediğimi düşünüyorum.”

Bu çift hâlâ birlikte yaşıyor ama protesto için olsa bile boşanmaktan memnunlar. “Herkes kendini daha bağımsız, pratik anlamda daha rahat, daha özgür hissetti. Birbirimizin birey olduğunun farkına vardık.”

BORA
Sürücü Kursu

Hafta içi Sabah, Öğlen, Akşam ve Hafta sonu gruplarımız vardır. Direksiyon dersleri akan trafikte verilir.

EĞİTİM CİDDİ KURUMLARIN İŞİDİR

TEL:
Üsküdar: 343 6781-82
Tarabya: 262 08 18-86
Kozyatağı: 362 47 33
Fax: 310 92 86

Mavi Marmara sonrası

İstanbul dışındaki ilk okur toplantısını ankara'da yaptık. ankara'da gönüllü koşturan pazartesiciler, 24 ekim cumartesi günü mülkiyeliler birliği'nde bir toplantı düzenlemişler. herşey iyi hoş yalnız bir sorun var. derginin en sıkışık günleri: o yüzden daha kalabalık gitmek istememize rağmen yalnızca handan'la ikimiz ankara'nın yolunu tuttuk. handan ankara'da uzun yıllar kalmış, ankaralı kadınları merak ediyor. ben de bürodan ankaralıların haberlerini biliyorum. o yüzden heyecanlıyız. toplantı salonuna girince heyecanımız arttı. yüzden fazla kadın. birkaç da erkek var. bu kadar kalabalığı ümit etmiyorduk doğrusu. okurlarımızın bize söylemek istedikleri birçok şey olacaktır. ayrıca da karşılıklı konuşmak daha verimli olur diye düşünüp, dergiyi tanıttığınız konuşmayı kısa kesiyoruz. sonra sorular başlıyor. dergiyi eleştirenler. yetersiz bulanlara dilimizin döndüğünce cevap verip. dergiyi beğenenlere teşekkür ettik. başka neler yapmak istediğinizi, okurlarımızdan beklediklerimizi. onların yapabilecekleri şeyleri aktardık. tartışma kadın kurtuluş hareketinin sorunlarına da kaydı tabii ki. ne kadar çok şey var yapacak! ayıp köşe ile ilgili bir soru gelince konu cinselliğe. oradan erkeklere. aşka. oradan da çocuk büyütmeye kaydı. bir baktık üç saate yakın zaman geçmiş. biz ankaralıları tanımaktan dolayı çok memnunuz. umarız onlar da bizimle tanışmaktan dolayı memnun kalmıştır. kasım'da daha kalabalık gitme sözü vererek döndük. ankara'da konuştuklarımızı. okurlarımızın eleştirilerini istanbul'daki arkadaşlarımıza aktardık

ayşe

Dünyanın dört bir yanından kadınlar toplanır da İzmir'de İzmir'in dört bir yanından kadınlar toplanmaz mı mantığından yola çıkarak Pazartesi'nin şemsiyesi altında Ödemiş'ten Menemen'e. Bornova'dan Karşıyaka'ya. Hatay'dan Balçova'ya tam on dört kişi gibi korkunç çoğunlukla toplandık. Herkes içini döküp rahatladıktan sonra başka neler yapabileceğimizi düşündük. Şu İstanbulu hatunları çağıralım. İzmirli okurlarıyla tanışsınlar dedik. Her hafta toplanalım. cumartesi günlerini kolu bacağı kırık, gözü mor. ekonomik esaretteki zavallı kadınlarımıza ayırıp. kadınları artık kurtarıverelim dedik. Bu gibi saçma sapan kararlarım yanı sıra ciddi kararlara da vardık. Mesela erkeklerin arkadan toplanmış uzun saçlar ve tek kulaktaki küçük halka küpelerle çok seksi oldukları. saldırıya uğramak korkusundaki kadınların çantalarında bayıltıcı spreyler bulundurmalarının hayırlı olacağı. bu spreylerin av malzemeleri satılan dükkanlardan temin edilebileceğini konuştuk. Bu durumda bu spreyleri erkek avcısı kadınların en çok satın alacağı, Uzakdoğu sporlarından birini öğrenip. bir kırık çıkıkçıyla anlaşarak gönderilen hasta sayısı üzerinden yüzde alınması. dünyada kadın erkek ve kız diye üç cinsiyet olmadığını kesinkes karara bağladık. Çok şükür biz varız. Bu sayede hem Türkiye. hem de dünya kurtulur.

Nesrin Kıraz

Ankara. İzmir müthiş! Sırada Trabzon. Çorlu. Mersin. Adana var. Diğer şehirleri de bekliyoruz.
Yeni muhabirlerimizi farketmişsinizdir. Bu ayki İran ve Bosna haberlerimizi Ankara'dan Humayun'la Kalbiye hazırladılar. Handan İpekçi haberimiz de Antalya'dan Nilgün Toğlu Üstün'den.

Kadın olmanın bilinçlendiği bir kitap

Simone de Beauvoir

KOŞULLARIN GÜCÜ

Çeviren:
Betül Onursal
Fiyatı
330 000 TL.

Koşulların Gücü, Simone de Beauvoir'ın Jean-Paul Sartre'la yaşadığı ve en büyük yazınsal başarıları sayılan İkinci Cins ile Mandarinler'i yazdığı yılları kapsayan dönemin içtenlikli bir dokümanı olmaktadır

DAHİLERİN ESİN PERİSİ

ALMA MAHLER

KAREN MONSON
Çev: Suna Güler

Biyografi

Gustav Mahler'le evlendiğinde 22 yaşındaydı. Artık Alma Mahler gibi insanlar çağımızda yok.

İstiklal Cad. Bekar Sokak No: 17 Taksim
Tel: 245 39 67 Fax: 244 43 62

Felsefe'nin dünyasına girmek isteyenler için ilginç bir roman

Sofi'nin Dünyası
Jostein Gaarder

Roman, 14 yaşında bir kız çocuğu olan Sofi'nin gizemli bir felsefe öğretmeninden aldığı mektuplarla başlar. Bu mektuplar felsefenin temel sorularını ve bütün tarihini kapsayacaktır. Felsefe ve düşünce tarihi dersleri veren yazar, bu deneyiminden aldığı güçle son derece zor bir işin üstesinden gelerek, 200 filozofu ve düşüncelerini akıcı bir dille kaleme almış.

Pan Yayıncılık Barbaros Bulvarı 74/4
Beşiktaş 80700 İstanbul
Tel: (0212) 261 80 72

KATE MILLETT

TIMARHANE YOLCULUĞU

Çeviren: Nesrin Kasap

Amerikalı feminist yazar Kate Millett, bu kitabında, "akıl hastalığı"nın kurumsallaşmış dünyasına nasıl gidip geldiğini, hayatının her alanında neler yaşadığını anlatıyor. Ve çoğumuzun çıktığı bu yolculuğu anlatmak, ona göre, "olanları yeni baştan yaşayarak bir çeşit cin kovma, şenliği, zihni onarma ve doğrulama işlevi görüyor". *Tımarhane Yolculuğu* iki anlamda da etkileyici, hem ürpertici hem büyüleyici.

Metis Yayınları

Hukuk

Merhaba

Bu sayıda okur mektuplarında sürekli sorulan. "Boşanma durumunda evlilik içinde edinilen mallar kimin olur?" konusuna değineceğiz.

Medeni Kanun'da eşler arasındaki mali ilişkilere, eşlere ait malların yönetimine ilişkin hükümler yer almaktadır.

Kanun evlilik birliğinde üç tür mal rejimi öngörür: mal birliği. mal ortaklığı. mal ayrılığı. Karıkocadan herbiri bir bütün oluşturan bu üç rejimden dilediklerine tabi olabilirler. Eğer özel bir seçim yapmamışlar. hangi rejime tabi olacaklarını kararlaştırmamışlarsa. evlilikte kanuni usul de denilen "mal ayrılığı" rejimi geçerlidir. Eşler kanuni usul olan mal ayrılığı yerine. mal birliği veya mal ortaklığına tabi olmak isterlerse. bir "evlilik mukavelesi" yapmalıdırlar. Evlenmeden önce yapılacak böyle bir mukavelenin noter tarafından resmi şekilde düzenlenmesi yeterlidir. Evlendikten sonra yapılacak evlilik mukavelesi için noterin resmi senet düzenlemesi yetmez. ayrıca yargıcın onaylaması gerekir. (m. 173/1)

Mal ayrılığı dışında, özel sözleşme gerektiren mal birliği ve mal ortaklığı pek bilinmez. Bu nedenle öncelikle bunlar hakkında kısaca bilgi verelim:

Mal birliğini karı ve koca kanundaki belirli sınırlamalar dışında (m.183,191/II.182/son) diledikleri gibi kararlaştırabilirler. Yani bazı malları birlik dışı tutabilirler. Mal birliğinde karıkocadan her biri kendi şahsi mallarının sahibi olarak kalmaya devam eder. ayrıca örneğin kadına ait bir ev satılıp parasıyla yerine başka bir ev alınırsa yeni evin mülkiyeti de kadına ait olur. Birliğe giren malları idare etmek yetkisini kanun kocaya vermiştir. (m.197/1)

Mal ortaklığında ise taraflar ortaklık kapsamına alınan malların müşterek maliki olurlar. Yani örneğin ortaklığa dahil bir evi eşler ancak birlikte satabilirler. Ancak tasarruf işlemleri dışında. mal ortaklığına giren malların yönetimi kocaya aittir. (m.212/1) Yönetim masrafı bu mallardan ödenir. (m.212/2,

Mal birliği veya mal ortaklığı rejimini seçen eşler boşandıklarında, malların tasfiyesi gerekir. Boşanmaya karar veren yargıç bu tasfiyeyi yapmaya da yetkilidir. Tasfiyede mallar eşit olarak bölüştürülmez. Eşlerden herbiri kendi şahsi mallarını geri alır. (m.146/1) Ortada bir fazlalık varsa bu da yarı yarıya bölüştürülmez, eşler arasındaki mal rejiminin hükümlerine göre bölüştürülür. Kadının şahsi mallarında bir azalma varsa ve buna kadın neden olmamışsa, koca bu azalmayı tazminle yükümlüdür.

Uygulamada bu hükümlerin fazlaca pratik değeri yoktur. Bizde evlenirken hemen hiçbir zaman evlilik mukavelesi yapılmaz, dolayısıyla evlilik mallarında kanuni rejim de denilen "mal ayrılığı" rejimi uygulanır. Yani herkesin malı kendine aittir ve öyle kalır. Evliliğin devamı süresince edinilen mallar kimin adına alınmışsa yine onun olur. Bu durumda boşanmada kusursuz olan eş ancak uygun miktarda tazminat talep edebilir. (m.143)

Görüldüğü gibi Medeni Kanun, bizce olması gereken tek biçime, evliliğin devamı süresince edinilen malların boşanma sırasında eşler arasında eşit olarak paylaşılması gerçeğine hiçbir şekilde yer vermiyor.

Av. Tüten Ateş

çikolata bir nevi aşk!

şeker, bisküvi ama özellikle çikolatanın çocuklar ve kadınlar için üretildiğini düşünüyor bazen insan. şöyle bir çevrenize bakın, erkekler bütün bunları kadınlara gore ne kadar az tüketiyorlar. bunların içinde en dayanılmazı, en çekicisi tabii ki çikolata.

çikolatayı bu kadar cazip, vazgeçilmez kılan yalnızca lezzeti değil. bir kere içinde methylanthin ve theobromin adında kafein benzeri iki uyarıcı var. nasıl ki kafein sizi kahveye bağlıyorsa, bunlar da aynı şekilde çikolataya bağlıyor. ayrıca çikolatada bedenin kendi üretimi olan dopomin ve adrenaline benzeyen phenylethylamin bulunuyor. bunlar insanın duygularını, düşüncelerini hareketlendiren maddeler. yani bağımlılığınızın bir sebebi kimya. çikolata yedikten sonra kalp atışlarınız hızlanıyor, tansiyonunuz yükseliyor, kan şekeriniz artıyor. aynı âşık olmuş gibi! evet, çikolatanın benzer bir etkisi olduğu söyleniyor. ama tam aksi yönde bir etkisi de var; beyin berraklaşıyor, olaylara daha iyi konsantre olunuyor. bundan iyisi can sağlığı değil mi?

ancak çikolatanın aşkta olmayan bazı zararları var. bir kere karaciğeriniz ya da safrakeseniz iyi çalışmıyorsa çikolatadan kaçınmak gerek. ayrıca kalorisi yüksek; yüz gramında 550 kadar. (oysa aşk genellikle zayıflatır diye bilinir!) ancak, eğer kakao yağıyla üretilen kaliteli tipte bir çıkolataysa, kolstrol tehlikesi yok. çikolataların bitkisel yağla mı yoksa kakao yağıyla mı yapıldığı ambalajlarının üzerinde yazıyor genellikle.

migreni olanlara da iyi gelmiyor çikolata. ancak içinde magnezyum, kalsiyum, demir, fosfor gibi yararlı maddeler ve b1 ve b2 vitaminleri var.

dişlere zararını engellemek için sık sık fırçalamak yeterli. ergenlik döneminde sivilceleri artırdığı söyleniyorsa da bunun doğruluğu ispatlanmamış. uzun lafın kısası, çikolataya bağımlılığınız varsa, her gün mutlaka bir miktar, hatta fazlaca bir miktar tüketiyorsanız iyi birşey değil tabii. ama durumunuz bu kadar vahim değilse, onsuz da yaşayabiliyorsanız, çok telaşlanmanıza gerek yok. ozellikle kışın çikolatanın insanı neşelendirdiği, hareketlendirdiği söyleniyor. hem de bilim adamlarınca! onlardan daha mı iyi bileceksiniz? gönül rahatlığıyla yiyin demeden önce çikolatanın üretilmesiyle ilgili bazı şeyleri aktarmakta yarar var.

içinde başka neler var?

özellikle türkiye'de çikolata üretilirken her zaman standartlara uyulmuyor. maliyeti ucuzlatmak için ana maddelerin yerine, bır kısmı sağlığa zararlı başka maddeler konulabiliyor. o yuzden bilinen, denetlenen markaları tüketmekte yarar var. ancak bu ürünlerde bile sağlığa zararlı oldukları iddia edilen katkı, boya ve koruma maddelerine rastlanabiliyor.

kakaonun uretimi sırasında kullanılan böcek zehirleri ise, çevreye verdikleri zarar yüzünden 24 ulkede yasaklanmış. bunların kullanılması hem doğal çevreyi, hem kakao üretiminde çalışan, çoğu kadın işçileri zehirliyor. yediğimiz çikolatayla bize kadar ulaşıyor.kakao patronlarının genellikle çok düşük ücretle kadın işçi çalıştırdıklarını, işçi çocukları gibi sorunlarla uğraşmak istemedikleri için de kısırlaştırılmamış kadınları işe almadıklarını da ekleyelim. çikolata yerken, içimizin rahat etmemesi için de çok sebep var sizin anlayacağınız.

dikkat!

Vajinal akıntılar bazen hastalık belirtisidir

Genç kızlık çağında kadınlık hormonunun salgılanmaya ve üreme organlarının çalışmaya başlaması ile birlikte vajinal akıntı denilen bir salgı da başlıyor. Şeffaf, açık renkli, yumurta akı kıvamında, peltemsi özellikler taşıyan bu salgı son derece doğal ve üreme organları çalıştığı sürece yani menopoz donemine kadar devam ediyor. Ancak bu akıntının özelliklerinde kimi zamanlar değişiklikler olabiliyor. Bunlar üreme organlarında bir hastalık durumuna işaret edeceği için önemli. Akıntıdaki değişiklikler miktarının artması, renginin koyu sarı, kahverengimsi, pembemsi, grimsi, yeşilimsi, süt kesiği gibi beyaz olması, kötü koku çıkarması biçimlerinde oluyor. Bu değişikliklerin yanısıra genellikle vajinada kaşıntı, yanma, ağrı gibi şikâyetler de ortaya çıkıyor. Vajinal akıntıdaki değişikliklerle ortaya çıkan şikâyetler çok yaygın ve biz kadınların derdi. Yaşımız, konumumuz (bekâr, evli, dul vs.) ne olursa olsun hemen hemen hepimizin başına geliyor. O nedenle konuyu ele almayı gerekli görüp, Kadın Doğum Uzmanı Doktor Saadet Sertaç Ergin'e danıştım.

Hangi şikâyetlerle size geliyorlar?

En çok karşılaştığını yakınmalar, kötü koku, kaşıntı, vajende yanma hissi, cinsel ilişki sırasında ve sonrasında yanma ve acıma duyma, leke tarzı vajinal kanamalar...

Sebepleri neler?

Vajinal akıntılara neden olan ve en sık karşılaşılan enfeksiyonlar (mikroplar) candida isimli mantarlar, trikomonas ve gardnella vajinalis denilen bakterilerdir. Bu mikroplar genellikle umumi tuvaletlerden, havuzlardan, mikrobu taşıyanların havlularından ve cinsel ilişki yollarıyla bulaşır. Mantar ozellikle nemli ortamlarda ürer. Vajinanın ıslak kalmamasına dikkat etmek gerekir. Ayrıca mantar vücut direnci düşük insanlarda, gebelikte, şeker hastalığı gibi hastalıklarla birlikte, antibiyotik kullanıldığında ortaya çıkabilir.

Genç kızlardaki akıntının sanıldığı gibi kızlık zarıyla hiçbir ilişkisi yok. Akıntılar kirli tuvalet, sağlıklı olmayan koşullar, kirli kulotla ya da ıslak dolaşmak, yanlış temizlenme (taharet), sık antibiyotik kulanımı gibi nedenlerle ortaya çıkabilir. Küçük kız çocuklarındaki akıntılarda vajinada yabancı cisim olma ihtimali mutlaka akla gelmelidir. Menopoz dönemindeki akıntılar üzerinde ise dıkkatle durulmalı. Normalde bu dönemde üreme fonksiyonu ve hormon salgısı durduğu için akıntı olmaz. Bu yaşlarda üreme organlarında kanser riski genç yaşlara göre daha fazladır. Bazen vajinal akıntılar bövle bir hastalığın ilk belirtisi olabilir.

Tedavisini ve önleyici tedbirlerini anlatır mısınız?

Vajinal akıntı yakınmalarında kadın doğum uzmanına gitmeyi ihmal etmemek gerekir. Zira erken teşhis ve tedavi mikrobun yukarı üreme organlarına (rahim, tüpler, yumurtalıklar) çıkmasını engeller. Boylece rahim ağzı iltihapları, yaraları ya da yumurtalık iltihabı, kisti, kısırlık ve benzeri bazı tedavisi uzun, zahmetli ve riskli hastalıklar ortaya çıkmadan önlem alınmış olur.

Muayene sonucunda şikâyetlere sebep olan mikrop tesbit edilir ve ona yönelik ilaçlar verilir. Tedavi zor değildir. Tablet, vaginal krem ve fitil gibi ilaçlar kullanılır. Tedaviyi eşe de uygulamak da fayda vardır. Bazen mikrop eşte hiçbir şikâyete yol açmaz ama buna rağmen o taşıyıcı durumda olabilir.

Önleyici tedbir olarak; özellikle duvarlı bünyeye sahip kişilerin iç çamaşırlarında deterjan yerine, sabun kullanmaları, pamuklu, sıkmayan iç çamaşırları giymeleri, çamaşırlarını her gün değiştirmeye özen göstermeleri önerilir. Birden fazla partneri olanların prezervatif kullanmaları akılcı bir yol olur. Yine adet zamanı kullanılan tamponların vajinal enfeksiyonları kolaylaştırdıkları düşünüldüğünden, kullanılmasından mumkün olduğunca kaçınılmalıdır. Adet döneminde cinsel ilişkiden havuza, denize girmekten kaçınmak gerekir. Çok gerekli olmadıkça ve doktor yazmadan antibiyotik kullanmaktan sakınılmalıdır.

Hülya Eralp

PEKİN

Dünyaya yayılan umut

"Çocuk bahçesine sığmayan, Huairou kentinden fışkıran, Çin Seddi'ni dalga dalga çevreleyen dağları aşarak dünyaya yayılan coşku ve umut seli" diye başlık atmak geliyor içimden bu izlenim yazısına. Doğrusu benim yaşadığım böyle bir coşku yoğunluğu oldu.

Çin'de iki kadın toplantısı vardı. Bir tanesi resmi devlet delegasyonlarının katıldığı (beş bin kişinin resmi hükümet delegasyonu olarak Pekin'e geldiği söylendi) ve "Eylem Platformu" adı verilen belgenin karara bağlanması için yapılan toplantı. Bu toplantının ruhu ve havası herhangi bir Birleşmiş Milletler toplantısından beklenebilecek ciddi bir durum arzediyordu.

İkinci toplantı ise Hükümet Dışı Örgütler Forumu idi. Ben ve benim gibi otuz bin kadın 30 Ağustos-8 Eylül günleri arasında coşturan, heyecanlandıran, dansettiren, ağlatan, yürüyüş yaptıran ve dostluk , dayanışma umudu yaşattıran bu Forum'daydı.

Aslında bizim için "Kadın Forumu" Çin'e ayak basmadan başladı. Varşova'dan kalkan Pekin Ekspresi'yle Çin'e giden Avrupalı, Doğu Avrupalı , Asyalı, Orta Doğulu, Afrikalı iki yüz kadından biriydim. Pekin Ekspresi'nde sekiz gün sekiz gece ülkeler, şehirler, kasabalar, köyler, ovalar, stepler geçerek, yeşil Sibirya'yı baştan başa katederek Pekin'e geldik. Olağanüstü güzellikte Baykal gölü havalisini nefesimizi tutarak seyrettik, seyredebildiğimiz kadarıyla. İki engel vardı: Birincisi gecelerin karanlığı. İkincisi ise trenin içindeki programın yoğunluğu. Tren'e binen herkes (Erkek mürettebat, fotoğrafçı, gazeteci, güvenlik görevlileri gibi) toplumsal cinsiyet (Gender) bilinçlendirmesi atölyesine katılıyor, ayrıca özenle geliştirilmiş alanlarından birinde yoğun katılımcılık ilkesiyle ile gerçekleştirilen eğitim / tartışma atölyelerinde buluşuyorlar.

Tren, sanki Forum'un bir küçük örneği ve başlangıcı idi. Gerek düzenlenen atölye çalışmalarında , gerek yemekhanelerde, koridorlarda , önünden geçerken uğranıveren ve saatler süren buluşma konuşmalarda yaşadığımız sanki hiç bir ülkeye sığmayan, bağımsız ve özgür kadınlardık. Ayrıncılığı yaşayan sadece sigara içenlerdi. Ona çare bulunamadı.

Ve ne kadar paylaştığımız yaşamlarımız vardı! Sevgili Stephanie'nin yürüttüğü Toplumsal Cins Analizi atölyesinde beş altı kişilik gruplar bebeklik, çocukluk, ergenlik, genç kadınlık, orta yaşlılık ve yaşlılık süresinde kadınların yaşadığı deneyimleri tartışıyorduk. Ben altı ülkeden altı kadınla, yaşlılık deneyimlerine eğilen gruptaydım. Yaşlı kadınlara yakıştırılan yalnız, yoksul, çekici olmayan torun bakan, istenen fakat arzu edilmeyen, hasta, güçsüz, gibi sıfatların yam sıra saygı duyulan, yerine göre güçlü, bağımsız olabilir türünden özellikleri her yerde yaşananlar olarak hemen ortaya çıkıverdi. Neyse uzatmayalım. Ben treni yazmıyorum bu yazıda. O başka bir sefere.

Ben şimdi Huairou'daki "Forum"da yaşadıklarım anlatmak istiyorum.

Neresinden başlasam? Forum'un hepizimize kimlik kartımızı göstererek verilen iki yüz sayfalık program kitabının üzerinde *Dünya'ya Kadın Gözüyle Bakmak* yazıyor. Sabah 9.00'dan başlayarak gece 21.00'e kadar devam eden faaliyetler sıralanıyor. Kadınları ilgilendiren ve Forum'un daha önceki Viyana ve New York toplantılarında kabul edilen 12 konudan her biri için pek çok atölye çalışması, panel, seminer düzenlenmiş. Pek çok diyorum; örneğin üçüncü gün programında Barış ve Güvenlik konusu için 54 oturum, Eğitim konusu 55 oturum, Ekonomi için 42 oturum, Sağlık 40, İnsan Hakları ve Hukuk 53, Politika 46, Sanat ve Kültür 21, İrk ve Etnik Ayrıncılık konusunda 19, Bilim ve Teknoloji alanında 15, Medya alanında 14, ruhani ve dini konularda 13 toplantı düzenlenmişti. Bunun yanında ayrıca Kongre Merkezi'nde bulunan iki bin kişilik ve anında çeviri imkânı olan büyük salonda en çok ilgi gören ve en tanınmış bilim kadınları veya en popüler kimlikli kadınların yer aldıkları oturumlar gün boyunca devam ediyordu. Bu salona girebilmek için saatlerce kuyruklarda bekleniyordu. Yağmur altında olsa bile "Forum"un ilk günü açılış konuşmalarını izlemek için büyük salona girebilen ve Missisipili Yerli Kadınlar İletişim Ağı Örgütünden Winona Laduka'nın Kadınlar'ın ve Tabiatın , Endüstrileşme, Emperyalizm, Dünya Bankası Politika ve Stratejileri bağlamında nasıl sömürüldüğünü açıklayarak, buna karşı ödün vermeden nasıl mücadele önerisinin çerçevesini de çizdiği konuşmadan coşku ve gurur duyan iki bin kadından biriydim. Aynı coşku ve heyecanı ve umudu, Bölgesel Perspektifler Oturu-

munda Hintli Gita Sen, Yeni Dönemde Kadınlar için Kalkınma Alternatifleri (DAWN) sözcüsü olarak yaptığı konuşma ile salonu dolduran iki bin kadına aşıladı. Gita Sen "Binlerce kadın vücudundan oluşan bu duvarı aşıp buraya gelirken kadınlarm herşeyi yapabileceği bilinci bende iyice yerleşti" diye ilan etti. Ve Dünya Bankası'nın empoze ettiği kalkınma programının kadınları nasıl yoksullaştırdığı, sömürdüğü ve marjinalleştirdiğini anlatarak alternatif geliştirmenin nasıl olacağının ipuçlarını açıkladı.Kadınların günlük hayatın zaten parçası olan yaratıcılığının ve esnekliğinin bize yardımcı olabileceğini dile getirerek

"Biz burdayız
Her yerdeyiz
Dikkatle izliyoruz
Geriye dönmeyeceğiz"

diye sözlerini bitirdi. Bu son sözler çok anlamlı idi. Çünkü otuz bin, kırk bin kadını Huairou'ya getiren nedenlerden önemli biri Pekin'de yapılan görüşmeleri etkilemek, izlemek, baskı grubu oluşturmaktı. Çünkü Eylem Platformu metninin yüzde 30'u hâlâ tartışmalı alanlar olarak devletler arasmda pazarlık konusuydu Pekin'de .

"Kadın Forum"undan kadınlar ayrıca bu panellerin yapıldığı salonlarm, atölyelerin yapıldığı çadırların dışında buluştular. 400 dönümlük alanın her karışı cıvıl cıvıl, rengârenk coşkuyla yürüyen, gösteri yapan, protesto eden kadınlarla kuşatılmıştı.

Harikulâde giysileri ve mağrur yürüyüşleri ile Afrikalı kadınlar sanki " Forum" alanına heyecan, umut büyüsü taşıyorlardı kafalarının üzerinde. Kimine planlayıp katıldığım, kimine ise görerek girdiğim yürüyüşler ve gösterilerden ilk anda anımsadıklarım, Filipinli Kadınlar'm seks ticaretine karşı düzenledikleri yürüyüş, özürlü kadınların yürüyüşü, barış yürüyüşü, IMF, Dünya Bankası ve Ekonomik Yeniden Yapılanma Politikalarına karşı yürüyüş, Japon Kadınlar'ın Medya'ya karşı düzenledikleri yürüyüş ve Siyahlı Eylem. Kadınlara karşı her türlü şiddete karşı düzenlenen siyahlı eylem katıldığım protesto gösterilerinin en görkemlisi idi. Karanlık basmak üzereyken ellerimizde mumlarla yürüdük. 400 dönüm yetmedi. Sokağa taşmak için Forum alanının giriş kapısını tutan polisle karşı karşıya gelindi. Tabii bırakmadılar.

pekin: mücadelede bir durak

ve ışık seli

Orneğin kadınlara karşı şiddetin önlenmesi gibi konuları içeren maddeler için görüşme masalarında karar verilecekti. Ayrıca daha genel düzeyde kadınların bütün alanlarda dayanışma, dostluk ve barış için elele, yürek yüreğe var oldukları duygusu herkesin dile getirdiği ve yaşattığı duygulardı. Gita'nın eleştirdiği, IMF ve Dünya Bankası'mn yeniden yapılanma programları ve küreselleşme söylemi ise bütün Forum'un sanki söz birliğiyle karşı çıktığı yanlardı.

Evet yağmur Huairou'da hayatı zorlaştırdı. Beni uierak etmemesi için telefon ettiğim oğlum "Anne sesin kısık geliyor, orada çok yağmur yağıyormuş, soğuk algınlığına mı yakalandın?" diye endişeyle soruyordu.

Sadece yağmur değildi hayatı zorlaştıran. Bize çoğu anlamsız gelen kimlik kontrolleri, nedenini anlayamadığımız yerleştirmeyle ilgili formalitelerin bıktırıcılığı ve bunlara ilişkin tavırların katılığı. Ancak bunlar Forum'un yüzlerinden biri.

Bir faaliyet alanından diğerine koştururken Küresel Çadır'ın önünde CNN Betty Friedan'la görüşme yapıyor. Onlara takılıyorum. CNN çekiliyor, Japon Televizyonu yakalıyor Friedan'ı, çok heyecanlı ve Forum da biriken sınırsız enerjinin kendisini ne kadar umutlandırdığım anlatıyor. Feminizm konusunda yazmaya başladığı yirmi yıl önce bu muhteşem coşkuyu düşleyemediğini belirtiyor. Ve "Maalesef Hillary Clinton geliyor Forum'a" diyor. "Dünyaya buranın enerjisinin yayılması lazım. Hillary'nın mesajları değil" diyor.

Geceleri ise Kumba Sahnesi'nde yapılan muhteşem gösterilerde dünyanın çeşitli bölgelerinin kültürleri, şarkıları, müzikleri, oyunları sergileniyordu. Benim binlerce kadınla birlikte nefes keserek izlediğim Afrika gecesinin posteri, şarkı, müzik şöleni nefisti. Sahnede şarkı söyleyenlerin içinde Pekin treninde beraber olduğumuz ve *Pazartesi* için kendisiyle bir görüşme de yaptığım Mozambikli milletvekili Lina'yı görünce hiç şaşırmadım. Frelimo ordusunda asker olarak başlamıştı. Kumba Sahnesi'nde Afrika ezgilerini dünya kadınlarına iletiyordu.

Besmi delegasyonda olması ne gamdı.

Panellerden birinde Ugandalı ilk kadın uçuş mühendisiVinnie Byanvıma Virginia Woolf 'un,

" Kadın olarak ülkem yok / Kadın olarak ülke istemiyorum / Bütün dünyanın ülkem olmasını istiyorum" dizeleri ile konuşmasına başladı ve "Bu konferans kritik bir dönemde yapılıyor. Bizim küresel bir harekete ihtiyacımız var. Kadınlar olarak demokrasiyi yeniden tanımlayıp onu almamız gerekir," diye bitirdi.

Pekin'de görüşülen Eylem Platformu metninin son halini görmedim.Kadın Forumu'nun umut ve güven dolu dinamizmi otuz bin kadm gibi benimde kafamı ve yüreğimi büyülemeye devam edecek ilelebet diye düşünüyorum.

Fadime Gök

Yedi yıllık ev kadınlığından sonra film çekmeye başlayan Handan İpekçi ilk filmi "Babam Askerde" ile Antalya'daydı... Handan'ı Antalya'ya davet eden kadınlar Pazartesi için de bu haberi yazdılar.

"Biz Handan'ı çok

1956 Ankara doğumlu olan Handan İpekçi, G.U. Sinema ve Televizyon Bölümü'nde okurken. daha sonra ayrıldığı eşiyle tanışıyor ve ikinci sınıfta evlenip okulu bırakıyor. İstanbul'a yerleşiyor. Yedi yıl boyunca ev kadınlığının yanısıra 12 Eylul öncesinde bir kadın örgütlenmesi içinde yeralıp gecekondu bölgelerinde ev ev dolaşıyor, çocuk doğurup, buyütuyor, bu arada 12 Eylul'ün ardından 2,5 sene cezaevinde görüş günlerini bekliyor. Eşinden ayrıldıktan sonra üniversite eğitimini tamamlamaya karar veriyor ve bu amaçla tekrar Ankara'ya dönüyor. Okul bitince tekrar İstanbul; TRT de çalışmaya başlıyor. Altı yıl asistanlık yapıyor. İlk yönetmenlik denemesi "Kemençenin Türküsü". TRT ekranlarında henüz izleyemediğimiz filmin metin yazarı Karadenizli şair Yaşar Miraç.

Bu belgeselin ardından kendi deyimiyle "yüreğinden çıkma" "Babam Askerde" filmini çekmeye karar veriyor. Filmin hem senaryosunu yazıyor hem yönetiyor ve hem de yapımcılığını üstleniyor. Handan "**Babam Askerde** benim kendimi ifade edişim" diye anlatıyor "Ben de oğluma 'Baban askerde' demiştim." ve çocuklara ne kadar çok yalan söylediğimizi vurguluyor. Film, baskı dönemlerinin, başta çocuklar olmak üzere, toplumun farklı kesimlerinde açtığı yaraları ince bir duyarlılıkla irdeliyor. Normal yaşamlarında biraraya gelmeleri çok zor olan, üç farklı çevreden, üç farklı çocuğun anne-babalarını ziyaret için gittikleri hapishane bekleme salonunda paylaştıkları yaşam ve duygularını anlatıyor.

Handan İpekçi, filmini binbir zorlukla çekiyor, finans kaynağı sağlamak için her fırsatı değerlendirme yoluna gidiyor, gazete ilanlarından Kültür Bakanlığı'na değin. Ama festivalde ilgi görmüyor film. Yine de, bu güçlü ve umutlarını sürekli tazelemeyi becerebilen kadın yılmıyor ve filmini Berlin Filmin Festivaline gönderiyor, kendisi de davetli olarak gidiyor, boylece ilk kez bir yurt dışı deneyimi yaşıyor. Oradan genel ola-

rak olumlu eleştiri ve izlenimlerle dönüyor. Film, daha sonra 7. Ankara Film Festivali'nde "Umut Veren Yeni Yönetmen" ve "Umut Veren Yeni Senaryo Yazarı" ile Sinema Yazarları Derneği'nin "En İyi Senaryo" ödüllerini alıyor. İstanbul'da gösterime girmeyi başarsa da çok az sayıda seyirci tarafından izleniyor. Bunun üzerine Handan'ın serüveni başlıyor. Borç para ile çektiği filmin tek kopyasını koltuğunun altına sıkıştırıp düşüyor Anadolu yollarına. Bugüne kadar 11 şehirde filmini seyircisiyle buluşturmayı başarıyor.

Filmin gösterildiği yerlerden birisi de Alanya idi. Antalya Kadın Platformu üyesi olarak ben de aldım bu haberi ve biz de Antalya'da bir gösterim gerçekleştirdik. Bunca sıkıntısı ve borçlarına rağmen Handan gelirin yarısını platforma bıraktı, film sayesinde kadınlar için kullanılacak bir miktar para kazandık. (Biz Handan'ı çok sevdik). İki gösterim arasında bir de söyleşiye yer verdik. (Antalya gösterimine ait önemli nokta film biletleri kadın erkek cinsiyet ayırmadan herkese satılmaya çalışıldı, özellikle kendisine demokrat diyen insanların geleceği umut ediliyordu. Ancak, filmin gösterildiği iki seansta da seyirciler ezici çoğunlukla kadınlardan oluşuyordu. Ağzını açtığında kadınlardan daha feminist geçinip mangalda kül bırakmayan, kendisine demokrat ya da sanatçı diyen Antalyalı erkeklere selam olsun.)

Handan İpekçi, halen anne ve babasıyla oturuyor. Kendisi, işleri nedeniyle evde olamadığı zamanlar oğlunun sıcak bir aile ortamında yaşamasını istediği için özellikle tercih ettiği bir durum bu. Emekli babasının avukatlık bürosunu işyeri olarak kullanıyor. Bütün yolculuklarını otobüsle yapıyor, vs. vs. Yani tamamen bizden birisi Handan. İşte bu nedenlerle biz Handan'ı çok sevdik. Filmini izledik, konuştuk, tartıştık.

sevdik"

Size de haber verelim istedik. Bu, güçlü ve umutları sürekli yenilenen kadını, siz de davet edebilirsiniz.

Nilgün Eroğlu Üstün

Not: Handan İpekçi ile iletişim kurmak isteyenler için:
Tel iş: 0216 371 17 68
Ev: 0216 372 12 30

Erotik Müzede Türkiyeli bir kadın sanatçı

Berlin'de erotik eserlerin yeraldığı bir sergi var; Erotisches Museum. Burada sergilenen eserlerden biri de Türkiyeli bir kadın sanatçının imzasını taşıyor; Sevgi Kaygun. "Erotiği evrensel bir bütünlük içinde algılamak istiyorum" diyen bir sanatçı. 1953 Adana doğumlu Sevgi Kaygun 1980'den bu yana Berlin'de yaşıyor. Amacının, kaybettiğimiz insan-doğa, kadın-erkek, sanat ve erotik ilişkisinin dengeli bütünlüğünü yeniden kurmak ve bu dünyayı esprili-hafif bir dille çalışmalarında yansıtmak olduğunu söylüyor. Dans ve sinemayla da meşgul. Berlin'deki "Art Express" adında, genç kadınlar için atölye topluluğu sanat projesinin de kurucusu. 1988'de Berlin'de kadın galerisi AWO'da bir sergi açmış. Bu yıl yine Berlin'de "Frauen, Women, Kadın" adlı kollektif bir sergiye katılmış. Eserleri Kasım ve Aralık aylarında Viyana'da sergilenecek. Büyük bir kişisel serginin hazırlıklarına da başlamış durumda. Belki Türkiye'ye de gelir...

Dayanamamak, gitmek

Son yıllarda, popüler müzikte birçok yaratıcı kadın var. Nazan Öncel de bunlardan birisi. Otuzundan sonra, pop müzik gibi bir alana soyunma cesaretini gösteren, otuz yaşında değilmiş gibi yapma ihtiyacı da duymayan bir kadın. Önce, gitme kal bu şehirde diyerek aklımızı başımızdan aldı. Herkes sevdiğim için ölürüm biterim derken, misafirine açtığı börek göze battı. Şimdi, Gidelim buralardan, dayanamıyorum" diyor. Oysa herkes herşeye dayanıyor, kimse, hiçbir şeyden, hiçbir yerden rahatsız olmuyor. Nazan Öncel'e değer vermemek mümkün değil.

YÜREĞİNİN GÖTÜRDÜĞÜ YERE GİT

Susanna Tamaro
Türkçesi Eren Cendey
Can Yayınlan

Kitabı okumaya başlarken yazarı hakkında hiç bir bilgim yoktu. Arka kapağı da okumamıştım. Ve nedense bu kitabın yazarının bir Japon kadın olduğunu düşünüyordum. Tabii ki yanılmışım. Yazar, genç bir İtalyan kadın. Ama yazdığı her satır, dünyanın her köşesinden kadınları anlatıyor. Ortak duygularımızı. Bu konuda yanılmıyorum. Yalın, içten, sevgiyle kaleme alınmış satırlar. Kitap, 80 yaşındaki bir kadının uzaklara giden genç torununa yazdığı ve hem bir iç döküş hem de vasiyet sayılabilecek mektuplarından oluşuyor. Yaşlı kadının kendisiyle, kızıyla ve torunuyla yaptığı tartışmaları, yaşadıkları üzerine, yaşam üzerine; aşkdan, ölüme, doğa sevgisinden evlilik kurumuna dek her şeyi nasıl, bizim buralarda da hiç yabancı olmadığımız duygularla yaşadığım görüyoruz, öğreniyoruz. "Evlilikler o dönemde hemen hemen hep böyleydiler," diye anlatıyor "iki kişiden biri ölene kadar süren küçük ev cehennemleriydiler." Aşkın en önemli niteliğinin güç olduğunu düşünen yaşlı kadın "Her zaman yapılan yanlış nedir, bilir misin?" diye soruyor bir de "Yaşamın değişmez olduğunu sanmak." Ve torununa "Yüreğinin götürdüğü yere git" diyor. İlginizi çekmemesi mümkün değil.

asuman

olaylar bir yatakta geçer...

mehmet ersoy'un hıbır'da, çizdiği *ilişkiler*, en ilgi toplayan bantlardan biri. şimdi bunları, ya da bunlardan seçmeleri bir kitapta toplamış. bir arada görünce daha iyi değerlendiriyor insan.

kitabın arka kapağından okuyalım:

"İnsanın doğasında taşıdığı cinsel güdü ile bunun sürecinde kendi varettiği görsel ve kültürel sayısız doyum biçiminin uyumsuz yolculuğunda hep karşılaştığımız acılı, coşkulu veya salak yaşantı kesitleri...

Çoğu insanın kendine özgü sandığı şablon paylaşımlar...

'İhşkiler'in bu kısa çizgi öykülerinde zaman zaman size de bulaşacak yaşantılar var."

kitaptaki çizgi öykülerdeki tipler de biraz bu dille konuşan insanlar. ülke nüfusunun, şehirli, okuyup yazan, genellikle bekâr yaşayan, evlenince şaşıran, cafe'ye, bara çıkan, ayrıca birbirleriyle de "çıkan", tamamı çocuksuz (çocuklar kürtaj münasebetiyle konunun parçası olabiliyorlar), orta yaşın altında bir kesimi.

sadece bir grup insandan bahsederek herkesten bahsetmek mümkün ve sanatta çok yapılmış birşey aslında. gelin görün ki mehmet ersoy kadınların ağzından bile yazsa aslında erkeklerin kafasıyla düşünüyor. yine de, kimlerle *ilişkiler*'e girdiğimizi, "onlar'm neler umup beklediğini görmek için bile olsa, okumaya değer...

(parantez yayınları)

ayşe düzkan

Bir reklam fantazisi

Osman telaş içinde fırından yemeği çıkarırken mutfağın kapısı açıldı. Gelen Zeynep'ti. İçeri girer girmez Osman'da bir tuhaflık olduğunu sezinledi. Bu saatte Osman'ın mutfakta ne işi var, diye düşündü. Osman'ın gözleri ışıl ışıldı; "sürpriiiz!" diye bağırarak gururla elindeki tepsiyi ona doğru uzattı. Zeynep tepsiye şöyle bir göz attı; içindeki börek miydi yoksa fırında makarna mı, çıkartamadı. Umarım börektir, diye geçirdi içinden. Çünkü son bir aydır habire fırında makarna yiyorlardı. Nurten teyze o tarifi vereli beri Zeynep başka yemek yapmaz olmuştu. Bunları düşünürken bakışları mutfakta şöyle bir dolaştı. O an asıl "sürpriz"in ne olduğunu anladı. Mutfak berbat bir hale gelmişti. Oraya biraya sıçrayan yemek artıkları, dökülenler, saçılanlar... Zeynep'in ağzından bir sözcükler bir çığlık gibi yükseldi, "Bunları kim temizleyecek şimdi?"

Osman kendinden emin görünüyordu, sesi en deneyimli şarkıcılara taş çıkartacak kadar pürüzsüz ve kaygandı. "Sen tabii ki, sen bir tanem" diye haykırdı.

Zeynep yutkundu. Yüzünü ateş bastı. Konuşmak için ağzını açtığı anda vazgeçti. Kendisine en masum olan çocuğu gözleriyle bakan Osman'a tek kelime etmeden son sürat kendini sokağa attı. Hem yürüyor, hem söyleniyordu. Siniri arttıkça adımlarını hızlandırıp nereye gittiğini bilmeden yürüyordu. Az ilerde parlak florasan ışıklı bir kahve gördü, daha önce adımını bile atmadığı kahveden içeri daldı. Masalarda oturan erkekler ona uzaydan gelmiş gibi baktılar. Geçip bir masaya oturdu, çay söyledi. Bilinçsizce gözlerini televizyona dikti. Tam o sırada, o reklam başladı. Hani var ya, kadın eve gelir, sevgili kocasının yemek yapma hevesiyle etrafı nasıl pislettiğini görüp, "Bunları kim temizleyecek şimdi?" diye çıkışır da, tam o anda şen şakrak müzik eşliğinde temizlik deterjanları rap rap dans etmeye başlarlar. Ve güven verici bir erkek sesi, "Tabii ki, bimski deterjanları" der. Reklamın bu son cümlesi Zeynep'in kafasında yankılandı, yudumlamakta olduğu çayı elinden zor bıraktı. İçinden yükselen kıkırdamayı durduramıyordu, müthiş bir kahkaha koyverdi. Yüksek sesle, ta içinden gelerek güldü, güldü! Gülmekten gözlerinden yaşlar boşanırken çaycı yanına yaklaşıp "çay parası gerekmez abla" dedi.

Meltem Ahıska

ABONE OLAN MUTLU OLUR (BİZ DE!!!)

Pazartesi'ye abone olursanız mutlu olursunuz! Her sayı bayiye geldi mi, gelmedi mi stresini yaşayacağınıza **Pazartesi** ayağımza kadar gelir. Az mutluluk mu? Hem dergiye olur da zam gelirse, siz muaf olacaksınız. (Abone olursanız ayrıca bizi de mutlu edeceksiniz.)

YENİ OKURLAR KAZANMAK İÇİN ABONE KAMPANYASI AÇTIK!

5 abone yapana bir kitap, 10 abone yapana ücretsiz abonelik hediye!

ABONE FORMU

Adı: .....
Soyadı: .....
Adres: .....
.....
.....
.....
.....
Abone süresi: .....
Başlangıç tarihi: .....

Türkiye içi: Müjde! Artık bir posta çeki hesabımız var. Yani ücretsiz havale gönderebileceksiniz.
Kadın Kültür ve İletişim Vakfı Posta Çek Numarası: 662 965.
Yıllık abone ücreti 600.000 TL.,
Altı aylık abone ücreti 300.000 TL.
Türkiye dışı:
Bir yıllık 50 DM, Altı aylık 25 DM.
Döviz Hesabı: Asuman Bayrak, Türkiye İş Bankası Taksim Şubesi, İstanbul.
Hesap Numarası: 1052 / 30100 / 3184936

Dikkat: Abone ücretim yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunuzu bize gönderin. Biz de size her ay **Pazartesi**'nizi postalayalım.

Dergimize Almanya'da bulunan Kadın Vakfı Frauen-Anstiftung (FAS) destek vermektedir.

ajanda

TOPLANTI

2 Ekim Pazartesi günü saat 14.30'da Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde bir toplantı var. Pekin'de gerçekleştirilen 4. BM Dünya Kadın Konferansı ve Forumu'nu değerlendirme toplantısının açış konuşmasını Fatmagül Berktay yapacak. Günlük basında okumaktan bıktınız ama burada farklı yaklaşımlar olacaktır.

Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde 27-28 Ekim Pazartesi, Sah günleri sabah 10.00'dan, akşam 18.00'e kadar sürecek olan atölye çalışması geçen yıl gerçekleştirilen sözlü tarih araştırmasıyla ilgili.

TİYATRO

Tiyatro Tanı 1995-96 sezonunu Alan Ayckbourn'un "Sevgilim Buraya Gel" adlı oyunuyla açıyor. İki perdelik bilim kurgu komedi olduğu söyleniyor. 14 ve 28 Ekim günlerinde saat 20.30'da Bomonti Fırın sok. No.43 Şişli adresindeki Foksun Kültür Merkezi'nde.

Özellikle 27 Mart seçimlerinden soma belediyeye bağlı Şehir Tiyatrolarında hoşgörünün olmadığı söyleniyor ama İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları 4 Ekim Çarşamba akşamı, ana teması "Hoşgörü" olan 1995-96 tiyatro mevsimini açıyor. Hadi hayırlısı... Harbiye M.Erturul Sahnesi'nde "Savaş ve Barış", Fatih R.Nuri Sahnesi'nde "Bir Umut İçin", Üsküdar M.Celal Sahnesi'nde "Gazeteciden Dost", Kadıköy Haldun Taner Sahnesi'nde "Palto" var.

SERGİ

2-9 Ekim tarihleri arasında Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde İngiliz Kültür Heyeti Kitap Sergisi var; Dünya Kadınları ile Çalışmak. 12 Ekim'den sonra da Belkıs'ın "Zappings-II: Pasteller Sergisi"ni izleyebilirsiniz. Zapping'ler üç ayrı mekanda sergileniyor. Buradan hareketle her izleyici kendi zapping'ini düzenleyebilir. I-Akrilikler: Galeri Maya, İstanbul'da (28 Eylül - 15 Ekim), II - Pasteller: Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde (12 Ekim - 5 Kasını), III - Desenler: Galeri Ars, Ankara'da (Kasım).

26 Ekim-14 Aralık tarihleri arasında Yapı Kredi Kültür Merkezi Vedat Nedim Tör Müzesi ile Sermek Çifter Kütüphanesi'nde "Sinemanın 100.Yılı" sergisini gezebilirsiniz. Sinema ile ilgili kitaplar, dergiler, afişler, fotoğraflar, film ilanları ve aklınıza gelen, gelmeyen her şey...

SİNEMA

Meryl Streep geliyor. Bu kez Clint Eastwood'la birlikte. "Sert erkek" Clint Eastwood'un hem oynadığı hem yönettiği filmin adı; The Bridges of Medison Country. "Sezonun en hüzünlü filmi" diye tanıtılıyor. Neden mi? Evli bir kadınla, yeri yurdu olmayan bir fotoğrafçının dört günlük aşkım anlattığı için!

"Dünyanın en ünlü aşığı" denilen, daha doğru bir tanımla da kadınları kullanma kılavuzu yazabilecek en önemli isim Don Juan sinemalarımızda. Jeremy Leven'in yönettiği filmin adı Don Juan De Marco. Marlon Brando, Johnny Deep, Faye Dunaway oynuyor. Don Juan aşklarımdan birini kaybettiği için intihar kararı vermiş, doktoru da onu vazgeçirmeye çalışıyor. Ne diyelim?

GEZİ

Fotografevi'nin pazar gezileri sürüyor. Hani şu hafta sonu kaçamak yapabileceğiniz yakın çevre gezileri; 8 Ekim'de Serindere, 15 Ekim'de Darıdere, 22 Ekim'de Sıcakdere/Soğukdere (Beşkayalar), 29 Ekim Doğançay.

Göçerler Fotoğraf Kulübünün ekim ayı gezi programı da ilginizi çekebilir; 8 Ekim İznik Gölü, 14-15 Ekim, Safranbolu, Uluyayla'da çadır kampı, 22 Ekim Kurna Köyü, 28-29 Ekim Mengen-Bürnük Göleti çadır kampı. Yağmurlar da başladı, çadır kuracaksanız dikkat edin, bizden söylemesi.

KONSER

Kadınlar da arp çalar. 14 Ekim Cumartesi günü saat 19.00'da Kadın Eserleri Kütüphanesi'nde arp konseri var. Gülbin Hofmann'ın arp nağmeleri Haliç'in kıyısındaki tarihi binada yankılanacak. Dinlemek isterseniz...

16 Ekim Pazartesi günü saat 21.30'da Antoine Illouz Beşlisi'nin caz konseri var. Deneyin. Tabii imkanımız varsa. Roxy Club ile Fransız Kültür Merkezi'nin işbirliği sonucu ünlü beşli Roxy Club'de çalacaklar. Ne yazık ki küçük bir azınlığa...

PANO

BULUŞMA

İstanbullu okurlarımız, Eylül toplantımız çok güzeldi. 14 Ekim, saat 14.00'de yine Bilar'da beklivoruz. Adresi biliyorsunuz. İstiklal Cad. Zambak Sok. 4/7 Beyoğlu.

HABERLEŞME

● Bursalı okurumuz Melek Usta, Bursalı Pazartesi okurlarıyla haberleşmek istiyor. Bursalılara duvurulur. Melek Usta'nın telefonu 0. 224. 221 47 80 (İş) - 221 35 97 (Ev).

ÖNERİ

● Makbule'yle Fatma lezzetli ev yemekleri hazırlamış sizi bekliyor. Sıraselviler Billurcu Sokak'taki "Tencere"yi bilmiyorsanız, haber verelim dedik. İstanbul'daysanız, canınız ev yemeği çekerse, evde yemek hazırlamak istemezseniz bir uğrayın. Nefis şeyler yapıyorlar.

TEŞEKKÜR

● Trio Araştırma ve Tanıtım Şirketi'ne okur anketlerini hazırlamamıza ve sonuçlarının değerlendirmesine yardımcı oldukları için çok teşekkür ediyoruz.
Pazartesi

● Haliç Köprüsü'nün üzerinde trafiğin en sıkışık zamanında, arabam inat etti, asla kımıldamıyor. Arkamdaki kamyonların, arabaların sürücüleri ellerine geçen fırsatı sonuna kadar kullanıyorlar. Korna çalıp, el kol işaretleri yapıyorlar. Hemcinslerinin aksine, arabamı iten, sonra arızasını anlayan, sonra da bir takım hortumları temizlemek için benzin yutma tehlikesi yaşayan Tamer Derinoğlu'na teşekkür edecek kelime bulamıyorum.
Filiz Koçali

● Ben Jale'ye nasıl teşekkür edeceğimi biliyorum. Yalnız biraz şüpheye düştüm. Sağlığım ve biraz da dinlenmem için Gönen'de kalacak yer ayarlayan, sonra da özel arabalarıyla beni oralara kadar götüren Jale'yle Davut'a binlerce teşekkür. Beni İstanbul'dan uzaklaştırmaya mı çalışıyorlardı, bir numara mı vardı hala anlamadım, ama Gönen kaplıcaları iyi geldi. Teşekkürler...
asuman

"Dört beş kişiydiler. Çok iri yarıydılar. Eve dönmek üzere restorandan çıktıktan sonra saldırdılar. Biri, 'sen bana nasıl bardak fırlatırsın orospu', diye annemi yumruklamaya başladı, sonra hepimize saldırdılar. Yardım istedik, müdahale eden olmadı. Etraf çok kalabalıktı, erkek çoktu. Yardım etselerdi saldıranları durdurabilirlerdi. Müthiş panik içindeydi. Kardeşimi, annemi öldürüyorlar diye düşündüm, öldürürcesine dövüyorlardı, ne kadar sürdü hatırlamıyorum. Bana çok uzun geldi. Devamlı yardım istiyor, çığlık çığlığa bağırıyordum. Kimse yardım etmedi. Kuvvetim yetmiyordu. Lokantalara dalıp çıktım. Elime bir bıçak aldım, havaya kaldırdım, 'dağılın, polis çağırın' diye bağırdım. Elimdeki bıçağı havada sallıyordum."

Zeynep Uludağ
Cinayet zanlısı

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)

Sahibi: Kadın Kültür İletişim Vakfı
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Filiz Koçali

Her gün dergide olup, her türlü işe koşturup, bu işten ekmek yiyenler (Yazı Kurulu):
Asuman Bayrak, Ayşe Düzkan, Filiz Koçali, Hülya Eralp, Semra Emre.
Pazartesi günü dışındaki mesaileri kendilerine kalmış mutlu çoğunluk (Yayın Kurulu):
Beril Eyüboğlu, Emel Deniz, Esra Koç, Fadime Gök, Filiz Kerestecioğlu, Füsun Özlen, Gülnur Savran, Handan Koç, Meltem Ahıska, Minu İnkaya, Nermin Coşkun, Nesrin Tura, Nural Yasin, Yaprak Zihnioğlu.

Günü saati belli olmayanlar (Çizerler):
Ayşen Baloğlu, Feyhan Güver, Ramize Erer, Semra Can.
(Bilgisayar): Rana Mermertaş.
Arşiv Sorumlusu: Ayşegül Ulus
Adres: Şehit Muhtar Caddesi, 60/5, Talimhane, Taksim, İstanbul.
Tel: (0212) 256 28 59, 256 98 14-15
Bastığı Yer: Özer Yayıncılık Ltd. Şti. Hadımköy, İstanbul
Dağıtım: Birleşik Basın Dağıtım